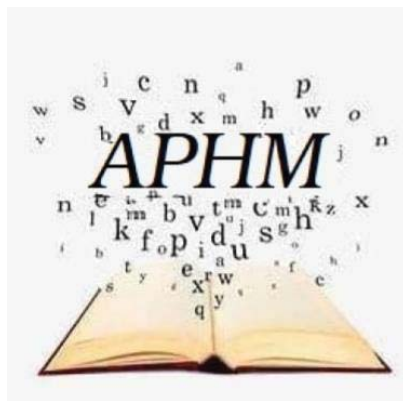

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ХУДОЖНІ ФЕНОМЕНИ В ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ («ЕТНОІМАГОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»)

Тези доповідей
Х Міжнародної наукової конференції

(12 квітня, 2024 року, м. Харків, Україна)

Харків
2024

УДК 80:378.147.091(063)

*Посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№ 519 від 07 грудня 2023 року)*

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 04 квітня 2024 року)*

Голова оргкомітету: *Тетяна ЧЕРКАШИНА*, доктор філологічних наук, професор (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна).

Заступник голови оргкомітету: *Вікторія ЧУБ*, кандидат філологічних наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна).

Члени оргкомітету: *Марія БСЛЯВСЬКА*, кандидат філологічних наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Наталія ОНИЩЕНКО*, кандидат філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ігор ОРЖИЦЬКИЙ*, доктор філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Богдан ПАРАМОНОВ* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Діана ПЕСОЦЬКА*, кандидат філософських наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ірина РУДНЄВА*, кандидат педагогічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ганна САТАНОВСЬКА*, кандидат філологічних наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА*, кандидат філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Інга ЯЦЕНКО* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Русудан МАХАЧАШВІЛІ*, доктор філологічних наук, професор (Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна); *Марина ВАРДАНЯН*, доктор філологічних наук, професор (Криворізький державний педагогічний університет, Україна); Oleg RUMYANTSEV, PhD in Philology (University of Palermo, Italy).

Секретарі: *Анастасія ЛУБЕНЦЕВА*.

Адреса оргкомітету: каб. 7-73, кафедра романо-германської філології, факультет іноземних мов, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, Україна, 61022.

тел.: (057)707-52-65

Художні феномени в історії та сучасності («Етноімагологічний вимір»): тези доповідей X Міжнародної наукової конференції. (12 квітня, 2024 року, м. Харків, Україна). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. –107 с.

ISBN 978-966-285-811-2

У збірнику представлені тези доповідей міжнародної наукової конференції, присвяченої проблемам літературознавства, лінгвістики, перекладознавства, методики викладання іноземних мов і літератур. Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей. За зміст та достовірність фактів, викладених у тезах, відповідальність несуть автори. Усі тези перевірено на наявність текстових запозичень за допомогою системи StrikePlagiarism.com.

ISBN 978-966-285-811-2

УДК 80:378.147.091(063)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2024
© Колектив авторів, 2024

UDC 80:378.147.091(063)

*Certification UkrINTEI Ministry of Education and Science of Ukraine
(№ 519 dated 07.12.2023)*

*Approved for publication by the decision of the Academic Council of the school of foreign language
of V. N. Karazin Kharkiv National University
(protocol № 7 dated 04. 04. 2024)*

Head of the organizing committee: *Dr Tetiana CHERKASHYNA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine).

Deputy Head of the organizing committee: *PhD Victoriia CHUB* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine).

Members of the organizing committee: *PhD Maria BIELIAVSKA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Natalia ONISHCHENKO* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Dr Ihor ORZHYTSKII* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Bohdan PARAMONOV* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Diana PESOTSKA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Iryna RUDNIEVA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Hanna SATANOVSKA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Iryna KHOLMOHORTSEVA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Inha YATSENKO* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Dr Rusudan MAKHACHASHVILI* (Borys Hrynchenko Kyiv University, Ukraine); *Dr Maryna VARDANIAN* (Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine); *PhD Oleg RUMYANTSEV* (University of Palermo, Italy).

Secretaries: *Anastasiia LUBENTSEVA*.

Address of the organizing committee: 7-73, Department of Roman and German Philology, School of Foreign Languages, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 4, Kharkiv, Ukraine, 61022.
tel.: (057)707-52-65

Artistic phenomena in history and modernity («*Ethno-Imagological Dimension*»): Abstracts Collection of the X International Scientific Conference. (April 12, 2024, Kharkiv, Ukraine). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2024. –107 p.

ISBN 978-966-285-811-2

The collection presents abstracts of report of the International scientific conference devoted to the problems of literary criticism, linguistics, translation studies, methods of teaching foreign languages and literatures. For researches, teachers, graduate students, students of philological programs. The authors are responsible for the content and accuracy of the facts set forth in the abstracts. All abstracts were tested for plagiarism through the StrikePlagiarism.com.

ISBN 978-966-285-811-2

UDC 80:378.147.091(063)

© V. N. Karazin Kharkiv National University, 2024
© The team of authors, 2024

ЗМІСТ / TABLE OF CONTENTS

ОБРАЗИ «ГЕРОЙ» І «ВОРОГ» В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗКАХ <i>Наталія АКСЬОНОВА</i>	11
EFFECTIVE TEACHING METHODOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGES IN MULTILINGUAL ENVIRONMENTS <i>Daria BERBENETS</i>	12
ОПІР «НЕГЕРОЇЧНИХ» УКРАЇНЦІВ У СУЧАСНИХ П'ЄСАХ ПРО ВІЙНУ <i>Олена БОНДАРЕВА</i>	13
ПОШУК ВЛАСНОГО «Я» В РОМАНІ «МЕТАФІЗИКА ТРУБ» АМЕЛІ НОТОМБ <i>Михайло БОНДАРЕНКО</i>	14
ВІДКРИВАЮЧИ АВТООБРАЗ УКРАЇНИ: ДИТЯЧА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛІЙСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ <i>Марина ВАРДАНЯН</i>	15
СВІЙ/ЧУЖИЙ/ІНШИЙ У РОМАНІ В. РАФЄЄНКА «МОНДЕГРІН» <i>Світлана ВАРДЕВАНЯН</i>	18
ПОШУК СВОГО ІСТИНОГО «Я» У П'ЄСІ ЕРІКА-ЕММАНЮЕЛЯ ШМІТТА «ФРЕДЕРІК або БУЛЬВАР ЗЛОЧИНУ» <i>Ольга ВАСИЛЬЄВА</i>	19
ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ДРАМАТУРГІЧНОМУ ДИСКУРСІ <i>Марина ВОРОНІНА, Анжеліка ВОРЖЕВІТІНА</i>	21
UKRAINIAN WOMEN AS THE <i>OTHERS</i> IN THE COLLECTION OF SHORT STORIES «A FOE-A FRIEND-A FAMILY» BY IRYNA FEOFANOVA <i>Switłana HAJDUK</i>	22
ЕКЗОТИКА ТА СТЕРЕОТИПИ У ПОДОРОЖНЬОМУ РЕПОРТАЖІ ЛЕОНІДА ЧЕРНОВА «125 ДНІВ ПІД ТРОПІКАМИ» (1928) <i>Олена ГОЛОТА</i>	23
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФРАНКОМОВНОГО ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ <i>Максим ГРИГОР'ЄВ, Вячеслав ЩИРОВ</i>	24

ОБРАЗИ РЕЧЕЙ – ЗНАКИ ПАМ’ЯТИ (РОМАН Н. КУР’ЯТИ «ДЗВІНКА») <i>Людмила ДАНИЛЕНКО</i>	25
КИЇВ–ВАРШАВА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР СВОГО / ЧУЖОГО У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ТА ПОЛЬСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ <i>Світлана ЖУРБА</i>	27
МУЛЬТИКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Дар’я ЗАЦЕРКЛЯНА, Ірина ГУСЛЕНКО</i>	28
ЕТНООБРАЗ АМЕРИКАНКИ-ПІДЛІТКА В КНИЗІ К. АЛІФІРЕНКИ, М. ГАНДИ, Л. ВЕЛЧ «Я ЗАВЖДИ ПИСАТИМУ У ВІДПОВІДЬ» <i>Юлія ІСАПЧУК</i>	30
СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО ФРАНКОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ <i>Софія КАРПОВА</i>	31
ПИСЬМОВИЙ ТА УСНИЙ ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ <i>Анастасія КІСЕЛЬОВА, Тетяна БОЧАРНИКОВА</i>	32
ТРАВЕЛОГ: СВІТ ОЧИМА УКРАЇНЦІВ <i>Олена КОЛІНЬКО</i>	33
ПРОЄКЦІЯ ОБРАЗУ «ІНШОГО» В РОМАНІ Д. ЛЕССІНГ «BEN, IN THE WORLD» <i>Сергій КОМАРОВ</i>	34
П’ЄТРО ДЕЛЛА ВАЛЛЕ ТА ОБРАЗ УКРАЇНИ В ІТАЛІЙСЬКИХ ТЕКСТАХ: МІЖ РЕАЛЬНИМ ТА УЯВНИМ <i>Ксенія КОНСТАНТИНЕНКО</i>	36
ТРЕТІЙ РЕЙХ СНОВИДІНЬ – ЛІТЕРАТУРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦИСТСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ (за матеріалами задокументованих та літературно оброблених сновидінь єврейського населення Німеччини у період 1933-1939) <i>Аліна ЛЕГЕЙДА</i>	37
EL ACCESO A LA BASE MATERIAL DEL MULTILINGÜISMO Y LA PLURICULTURA DE TODA SOCIEDAD. SUPERACIÓN DEL BINARISMO ONTOLÓGICO <i>Luis Alberto LÓPEZ HERRERA</i>	38

СПОГАДИ ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ГЕРОЯ У РОМАНІ БРАТІВ КАПРАНОВИХ «ЩОДЕННИК МОЄЇ СЕКРЕТАРКИ» <i>Наталія МАЖАРА</i>	43
ПРОБЛЕМА ОПОЗИЦІЇ МІСТА / СЕЛА ЯК «ЧУЖОГО» / «СВОГО» ПРОСТОРУ В ПРОЗІ ПАНАСА МИРНОГО <i>Ольга МАТВЄЄВА</i>	45
ПОДОРОЖ ІСТОРІЯМИ ЯК ШЛЯХ ПІЗНАННЯ СЕБЕ ТА ІНШОГО (НА МАТЕРІАЛІ С. АНДРУХОВИЧ «СТАРІ ЛЮДИ») <i>Ілля МОКРЯКОВ</i>	46
INstantiation of texts in retelling: ecolinguistic and narratological perspectives <i>Olena NEFYODOVA</i>	48
ПОВСЯКДЕННІСТЬ У «НОТАТКАХ ПРО ПАЛАЮЧУ ЄВРОПУ» ВАСИЛЯ ДОБРЯНСЬКОГО <i>Ольга НОВИК</i>	49
REPRÄSENTATION DES KONZEPTS <i>KRIEG</i> IN DEN DEUTSCHSPRACHIGEN EPONYMEN: FRAME-ANSATZ <i>Nataliia ONISHCHENKO, Oleksandra BASHA</i>	50
BUSCANDO EN ESPAÑOL SOBRE UCRANIA: ENIGMAS Y LABERINTOS <i>Ígor ÓRZHITSKIY</i>	52
RETREAT AS A WAY OF FINDING SELF ON THE EXAMPLE OF FREDERIC BEGBEDER'S LATEST WORKS <i>Bohdan PARAMONOV</i>	53
ФЛАМЕНКО, ЯК НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСПАНСЬКИЙ СТЕРЕОТИП У ЛІТЕРАТУРІ <i>Аліна ПАШКОВА</i>	54
ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ «LE NORD PERDU» НЕНСІ Г'ЮСТОН <i>Софія ПЕРЕХРЕСТ</i>	55
ТЕМА ПОДОРОЖІ У ЖІНОЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ <i>Діана ПЕСОЦЬКА, Жанна КУЩЕНКО</i>	57

СИНЕРГЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЇ <i>Лідія ПІХТОВНИКОВА</i>	58
METÁFORA COMO LA REFLEXIÓN DEL ESTADO DE LA SOCIEDAD EN LA LITERATURA LATINOAMERICANA. NUEVO GÉNERO. NOVELA-METÁFORA. JUAN MANUEL MARCOS «EL INVIERNO DE GUNTER» <i>Ігор ПРОЦЕНКО</i>	60
ВЛАСНІ НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ <i>Ірина РУДНЄВА, Сімона МЕРКАНТІНІ</i>	62
РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ІТАЛІЇ <i>Oleg RUMYANTSEV</i>	64
ЕТНІЧНИЙ СТЕРЕОТИП ЯК СКЛАДОВА НАРАЦІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ АВТОРА ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ <i>Тетяна САВРАСОВА-В'ЮН</i>	65
INITIATION STAGE OF THE MONOMYTH IN THE CHRONOTOPE OF NOVEL «MEMOIRS OF HADRIAN» BY MARGUERITE YOURCENAR <i>Hanna SATANOVSKA, Mariia BIELIAVSKA</i>	66
ТЕМА ПОДОРОЖІ В РОМАНІ ХУЛІО КОРТАСАРА «ВИГРАШІ» <i>Марина СВІТЛИЧНА</i>	67
КОНФЛІКТ НЕПІЗНАНОГО СВОГО З ІЛЮЗОРНИМ ЧУЖИМ У РОМАНІ М. ЛЕВИЦЬКОЇ «ДВА ФУРГОНІ» <i>Оксана СИДОРЕНКО</i>	68
SELF-OTHER BINARY IN TWITTER COMMUNICATION OF ÉRIC ZEMMOUR ON THE WAR IN UKRAINE <i>Olena SIDEN</i>	70
LE ATTIVITÀ EDUCATIVE ED I PROGETTI PLURILINGUE DELL'INSEGNAMENTO DELLE LINGUE STRANIERE NELLE SCUOLE DELL'INFANZIA E NELLE SCUOLE PRIMARIE DEL NORD D'ITALIA <i>Maryna TROFYMENKO</i>	71
PROMOTING ECOLOGICAL AWARENESS THROUGH TEACHING FOREIGN LANGUAGES <i>Galina OUTKINA, Iuliia SHAMAIEVA</i>	76

ХУДОЖНИЙ СВІТ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА <i>Ольга ФЕДОРЕНКО, Ірина ДАНИЛЕНКО</i>	77
AXIOLOGICAL ISSUES IN THOMAS NASHE'S PAMPHLET "PIERCE PENNILESS": THE IMAGE OF PRIDE AS "A EUROPEAN" VICE <i>Людмила ФЕДОРЯКА</i>	78
ДІАЛЕКТИКА ПОНЯТЬ «СВІЙ» / «ЧУЖИЙ» У ПОВІСТІ Ю. БАТКІЛІНОЇ «ПЕРЕХІД» <i>Ольга ФЕДЬКО</i>	81
ПІЗНАННЯ ІНШОГО В ПОДОРОЖНІХ НАРИСАХ 1920–1930-х рр. (М. ТРУБЛАЇНІ, О. МАР'ЯМОВ) <i>Ольга ХАРЛАН</i>	82
БІНАРНА ОПОЗИЦІЯ У САТИРИЧНИХ РОМАНАХ Т. ПРАТЧЕТТА <i>Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА</i>	83
ВЕРБАЛЬНІ АПОТРОПЕЇ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ <i>Олена ХОМІК</i>	84
ОПОЗИЦІЯ «СВІЙ» / «ЧУЖИЙ» У ДЕТЕКТИВАХ АГАТИ КРІСТІ <i>Сергій ЦИПАНОВ</i>	85
РЕЦЕПЦІЯ СХОДУ В «IL MILIONE» МАРКА ПОЛО І «МАНДРАХ ПО СВЯТИХ МІСЦЯХ СХОДУ З 1723 ПО 1747 РІК» ВАСИЛЯ ГРИГОРОВИЧА-БАРСЬКОГО: КОМПАРАТИВНИЙ ВИМІР <i>Тетяна ЧЕРКАШИНА</i>	89
ШЛЯХТА НОСТАЛЬГУЄ: РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІДЕЇ ПОВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСТВА СПОЛОНІЗОВАНОЇ АРИСТОКРАТІЇ В ГАЛИЧИНІ ЧАСІВ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У РОМАНІ «ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР» Б. ЛЕПКОГО <i>Денис ЧИК</i>	91
ІМАГОЛОГІЧНА ВІЗІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНЦІВ У РОМАНІ МАРКА ЛЕВІ «СИМФОНІЯ МОНСТРІВ» <i>Вікторія ЧУБ</i>	92
ВАСИЛЬ МАХНО: ЖИТТЯ ЯК ПОДОРОЖ <i>Тетяна ШАДРІНА</i>	94

МОДЕЛЮВАННЯ ТРАВМИ У АВТОРЕФЛЕКСИВНОМУ ВИМІРІ: НАРАТИВ ПРО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСКІ СТОСУНКИ У РОМАНІ ОКСАНИ ЗАБУЖКО «МУЗЕЙ ПОКИНУТИХ СЕКРЕТІВ» <i>Олександра ШТЕПЕНКО</i>	95
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГРУЗІЇ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ВІТЧИЗНА» В 2000-Х РР. <i>Марина ШТОЛЬКО</i>	97
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОІГОР У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Анастасія ШТУЧЕНКО</i>	98
«ІНШІ» ТА «ІНШІСТЬ» В АВТОБІОГРАФІЧНОМУ РОМАНІ Е.-Е. ШМІТТА «НІЧ ВОГНЮ» <i>Валерія ЮРЧЕНКО</i>	99
СВОЯ ДОРОГА ТА ЧУЖИЙ ШЛЯХ ДО ПРОГРЕСУ. ПОДОРОЖНІ ВІЗІЇ ДЖ. Н. ДАРЛІНГА <i>Олена ЮФЕРЕВА</i>	101
ГОЛОСОВИЙ СНАТГРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНОГО ІСПИТУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Інга ЯЦЕНКО</i>	103

ОБРАЗИ «ГЕРОЙ» І «ВОРОГ» В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗКАХ

Наталя АКСЬОНОВА¹ (Харків, Україна)

*¹ кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри українознавства
філософського факультету Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна, aksyonova@karazin.ua*

Для визначення образів світу, що існують в підсвідомості кожного народу найкраще використовувати народний фольклор. Саме казки дають нам змогу розкрити глибинне наповнення образів «свій»/«чужий», оскільки їх передача довгий час відбувалася в усній формі, під час цього процесу передавалася лише значуща, вивірена інформація, яка визначала семантичний ряд персонажів, що ототожнювався з картиною світу народу. Сама фольклорна свідомість потрактовується як модель народного світозображення [1, с. 37].

Архетипи народного світосприйняття найкраще ми можемо дослідити на основі народних казок, оскільки вони не обмежені в описі персонажа, розраховані на сприйняття в будь-якому віці [3, с. 126].

У даній роботі розглядається втілення образів «героя» та «ворога» в українських казках, семантичні образи яких зможуть надати нам цілісну проєкцію боротьби нашого народу зі злом [2, с. 271].

Протистояння добра і зла в українській казці відбувається на рівні людського і тваринного. Зазвичай зародження і становлення людини-героя синонімізується рослинному коду. Образ «ворога» малюється в конотаціях несприятливих погодних умов, його появі в сюжеті передують стихійне лихо, його характеристики сили завжди переважають над силами «героя».

У дуальній міфологічній свідомості ворог є антагоністом героя, тому саме крізь призму протистояння цієї пари доцільно розглядати казку, яка є дзеркалом етнічної картини світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кімакович І. Фольклорна свідомість в теорії естетики. Український фольклор: методологія дослідження, динаміка функціонування: Колективна монографія [За редакцією М. К. Дмитренка]. Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2014. С. 21–39.
2. Сивачук Н. Семантика образів української народної чарівної казки. Філологічний часопис. 2017. Вип. 2. С. 266–278

3. Тиховська О. М. Українська народна чарівна казка: психоаналітичний аспект: Монографія / Переднє слово В. Івашківа. Ужгород: Гражда, 2011. 256 с.

EFFECTIVE TEACHING METHODOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGES IN MULTILINGUAL ENVIRONMENTS

Daria BERBENETS¹ (Charkiv, Ukraine)

*¹ викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
dariaberbenets@karazin.ua*

In the context of a multilingual classroom, the modern approach to teaching foreign languages extends beyond mere linguistic mechanics and encompasses broader cultural education. This approach aligns with the priority of language competence, which is based on the development of communicative skills and practical language use in various situations. To facilitate this, teachers are recommended to utilize authentic materials such as videos, music, and texts not only to enhance linguistic knowledge but also to provide a tangible connection for students with cultures associated with the language. This introduction to cultural elements, including history, literature, and culinary traditions, is crucial to help students cultivate a global perspective and foster cultural tolerance.

This cultural competence, an integral part of modern language education, requires students not only to learn but also to respect the customs and way of life of countries where the language is spoken. By encouraging students to interact with cultural information and exchange it, educators can expand students' international knowledge and lay the foundation for intercultural understanding, which is important in an increasingly interconnected world. Therefore, effective teaching methods of foreign languages in a multilingual class are not limited to language development alone but are closely linked to fostering a deep appreciation of cultural diversity and global citizenship.

Additionally, effective teaching methodologies in multilingual classrooms recognize the importance of individualized learning approaches that cater to diverse student needs and backgrounds. Teachers employ strategies such as differentiated instruction, flexible grouping, and scaffolded support to accommodate varying proficiency levels and learning styles. By addressing the unique requirements of each student, educators create an inclusive learning

environment where all learners feel valued and empowered to succeed. This personalized approach enhances student engagement and promotes deeper understanding and retention of language skills. Thus, a comprehensive approach to teaching foreign languages in multilingual environments encompasses not only cultural sensitivity and linguistic competence but also a commitment to individualized instruction that fosters equitable learning outcomes for all students.

ОПІР «НЕГЕРОЇЧНИХ» УКРАЇНЦІВ У СУЧАСНИХ П'ЄСАХ ПРО ВІЙНУ

Олена БОНДАРЕВА¹ (Київ, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник, кафедра української літератури, компаративістики та грінченкознавства, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, o.bondareva@kubg.edu.ua

Чимало нових українських драматургічних текстів про війну створено не на історіях персональних великих подвигів, а на матеріалі усних розповідей українців про те, як вони пережили осаду українських міст росіянами, окупацію, упродовження, та як після цього повертаються до життя. Якщо, скажімо, попередній етап війни був позначений у драматургії у тому числі глорифікацією та міфологізацією нових українських Героїв війни («Люди і Кіборги» Даріо Фертіліо та Олени Пономаревої, «OTVETKA@UA» Неди Нежданої, «Каштан і Конвалія» Олега Миколайчука), то після 24 лютого 2022 р. увагу драматургів стрімко переміщено на мирних людей, які опинилися у війні (хоча окремі приклади комбатантської драми також маємо, але вони нечисельні порівняно з п'єсами про цивільних українців у війні).

Українська драматургія війни осмислює різні форми опору, який українці чинять агресорові:

гуртування людей довкола протистояння російським військовим – цивільні українці зупиняють російські танкові колони на Київ («Чужестранка» Ірини Феофанової), а ірпінський підліток жбурляє у російську техніку коктейлі Молотова («Я, війна і пластикова граната» Ніни Захоженко);

нанесення посиленої шкоди ворогові – старенька бабуся потроху додає отруту в абрикосівку, яку в неї забирають окупанти («Перевізник» Ніни Захоженко), бабуся – колишня сільська вчителька наводить українську артилерію по скупченню ворога («Молочайник» Оксани Гриценко);

допомога людям, які опинилися поруч – цивільна жінка в оточеному Маріуполі стає медсестрою та допомагає оперувати, не маючи кваліфікації, від безвиході («Марафон «російська рулетка» Катерини Пенькової);

спускання у глибини родової пам'яті – там персонажі п'єс шукають опертя для себе в екстремальних ситуаціях сьогодення («Хроніки евакуйованого тіла і загубленої душі» Анни Галас, «Принц і Жінка» Анни Багряної, «Багнет» Алекса Боровенського, «Кицька на спогад про темін» Неди Нежданої);

волонтерство («Повітряна тривога» Дена Гуманного);

виживання як форма стійкості («Борщ. Рецепт виживання моєї прабабці» Марини Смілянець, «Смак сонця» Олександра Вітра);

прощання з лояльністю до росіян та з сентиментами до російської культури (усі п'єси віртуальної антології «Без них»);

активізація потенціалу української культури як культури опору імперії («Амплуа» Олексія Мінька);

внутрішні сили на креацію («Несподівано тихо» Олександра Вітра) та колективну психотерапію («Закрите небо» Неди Нежданої).

ПОШУК ВЛАСНОГО «Я» В РОМАНІ «МЕТАФІЗИКА ТРУБ» АМЕЛІ НОТОМБ

Михайло БОНДАРЕНКО¹ (Харків, Україна)

*¹ студент магістратури ОП «Французька мова та література і переклад та англійська мова» кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
m.bondarenkooo@icloud.com*

Фаб'єн Клер Нотомб або ж всесвітньо відома бельгійська письменниця Амелі Нотомб, яка здобула свою популярність здебільшого через її серію автобіографічних романів, де вона в деталях описує певні етапи власного життя.

Першим романом цієї серії є роман, який має назву «Метафізика труб», де авторка розповідає читачам про те, що відбулося з нею, коли вона щойно народилася та в перші роки її життя.

Ще з самого народження дівчинка на ім'я Амелі не могла зрозуміти: для чого ж вона з'явилася на цей світ та хто ж вона така за своїм

походженням. Така невизначеність з питання “хто я” постійно дошкулятиме головній героїні на сторінках наступних романів серії, такими як “Біографія голоду” чи “Токійська наречена”. Це питання постало в Амелі одразу після того, як вона з’явилася на світ, над цим, за словами авторки дівчина думала цілих 3 роки майже не вимовивши й слова.

Врешті-решт, дівчинці випадає нагода спробувати білий бельгійський шоколад, який і допомагає їй дізнатися, що вона бельгійка та, що саме Бельгія її Батьківщина.

З перших років життя Амелі змушена переїхати до Японії через роботу її батька, і там вона опиняється під опікою няні Нісію-сан, яка допомагає дівчині знайти себе в японській культурі, вивчити мову та пізнати на собі справжню красу та велич цієї країни.

Із самого дитинства в дівчини спливає почуття, що вона ніби не в своїй тарілці, бо вона хоче бути японкою та вести спосіб життя як всі японці, але чомусь там всі її сприймають інакше та навіть до маленької Амелі ставляться якось дивно, ніби вона приїхала з іншого світу. Саме ця невизначеність та непорозуміння із самим собою є основою усіх романів серії.

Як висновок можна сказати, що роман «Метафізика труб» є першим в серії, але саме він закладає основну ідею та проблему, які матимуть продовження в інших романах серії. Саме в цьому романі, ми вперше бачимо частинку власного «Я» головної героїні та спостерігаємо за її першими кроками до самопізнання та процесом знаходження себе серед інших.

ВІДКРИВАЮЧИ АВТООБРАЗ УКРАЇНИ: ДИТЯЧА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛІЙСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ

Марина ВАРДАНЯН¹ (Кривий Ріг, Україна; Гайдельберг, Німеччина)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу та слов'янської філології Криворізького державного педагогічного університету (Україна), Visiting Scholar Institute for Translation and Interpreting Heidelberg University (Germany),
maryna.vardanian@gmail.com

Нещодавнє дослідження BBC Culture «100 найкращих дитячих книг», у якому автор цих тез брала участь, представило великий перелік дитячих книг різних країн світу [1]. Цікаво відзначити, що до нього увійшли

оригінали та переклади, сучасні твори та книги минулих століть. Водночас опитування показує, які культури є (не)видимими в дитячій літературі і які образи цих культур ми розпізнаємо.

У своєму дослідженні я виходжу з того, що українська культура стає видимою (у сенсі Венуті) через переклади дитячої літератури з/на українську мову. З одного боку, переклади з української мови декларують вихід української культури з тіні імперії та образів, нав'язаних українській культурі колонізаторами. З іншого боку, переклади українською мовою свідчать про багатство української мови та зацікавленість українських читачів у світових тенденціях [2]. Тож за мету я ставлю з'ясувати, який образ української культури (пере)уявляють переклади англійською та німецькою на основі аналізу тематики, жанрів та ілюстрацій перекладів з української дитячої літератури.

Для аналізу я обрала е-бібліотеки *Чтиво* та *Діаспоріана*, а також міжнародний перекладацький проєкт *World Kid Lit*. Е-бібліотеки є українськими ресурсами, що містять переклади української дитячої літератури англійською та німецькою мовами. Якщо *Чтиво* презентує переважно переклади, що вийшли в Україні минулого століття, то *Діаспоріана* – в українській діаспорі. Водночас *World Kid Lit* – це міжнародний проєкт, який засвідчує питому увагу англomовної аудиторії до української дитячої літератури, що зростає після повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Е-бібліотека *Чтиво* містить понад 30 перекладів української дитячої літератури англійською та німецькою мовами. Переважно, це дитячі книги видавництва «Дніпро», одного з найстаріших видавництв України, що засноване у 1919 році. З цим видавництвом пов'язують формування української школи художнього перекладу, оскільки над перекладами з іноземних мов українською працювали М. Лукаш, Д. Паламарчук, А. Содомора, О. Сенюк та інші [4: 291]. Проте маловідомими є перекладачі дитячих книг із української мови англійською та німецькою мовами, що виходили, крім згаданого «Дніпра», у видавництві літератури для дітей «Веселка». У вихідних даних дитячих книг обох видавництв наводяться прізвища перекладачів німецькою мовою – Евеліна Рісванова, Іван Сойко, Інгеборг Колінко, англійської – Уволтер Мей, Марія Скрипник, Олесь Коваленко, Василь Барішев, Віктор Ружицький, Сергій Владов, Лілія Титар. Електронна бібліотека *Діаспоріана* містить білінгвальні книги (українсько-англійські), що вийшли в українській діаспорі. Перекладачами згадуються Богдан Мельник, В. Ніколсон

Скорхід, Лена Григор-Гулуцан. Названі видавництва представляють переклади українських дитячих книг іноземними мовами, що вийшли переважно у 1980х роках, зрідка 1970х та початку 1990х. Найбільша увага у перекладах надається українському фольклору: казкам та пісням. Серед письменників, твори яких були перекладені німецькою та/або англійською мовами, зустрічаємо – Марко Вовчок, Івана Франка, Лесю Українку, Михайла Коцюбинського, Михайла Стельмаха, Віктора Близнеця, Всеволода Нестайка, Юрія Ярмиша та інших. Переклади цих книг мають яскравий український колорит у тематиці та ілюстраціях. Художники цих книг – Анатолій Базилевич, Сергій Артюшенко, Юлій Крига, товариство Марії Примаченко та інші – часто зображують героїв у традиційному українському одязі чи надають пейзажам та інтер'єрам українських рис, наголошуючи на унікальності української культури.

У той же час сучасний міжнародний проєкт *World Kid Lit* представляє переклади з різних мов англійською, починаючи з 2016 року. Проте переклади сучасної дитячої літератури власне з української тут з'являються лише спорадично у 2021 та 2022 роках (по дві книги), у 2023 році вже представлені і переклади, і білінгвальні книги (вісім книг). Мета цього проєкту – робити видимою світову літературу в англomовних дитячих та підліткових виданнях [3]. Тому тематика перекладених творів є часто міжкультурною, глобальною: гендер (Лариса Денисенко «Майя та її мами»), довкілля (Тарас Прохасько «Хто зробив сніг?»), війна (Роман Романишин «Війна, що змінила Рондо»), хвороби (Катерина Бабкіна «Шапочка і кит»). Жанри – оповідання, вірші, альбоми, книги-малюнки. Така жанрово-тематична універсальність сучасної української дитячої літератури включає її до глобальної світової полісистеми дитячої культурної традиції, роблячи її впізнаваною з-поміж інших літератур.

Таким чином, українська перекладна дитяча література англійською та німецькою мовами відкриває Україну як багату культурну націю, з давніми фольклорними традиціями, освічену, представлену видатними постатями письменників, широким колом актуальних тем, що вдало вписуються у велику світову літературну культуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. BBC Culture. (2023). The 100 greatest children's books: Who voted? May 23 <https://www.bbc.com/culture/article/20230522-the-100-greatest-childrens-books-who-voted>

2. Vardanian, Maryna. (2023). "Ukraine is not Russia": Nation-Building vs. Colonization in Translation for Young Adults. *Ideology and Politics Journal*, 2 (24). <https://www.ideopol.org/>
3. *World Kid Lit*. <https://worldkidlit.org/what-is-world-kid-lit-month/>
4. Ковалів Ю. (укладач). (2007). Дніпро. *Літературознавча енциклопедія*. Київ: ВЦ «Академія». Т. 1: А – Л.

СВІЙ/ЧУЖИЙ/ІНШИЙ У РОМАНІ В. РАФЄЄНКА «МОНДЕГРІН»

Світлана ВАРДЕВАНЯН¹ (Чернівці, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, svitvard17@ukr.net

Пропонована наукова розвідка – це спроба проаналізувати роман Володимира Рафєєнка «Мондегрін» у руслі методологічних пропозицій літературної імагології та постколоніальних студій. Залучивши оптику, яку пропонують праці Тамари Гундорової, Тоні Джадта, Юлії Кристевой, Дмитра Наливайка, Едварда Саїда, можна простежити, як перший українськомовний роман донецького російськомовного (до 2014 року) письменника Володимира Рафєєнка оприявнює не лише бінарну опозицію СВІЙ/ЧУЖИЙ, а й працює з проміжними опціями на цій шкалі, такими як ІНАКШИЙ, ІНШИЙ.

У праці «Культура й імперіялізм» (*Culture and Imperialism*, 1993) Едвард Саїд постулює поняття «вигнанської енергії», зауважуючи, що «сьогодні цю енергію втілює мігрант, а її свідомість – це свідомість інтелектуала або митця у вигнанні, політичної постаті між сферами, між формами, між оселями й між мовами»» [3, 462]. Це зауваження дуже точне щодо В. Рафєєнка як переселенця з окупованого Донецька, як російського філолога і як російськомовного письменника. На початку російсько-української війни Рафєєнко переїжджає до Києва, переходить на українську – і в інтерв'ю та есеях, і в художніх текстах («Мондегрін. Пісні про смерть і любов», 2019, «Мобільні хвили буття», 2022, «Пертикор – запах землі після дощу», 2023).

«Мондегрін» – це роман про еміграцію з одного «дому буття» в інший. Як уже зауважувала в своїй рецензії на роман, Рафєєнко – «language writer», «тобто письменник, для якого мова твору важливіша навіть за сюжет чи образи, письменник, якого цікавлять пластичність і границі мови, її сугестивні можливості, гра із семантикою слів, мерехтіння у процесі гри

нових сенсів» [1]. У своєму романі Рафєєнко творить ініціаційний простір, де протагоніст є ініціантом, який перебуває в міжмовному осмотичному середовищі. Мова, яка раніше була мовою ІНШИХ, поступово стає мовою СВОЇХ. А мова, якою розмовляв раніше, стає мовою ЧУЖИХ. Втім, роман має відкритий фінал. Ініціація мовного мігранта не завершена. Нам запропоновано художню ілюстрацію метамодерністської метакси: протагоніст перебуває «між», осцилює, тобто одночасно перебуває «тут», «там» і «ніде». Відповідно і постасі СВОГО/ІНАКШОГО/ІНШОГО/ЧУЖОГО також постійно коливаються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вардеванян Світлана (2020). Інший, але не Чужий. «Критика», №1-2, 2020. с. 32-35. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/inshyy-ale-ne-chuzhyy> (дата звернення: 20.09.23)
2. Рафєєнко Володимир (2019). Мондегрін. Пісня про смерть і любов, Чернівці: Меридіан Черновіц, 2019. 192 с.
3. Саїд Едвард (2007). Культура й імперіялізм, Київ: Критика, 2007. 608 с.

ПОШУК СВОГО ІСТИНОГО «Я» У П'ЄСІ ЕРІКА-ЕММАНЮЕЛЯ ШМІТТА «ФРЕДЕРІК або БУЛЬВАР ЗЛОЧИНУ»

Ольга ВАСИЛЬЄВА¹ (Харків, Україна)

¹ аспірантка кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, olun4ik@ukr.net

В. Шекспір сказав: «Світ – театр, і ми всі в ньому актори», а Г. Сковорода доповнив: «І кожен грає ту роль, на яку його поставили». Та як же бути актору за покликанням, професійному актору, який має свою роль і в житті, і на сцені. Чи не стирається межа між особистістю, якою він (актор) є насправді та сценічним образом? Чи не наділяє актор своє реальне життя подіями і рисами, написаними у сценарії до чергової п'єси? Таку проблематику порушує у своїй п'єсі «Фредерік або Бульвар Злочину» відомий французький письменник і драматург Ерік-Емманюель Шмітт. Він бере за основу події доби Романтизму XIX століття, як уточнює автор на початку п'єси: «дія відбувається у 1832 році» [1, с. 1], а головною дійовою особою виступає у п'єсі легендарний актор цієї епохи Фредерік Леметр. Акто, якого описує Шмітт – це зухвалий борець за свої ідеали, особистість сильна та незалежна, яка не вагається у висловленні своєї

думки. У той самий час, Фредерік травмований дитячими спогадами та нещасливим коханням: відносини з матір'ю крають його серце, а нездатність відокремити почуття, передбачені безліччю ролей на сцені від тих, що є в реалії, зводить відносини з закоханою у нього самовіддано жінкою нанівець, роблячи його глибоко нещасним. Він міркує: «Що ж таке душа актора, панове? Протяг, холодне дихання, що ховається у позиченому одязі, і, щойно він знятий, швидко перебігає паразитувати на іншому костюмі. Чому? Бо актор не певен, чи він існує, це якесь двоноге створіння, уражене оригінальним каліцтвом: непостійністю. Деякі з вас іноді пощипують себе вдень, щоб упевнитись, що вони справді прокинулись і так от наші синці – це слова. Чи я існую? Щоб пересвідчитись, мені мають аплодувати» [1, с. 61]. Саме у таких монологів актора простежується його внутрішньо особистісний конфлікт. З одного боку, він кохає, а з іншого – відмовляється від почуттів через вагання, чи може актор, який звик так часто грати закоханість, любити по-справжньому. Як висновок, Фредерік визнає свою неспроможність любити: маски, які він одягав кожного разу на сцені, настільки залишили на ньому відбиток, що він не в змозі розрізнити життя реальне від театральної постановки. Через ці вагання, Леметр відмовляється від коханої на користь її щасливого майбутнього з іншим чоловіком, навіть не усвідомлюючи, що у цій самопожертві і прихована відповідь - це було справжнє кохання, адже такий вчинок, притаманний лише людині, яка щиро любить.

Отже, читачеві стає відомою істина, яким насправді є Фредерікове «Я», але сам актор цього не усвідомлює. Він так і помре з цими ваганнями на сцені театру «Комеді Француз», непохитний у своїх переконаннях і в той же час застаючись заложником свого амплуа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Eric-Emmanuel Schmitt. Frederic ou Boulevard du Crime. Paris : Albin Michel, 1998. 252 p. [пер. Неди Нежданої].

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ДРАМАТУРГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Марина ВОРОНІНА¹, Анжеліка ВОРЖЕВІТІНА² (Харків, Україна)

*¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології
факультету іноземних мов, Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, marynavoronina@karazin.ua*

*² студентка магістратури ОП «Французька мова та література і переклад та
англійська мова» кафедри романо-германської філології факультету іноземних
мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
likavelikaa@ukr.net*

Драматургічний дискурс, специфіка сценічного діалогу та прагматичний ефект діалогу розглядаються лінгвістами з різних точок зору. Драматургічний дискурс є когнітивно-комунікативною сферою в середині художнього твору. Це область, де поєднуються активні зони свідомості драматурга та глядача, створюється об'ємність драматургічного тексту, поєднуючи час, місце, ментальність. З огляду на специфіку явища, доцільним вважається когнітивно-прагматичний підхід, що всебічно охоплює площину дискурсу у лінгвістичному дослідженні.

Діалог є загальною одиницею виміру завдяки своїй специфічності як форми комунікативної сутності мови. Театральний діалог має свої особливості, в ньому вживаються не тільки ремарки – джерело сенсу в драматургії, але й мізансцени, світло, музика, сценографія тощо. Вони спрямовані на привертання уваги глядача до найзначнішої інформації та відтінків різного роду поведінки персонажів. Комунікативно-прагматичні установи, що є властивістю конкретних мовних актів, набувають особливої значущості. З точки зору аналізу епістемічної модальності, діалог є насамперед поєднанням взаємних реакцій людей, здебільшого спонтанних, що визначається або ситуацією, або контекстом.

Прагматичні цілі епістемічної модальності досягаються за допомогою модальних слів, які об'єднуються у функціонально-семантичні розряди. Вони мають свою семантику, граматичну форму та синтаксичну функцію. Першу групу засобів вираження епістемічної модальності становить бінарна опозиція впевненість – невпевненість, яка є базовою в ієрархічній структурі. Склад другої групи містить в собі модалізатори з семантичною компонентою часткової невпевненості. Третя група сягає максимуму у вираженні почуття невпевненості. Четверта група складається з

модалізаторів, що знаходяться в абсолютній опозиції до першої групи: від повної впевненості наявності факту до повного його заперечення.

UKRAINIAN WOMEN AS THE *OTHERS* IN THE COLLECTION OF SHORT STORIES «A FOE-A FRIEND-A FAMILY» BY IRYNA FEOFANOVA

Switłana HAJDUK¹ (Siedlce, Poland)

¹ PhD in Literary Studies, assistant professor, Institute of Linguistics and Literary
Studies, University of Siedlce, hayduksvitlana79@gmail.com

War affects people, their activities, their emotional state, and all spheres of social, economic, and cultural development in one way or another. As the hostilities in Ukraine have been going on for what will soon be ten years, more and more poets, writers, painters, filmmakers, and others are addressing the topic of the Russian-Ukrainian war. They are looking for those ideas and forms that, at least on an emotional level, help people understand what is happening in Ukraine and the world because “The arts operate not with information, but with emotions. And, they [emotions – SH] are sometimes more truthful than any information” [1].

Iryna Feofanova’s collection of short stories “A Foe-A Friend-A Family” focuses on the topics of forced displacement and refugeeism, the *Other*, self-identification, the peculiarities of Ukrainian women’s lives *before* and *after* the beginning of the war, and their adaptation to the new traumatic reality brought about by Russia’s full-scale invasion of Ukraine on 24 February 2022. The collection was written during the writer’s stay in Krakow under the Artistic and Translation Residency Programme funded by the Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland. Although this debut collection of short stories by a screenwriter and writer, Iryna Feofanova, is fictional, it does not lack realistic descriptions and real-life dialogues. Her short stories combine personal experience and the study of the lived experiences of other Ukrainian women. The most crucial thing is that Iryna Feofanova’s short stories are based not on actual events but on real women’s feelings, thoughts, emotions, memories, introspection, retrospection, foreshadowing, and awful remembrances that are coloured by pain and trauma.

The writer seeks the answers to the following questions: Is it possible to become *the one who is at home* among strangers in the context of the Russian-Ukrainian war? What does being *a stranger* among one’s own mean? Moreover, where can one be *native* during the war?

REFERENCES

1. Назар Я. Мистецтво про війну: між творчістю та агіткою. Електронний ресурс, режим доступу:

https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/02/160222_war_art_lviv_hk

[Дата доступу 15.02.2024].

ЕКЗОТИКА ТА СТЕРЕОТИПИ У ПОДОРОЖНЬОМУ РЕПОРТАЖІ ЛЕОНІДА ЧЕРНОВА «125 ДНІВ ПІД ТРОПІКАМИ» (1928)

Олена ГОЛОТА¹ (Київ, Україна)

*¹ аспірантка (здобувачка доктора філософії у галузі літературознавства)
Національного університету «Киево-Могилянська академія», olena26@ukr.net*

Серед яскравих мандрівників-літераторів 1920-1930х років неможливо оминати постать Леоніда Чернова (Малошійченко). Одною із найзахопливіших є його півдовколасвітня подорож пароплавом «Трансбалт», яка згодом лягла в основу репортажу «125 днів під тропіками», повісті «Пригоди професора Вільяма Вокса на острові Ципанго» тощо. Твори вирізняються не лише властивою автору письменницькою майстерністю та численними дотепами, але й різноманіттям яскравих образів та докладних описів пройденого шляху.

Нам насамперед цікаво дослідити саме «125 днів під тропіками», оскільки текст розкриває враження та думки автора від першої особи, максимально зберігаючи автентичність досвіду відкриття нових країн та зустрічі з представниками інших етносів та національностей. Твору також притаманна характерна для його доби синкретичність жанрових ознак, що поєднує в собі риси нарису та репортажу. Додатковим чинником звісно стає ідеологічне тло. Так окрім традиційного зіткнення з «іншим» у контексті віддалених й незнайомих територій та їх жителів, у тексті підкреслюється класове розрізнення. Обидва сценарії звісно провокують оприявлення стереотипів та колоніальних дискурсів того часу.

Автор із цікавістю й завзяттям описує зустрічі з тубільцями та пригоди в екзотичних регіонах, однак у їх зображенні притаманна певна дуальність. З одного боку письменник співчуває пригнобленим та викриває буржуазність і жорстокість колонізаторів, негативно оцінює місцевих, які завдяки професії чи більш тісній взаємодії переймають їх манери. З іншого ж - ідентифікує себе та решту екіпажу як європейців та досить часто об'єктивізує «інших», зокрема жінок. Отже твір слугуватиме

плідною основою для розкриття сприйняття та репрезентації представником тогочасного письменства екзотичних регіонів і його мешканців.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФРАНКОМОВНОГО ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Максим ГРИГОР'ЄВ¹, Вячеслав ЩИРОВ² (Харків, Україна)

*¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
maksym.grygoriev@karazin.ua*

*² старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
vyacheslav.shchyrov@karazin.ua*

Поява у 21 столітті у Франції великих медійних платформ спричинила широке поширення певного дискурсу в режимі інтерв'ю, який знайшов своє мовленнєве втілення у виступах та інтерв'ю чоловіків та жінок політиків, телеведучих, спортсменів, лекторів та коментаторів, письменників та публіцистів, акторів, співаків та музикантів. Ці мовленнєві прояви своєю чергою вплинули й на звичайних перехожих, які починають самовиражатися подібним чином у вуличних інтерв'ю чи в неформальному спілкуванні з друзями та колегами. Цей публічний дискурс набув своїх специфічних особистостей, які полягають у химерному прикрашеному стилі мовлення, що має на меті підлестити вухо співрозмовника. Соціальним наслідком подібного самовираження стало хибне прийняття такого дискурсу слухачем за розумну і красиву мову, з якою, як зазначає французький публіцист П'єр Мерль, це явище не має нічого спільного. Він відверто називає такий спосіб вираження думок новою тарабарщиною, блефом, зумовленим прагненням пустити пил у вічі, приховати за велемовними евфемізмами та багатослів'ям відсутність думки. Саме завдяки такому французькому мовленнєвому ілюзійному, який знищує будь-який натяк на справжній критичний дух, будь-який натяк на непогодження, або навіть просто реакцію чи неповагу, численним користувачам подібного мовлення вдається виголошувати найбільш консенсусні промови, а насправді просувати найбанальніші конформізми. На практиці нова тарабарщина - це насамперед показна французька мова, спосіб самовираження, одночасно помпезний, педантичний і невизначений. Це продукт поспішного схрещування політкоректності з іншим різновидом жаргону, який можна було б

назвати дистанційним адміністративним жаргоном із соціальним виміром або дерев'яною мовою функціонерів. Від першої він отримав бавовняну текстуру, загорнуту в лицемірний нейтралітет. Від другої він прийняв у спадщину важкість, складність фраз, сірість і прагнення до гучних виразів. Ця тарабарщина з'явилася з новим століттям безпосередньо з французьких медіа, де вона народилася, де вона виросла і де вона зміцнилася. Цих засобів масової інформації, які сьогодні є прикладом великої бідності уяви та одночасно мовних винаходів. Отже, нова тарабарщина – це мистецтво і манера складати речення заради того, щоб скласти речення, не турбуючись про те, щоб те, що ми говоримо, було зрозумілим для всіх. До того ж, казати «мікрофон має маленьку проблему» замість «мікрофон зламався» не прикрашає мовлення, перевантажує його зайвими конструкціями та затьмарює сенс. Здається, ця нова мовна тенденція насправді є збоченням, вадою, своєрідною нісенітницею, яка є навіть більш шкідливою, ніж абсурдною. Явище так званої нової тарабарщини порушує комунікацію у суспільстві, робить неможливою справжню, адекватну оцінку існуючих в суспільстві проблем та потребує, на наш погляд, викриття та уникнення її, як згубної мовної практики.

ОБРАЗИ РЕЧЕЙ – ЗНАКИ ПАМ'ЯТИ (РОМАН Н. КУР'ЯТИ «ДЗВІНКА») Людмила ДАНИЛЕНКО¹ (Дубляни, Україна)

*¹ кандидат філологічних наук, в.о.доцента кафедри гуманітарної освіти
Львівського національного університету природокористування,
ladadana17@gmail.com*

Серед образів художнього світу (персонажів, природи, почуттів, подій) важливі також речі повсякдення. Змальовуючи певну річ, знаходячи для неї відповідне місце в часопросторі, автор забезпечує естетику сприйняття, задіює емоції, втілює сенс. «Образ речі», про який почав писати Г. Кнабе, завжди викликає інтерес, адже побутове може захоплювати глибокою сутністю буття. Одна з таких сутностей – пам'ять. Особливо, коли вона вражена трагічними подіями чи колоніальною стагнацією, а отже замовчана чи трансформована. Саме така пам'ять про радянське минуле. Специфіка художньої інтерпретації життя в СРСР залежить від авторського досвіду, від теми і жанру твору, від експресивного освоєння спогадів. У будь-якому випадку важливе значення мають художні образи речей. Предмети повсякдення відіграють роль інформативності, занурюють у ретромандрівку, роз'яснюють

специфіку життя з фантомним «щастям» громадянина СРСР. Матеріальне є елементом «археології комунізму», яку дослідив К. Шльогель. Він писав: «Предмети, речі, об'єкти зберігають автентичність. Їх можна читати й дешифрувати. У них вписаний час, що їх витворив» [2, 55].

Акцентування речей – один із способів відображення часу в книзі Н. Кур'яти «Дзвінка. Українка, народжена в СРСР». Твір автобіографічний. Сюжет побудований на спогадах, хроніці життя героїні від дитячих літ до переддня великої війни 2022 р. Художньо-стильові особливості роману – фіксування деталей побуту та суспільних подій з позиції людини, зокрема дитини, яка усвідомлює себе в паралельних світах (радянській дійсності і правді життя). Зображення речей наповнене наївною щирістю («був ще коричневий ведмідь, про якого Дзвінка все мріяла, щоб він був м'яким, обнімала його щосили, але він був такий твердий, що боляче тиснув їй на ребра» [1, 56]), іронічними характеристиками («...Дзвінку „кусали“ всі радянські шерстяні плаття і колготи» [1, 13]), відвертим сарказмом (у календарі вміщена колядка зі словами «Вся наша родина – радянська Вкраїна» [1, 80]). Осмислення радості та безпорадності радянської родини закладає подвійні смисли. Наприклад, задоволення дитини асоціюється з «Олів'є», яке готується один раз у рік, тільки на «Сідьме ноября», «якщо мама привезе з Одеси майонез» [1, 65]. Образи речей набувають чітких рис у контексті зіставлення, що закладене у свідомості героїні. Акцентуація деталей повсякдення виявляє знаки часу і пробуджує пам'ять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кур'ята Н. Дзвінка. Українка, народжена в СРСР. Київ. Лабораторія, 2023. 376 с.
2. Шльогель К. Археологія комунізму, або Росія у XX столітті. Реконструкція картини. Пер. з нім. Іванни Витрикуш. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 120 с.

КИЇВ–ВАРШАВА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР СВОГО / ЧУЖОГО У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ТА ПОЛЬСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Світлана ЖУРБА¹ (Кривий Ріг, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератур Криворізького державного педагогічного університету, zss69@ukr.net

Актуалізація онтологічного буття українців за кордоном в художніх текстах визначається в процесі осмислення національної культури й літератури. Провідну роль у збереженні й популяризації українських традицій у діаспорі належить емігрантським письменникам. Діаспорна українська література міжвоєнного двадцятиліття представлена Празькою поетичною школою (Чехія), варшавською групою «Танк» (Польща). Поезія представників цих літературних угруповань відображає імагологічний аспект «празького» та «варшавського тексту», розкривається через збереження власної ідентичності та прийняттям Іншого в координатах *свого/чужого*. Ідейно-естетична програма літературної групи «Танк» виражала відродження споконвічних цінностей княжого Києва, його політичного та культурного рівня.

Мистецький простір Києва кінця XIX – першої третини XX століття визначається розмаїттям культурних, релігійних, філософських уподобань, діяльністю митців, що впливали на розвиток української та польської літератур. Рецепція поляка в україномовному світі, сприйняття *Себе* через *Іншого* вказала на імагологічний вимір творчості митців. Українські реалії вписані в канву польської поезії Ярослава Івашкевича, Болеслава Лесьмяна; простір Варшави означений у віршах Євгена Маланюка, Юрія Липи. Київ для польських митців виступає не тільки складовою реального часопростору, але й культурним середовищем, що безпосередньо впливає на формування їх світогляду та поетичного таланту. Польська столиця в поезії українських митців – це образ, через який вони прагнуть показати культурні традиції сусідів, переосмислюють власні імперативи, виформовуючи національну ідею.

Взаємопроникнення, взаємодія, літературний діалог митців з *іншим* приводить до розширення культурного простору, і разом з тим – збереження етнічного, власного. Українсько-польський культурний дискурс міжвоєнного двадцятиліття розвивався в умовах комунікативних відношень свій/інший.

МУЛЬТИКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Дар'я ЗАЦЕРКЛЯНА¹, Ірина ГУСЛЕНКО² (Харків, Україна)

¹ магістр філології, випускниця ХГУ "Народна українська академія", директорка, викладачка англійської та німецької мов Приватної школи іноземних мов SpiritOn Language School, spiriton.school@gmail.com

² кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Мультикультурне навчання, за визначенням Європейської федерації міжкультурного навчання [3], є «новітньою навчальною ситуацією», за якої студенти сприймають міжкультурні відмінності не як «перешкоду або відхилення від звичного», але як можливість зрозуміти іншу культуру «шляхом самоосвіти та взаємодії». Дослідники [2] та [4] стверджують, що мультикультурне навчання сприяє когнітивному та соціальному розвитку у суспільстві. Завдяки новітнім технологіям розширилось сприйняття навчального класу як середовища для мультикультурної співпраці [1].

Приватна школа іноземних мов SpiritOn Language School [5] організовувала спільне навчання англійської мови в мультикультурному середовищі з турецькою школою на платформі zoom у 2020-2021 н. р. та email-листування з іспанською школою у 2022-2023 н. р. Проєкт ставив на меті вмотивувати студентів до вивчення англійської мови шляхом занурення у мультикультурне середовище та збагатити їхній світогляд.

Організувати навчання вдалося завдяки ESL форуму за участі колег з різних країн. Кожен з проєктів тривав до півроку. З обох сторін організатором виступав викладач, а учасниками – студенти або учні віком від 9 до 17 років різного рівня мовної компетенції (від A2 до C1), які вивчають англійську мову як іноземну.

Необхідно було враховувати такі культурні особливості:

- Різне сприйняття рівнів володіння іноземною мовою – наявне неоднакове тлумачення критеріїв CEFR під впливом менталітету.
- Різниця у сприйнятті інформації, обумовлена сукупно-культурними особливостями: самотійна або командна робота, темп уроку, швидкість опрацювання завдань.
- Різний емоційний поріг: тоді, коли українці намагались виокремити важливе у реченні за допомогою допоміжних або модальних дієслів, пауз,

зміни структури речень, то учні з Туреччини та Іспанії використовували інтонацію, міміку, короткі вигукі; власне мова залишалась без змін.

За час виконання проєктів було отримано наступні результати:

- Мотивація до навчання, і, як результат – зростання впевненості у власних знаннях та розвиток ґрунтовних мовних навичок.
- Трансформація сприйняття мови в суспільстві – проєкти мали позитивний вплив поза межами навчального закладу. Мова сприймається вже як засіб розширення кругозору та культурного обміну.
- Робота з різноманітними системами сприйняття, обробки, аналізу та обміну інформацією.

Навчання іноземної мови часто сприймається широким загалом як спроба уніфікації всіх народів світу та пригнічення національних культурних особливостей. Проте культурне розмаїття у навчальному класі сприяє ефективній комунікації та мотивації, шляхом культурного обміну між студентами з використанням іноземної мови в якості інструменту взаєморозуміння та співпраці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зацеркляна Д. Міжмовна комунікація студентських мікроколективів як шлях професійного розвитку в умовах дистанційного навчання. Програма та матеріали ХХХ Міжнародної студентської наукової конференції ХГУ НУА «Мікроколективи в макросередовищі сучасного університету: стан і шляхи формування». Харків: Вид-во НУА, 2023. с. 81-82.
2. Chaika, Oksana. Benefits of multiculturalism for foreign language teaching. Молодь і ринок, 2023. № 3 (211), р. 82-89. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/277501/272953> (дата звернення: 11.03.2024).
3. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages. Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2022. URL: www.coe.int/lang-cefr (дата звернення: 11.03.2024).
4. Sarnovska N., Rybinska Y., Antonivska M. Intercultural approach to foreign language learning as a factor of students' personal development in the process of foreign culture studying. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки, 2023. № 42, с. 121–134.
5. SpiritOn Language School. Веб-сайт. URL: <https://www.spiriton.com.ua> (дата звернення: 11.03.2024).

ЕТНООБРАЗ АМЕРИКАНКИ-ПІДЛІТКА В КНИЗІ К. АЛІФІРЕНКИ, М. ГАНДИ, Л. ВЕЛЧ «Я ЗАВЖДИ ПИСАТИМУ У ВІДПОВІДЬ»

Юлія ІСАПЧУК¹ (Чернівці, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, асистентка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, u.isapchuk@chnu.edu.ua

Розглядається спільна книжка К. Аліфіренки, М. Ганди і Л. Велч «Я завжди писатиму у відповідь: як один лист змінив двоє життів» («I will always write back: How one letter changed two lives», 2015) в контексті імагологічних студій і характеру американців за соціологом К.С. Фішером. В основі епістолярію лежить справжнє листування між Кейтлін з США та Мартіном із Зімбабве упродовж 1997–2003 рр.

Звертається увага на сприйняття конкретного образу дівчинки-американки з точки зору хлопця-африканця, зважаючи на стереотипні уявлення та кліше у масовій культурі сучасного глобалізованого світу. Враховуються відмінні суспільно-економічні умови та стилі життя підлітків (безтурботність й виживання), що впливає на їх особистісне формування та міжкультурну комунікацію.

Простежується етнообраз тинейджерки середнього достатку з типовими проблемами її віку (навчання у школі, стосунки з подругами та хлопцями, дозвілля тощо), водночас позбавленої расових упереджень та готової до внутрішніх змін. Біло-золотаве волосся та гарна зовнішність прирівнюється до образу янгола та статусу королеви, позбавленого іронічного відтінку з боку бідного чорношкірого друга.

При цьому звичні для її соціального класу атрибути: приватний будинок з власною дитячою кімнатою, домашні тваринки (кролик, песик), різноманітний одяг чи шкільна канцелярія (різнобарвні ручки і маркери) сприймаються зімбабвійським хлопцем як елементи нечуваного багатства на фоні тодішньої стрімкої економічної кризи у його рідній державі.

Підкреслюються вроджені риси характеру Кейтлін (відкритість, співчуття та доброта), що проявляється з надсилання символічної однодолларової купюри і поступово переростає у постійну допомогу Мартіну та його сім'ї, яка в результаті сприяє реалізації його американської мрії.

СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО ФРАНКОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Софія КАРПОВА¹ (Харків, Україна)

*¹ студентка магістратури ОП «Французька мова та література і переклад та англійська мова» кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
sofiakozhelyanko@gmail.com*

Одним із центральних напрямів сучасної лінгвістичної науки є вивчення таких явищ, як текст та дискурс. Лінгвістика тексту та аналіз дискурсу приділяють велику увагу питанням текстової організації в цілому, при цьому часто наголошується на вивчення її особливостей у рамках спеціалізованої комунікації.

Особливостям сучасного франкомовного юридичного дискурсу присвячують свої студії такі французькі дослідники як Ж.-Л. Суріу та П. Лера. Серед українських дослідників юридичного дискурсу можна виділити праці Д. Х. Баранника, О. В. Бородіної та М. Б. Вербенєц.

Актуальність дослідження пов'язана з розвитком таких напрямів наукових досліджень про аналіз дискурсу як лінгвопрагматика та лінгвістика тексту. У дослідженні розглядається низка проблем, що стосуються специфіки франкомовного юридичного дискурсу, та взаємодії його складових на різних рівнях. Актуальність полягає в тому, що аналізується така маловивчена область, як юридичний дискурс. Наше дослідження виконано в руслі вивчення спеціалізованих дискурсів – напрямі, що розвивається та заслуговує на все більший інтерес у сучасному мовознавстві.

Наукова новизна дослідження полягає у здійсненні аналізу сучасного франкомовного юридичного дискурсу, якому досі не приділялося детальної уваги в наукових працях. Розглядаються різні одиниці франкомовного юридичного дискурсу у сукупності та у зіставленні їхньої ролі. Використовуваний підхід є новітнім у вивченні вибраного об'єкта дослідження, оскільки містить елементи лінгвопрагматичного аналізу.

ПИСЬМОВИЙ ТА УСНИЙ ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ

Анастасія КІСЕЛЬОВА¹, Тетяна БОЧАРНИКОВА² (Харків, Україна)

¹ студентка магістратури ОП «Переклад (іспанська та англійська мови)»
кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського
національного університету імені В. Н. Каразіна, anastasiiaingles@gmail.com

² кандидат педагогічних наук, доцент кафедри романо-германської філології
факультету іноземних мов Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна, tatyanabocharnikova1982@gmail.com

Гуманітарне співробітництво Європи та міжнародна допомога тимчасово переміщеним українцям стали важливим елементом у врегулюванні кризи, спричиненої російським вторгненням.

Європейський Союз створив процеси надання притулку та переселення для українців, які шукають прихисток в країнах ЄС. Вони включають в себе спеціальні програми, спрямовані на забезпечення захисту та підтримки, які передбачають активацію механізму тимчасового захисту, передбаченого Директивою ЄС.

Важливість письмового та усного перекладу в ситуаціях тимчасового захисту є життєво необхідною для забезпечення ефективної комунікації, доступу до прав і послуг, а також правильного розуміння основної інформації для людей, які постраждали від гуманітарних криз або надзвичайних ситуацій.

Наше дослідження фокусується на якості та точності письмового та усного перекладу в контексті тимчасового захисту, чутливості та розумінні делікатності та складності ситуацій, з якими стикаються шукачі тимчасового захисту, а також на складності перекладу по батькові, лінгвістичних та культурних елементів, присутніх в особистих іменах, з особливим акцентом на українському контексті. Переклад цих елементів створює унікальні проблеми через їхню культурну специфіку та відсутність прямих еквівалентів в іспанській мові. Це підштовхнуло нас до глибшого розуміння специфічних проблем, пов'язаних з перекладом по батькові; створення основи для вдосконалення практики перекладу та підкреслення необхідності гнучких і контекстно-чутливих підходів до вирішення унікальних проблем, пов'язаних з цими лінгвістичними та культурними елементами; опису та вивчення присутності мовних асистентів в іспанських школах на основі власного досвіду; висвітлення різних контекстів, в яких мовний асистент може запропонувати цінну допомогу батькам-іноземцям для забезпечення їх активної та успішної

участі у навчально-виховному процесі дітей.

ТРАВЕЛОГ: СВІТ ОЧИМА УКРАЇНЦІВ

Олена КОЛІНЬКО¹ (Мелітополь, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української і зарубіжної літератури Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, kolinko56@meta.ua

Попри багатозначність і дискусійність визначень та тлумачень травелогу як жанру, більшість дослідників схилиються до думки, що цей термін означає художній звіт, письмову фіксацію подорожі, доповнені суб'єктивними враженнями і роздумами автора про пережите чи побачене. Ще однією суттєвою ознакою травелогу є не тільки опис нових місць, відкриття культурних пам'яток і локацій, а й пізнання невідомого, раніше не баченого, того, що відбувається з «іншими», щоб зрозуміти і порівняти «чуже» на тлі «свого», різницю між ними і нами і, врешті-решт, глибше пізнати власне Я, бо людина вибудовує свою ідентичність тільки у віддзеркаленні з іншими. Отже, в травелозі досягаються нові культурні обшири, але головним залишається їх сприйняття, інтерпретація і пізнання себе та Іншого.

Зразком такого ставлення до чужої культури і її установок є особистісна історія Лесі Ворониної у травелозі «У пошуках Огопого («Нотатки навколосвітньої мандрівниці)», з описом власних вражень та думок від зустрічі з багатьма країнами, містами і людьми. Так, відвідавши «диво-місто» Санкт-Петербург, авторка не стримує своїх емоцій і вражень – в її уяві постає Петербург Достоевського з його «вічними сутінками й садомазохістськими експериментами Федора Михайловича», а «пам'ятник божевільного царя» Петра викликає природне бажання як свідомого українця запитати: «Це ти – той Перший, що розпинав нашу Україну» й будував місто, де загинуло безліч людей, серед яких і «наших козаків 60 тисяч», які «лежать під фундаментами вишуканих палаців і, певно, символізують нерозривну дружбу двох братніх народів» [1, с. 9-10]. Особистісне, негативне, забарвлене невиліковною ненавистю враження від північного міста красномовно свідчить про його несприйняття, воно завжди для мандрівниці залишиться Іншим, чужим, ворожим.

Потрапивши в Канаду й подорожуючи нею, Леся Воронина, навпаки, захоплюється й дивується «нетиповим пам'ятникам» (грибам-опенькам або велетенській писанці, збудованими давним-давно) як символам

присутності українців у Канаді.

Мандруючи Польщею, Леся Воронина відвідує Вроцлав-Бреслау й переповнюється позитивними враженнями від його культурних споруд, пам'яток, чудернацьких назв вулиць, які свідомо громадськість відстояла від перейменувань як «шматок історії».

Подорож до Естонії та її столиці, Талліна, з впорядкованими і чистими узбіччями доріг, дивовижними ландшафтами переконала авторку в тому, що «Естонія – велика країна, бо люди, які в ній живуть, ставляться до своєї землі, як до найбільшого скарбу». Шляхом порівняння «свого» і «чужого» у неї виникає сумна згадка про українські ліси з купами сміттєзвалищ і народжується простий рецепт збереження матінки-природи – «треба ставитися до своєї країни, як до власного дому» [1, с. 45].

Угорщина вражає подорожанку не тільки культурними спорудами, а й людьми, які «залишилися самі собою і живуть за тими законами, що здаються їм чесними й справедливими. І вони зовсім не соромляться своєї провінційності і не хочуть уподібнюватися до решти глобалізованого й уніфікованого світу» [1, с. 130].

Отже, жанр травелогу увиразнює авторську позицію, її сприйняття свого й чужого, усвідомлення своєї автентичності й водночас неповторної цінності Іншого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронина Леся. У пошуках Огопого («Нотатки навколосвітньої мандрівниці»). Київ : Нора-Друк, 2010. 176 с.

ПРОЄКЦІЯ ОБРАЗУ «ІНШОГО» В РОМАНІ Д. ЛЕССІНГ «BEN, IN THE WORLD»

Сергій КОМАРОВ¹ (Дніпро, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури, Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет", kamis2007sa@ukr.net

Категорії «Іншого» та «Інакшого», антитеза «Свій» – «Чужий», питання маргінальності увійшли в дослідницький обіг багатьох галузей гуманітарного знання ще в останню третину ХХ століття, за доби постмодернізму. Проблема «Іншого» розглядається науковцями в різних вимірах: філософському, етнічному, соціальному, культурологічному,

мистецькому, психологічному, гендерному тощо. В художній літературі заявлене питання знайшло системне та різнопланове втілення. Зокрема, у творчості англійської письменниці, лауреатки Нобелівської премії, Доріс Лессінг (1919 – 2013) образ «Іншого» можна вважати наскрізним. Починаючи з романів 1950-х років і до останніх творів, написаних вже у ХХІ столітті, авторка пропонувала версії та модифікації цього образу за певними ознаками, з різних точок зору.

Роман «Ben, in the World» (2000) є продовженням викладеної Д. Лессінг у романі «The Fifth Child» (1988) історії Бена Ловатта, дивної людини, яка народилася в звичайній британській сім'ї. Фактично, йдеться про представника іншої цивілізації, первісну людину, щось на кшталт неандертальця. Неодноразово в першому романі діалогії, де зображується дитинство героя, лунає порівняння Бена з тролем, гобліном, гномом, еті. Його «інакшість», що виявлялася у зовнішній тваринності, грубості, неймовірній фізичній силі, неспроможності до інтелектуальних зусиль, майже нездатності засвоєння елементарних соціальних навичок, стає, зрештою, причиною відторгнення навіть родиною.

У романі «Ben, in the World» показане життя вісімнадцятирічного героя «серед людей». Тут, на відміну від книги «The Fifth Child», в якій образ Бена відтворюється через сприйняття оточуючих його персонажів, Д. Лессінг комбінує різні манери оповіді. Вона використовує і об'єктивний наратив, і невластиву пряму мову. Завдяки останній розкривається душевний стан юнака, акцентуються його безпосередні реакції на ті чи інші події. Така структура формує у читачів відмінне від першого роману, сприйняття героя, провокує не відразу чи страх перед незрозумілим й огидним, а співчуття, увиразнює мотиви самотності, безпорадності та зневіреності. З іншого боку, письменниця підкреслює жорстокість і підступність сучасного світу. На цю ідею працює і те, що єдині люди, які ставляться до Бена з симпатією, намагаються йому допомогти, це також «інші», також соціальні маргінали. Бен прагне знайти собі подібних, бажає стати «своїм», частиною спільноти. Усвідомлення неможливості цього призводить його до самогубства. Авторка, роблячи свого героя насправді трагічною фігурою, констатує відчуженість «іншого» від решти людей.

П'ЕТРО ДЕЛЛА ВАЛЛЕ ТА ОБРАЗ УКРАЇНИ В ІТАЛІЙСЬКИХ ТЕКСТАХ: МІЖ РЕАЛЬНИМ ТА УЯВНИМ

Ксенія КОНСТАНТИНЕНКО¹ (Падуя, Італія)

*¹ кандидат філологічних наук, викладач української мови та літератури,
професор за контрактом Відділу лінгвістичних та літературних студій
Падуанського університету, kseniia.konstantynenko@unipd.it*

У доповіді розглядаються деякі аспекти формування й еволюції гетерообразу України в італійських текстах. Держави італійського півострова довгий час були визнаними центрами міжнародної дипломатії та зацікавленими творцями й перекладачами джерел історико-літературного характеру. Еволюція уявлень про Україну в італійських текстах спостерігається з найперших спорадичних згадок XIII століття і по XVII століття, вже в поєднанні з темою козацтва. Аналіз різножанрових текстів приводить до висновку, що розвиток гетерообразу України в італійській літературі не був лінійним та рівномірним. Ми маємо справу з інтертекстом, який виявляє тривалу інертність, незмінність у часі незалежно від зміни історичних обставин і набуває помітного динамізму, тобто обростає новими деталями й варіаціями, лише в літературі XVII століття. Його умовність, передбачуваність і суб'єктивність обумовлюються особливостями засвоєння літературної традиції, яка у різних пропорціях поєднується з новою інформацією та авторським світоглядом. Вплив стереотипів поєднує у таких джерелах реальне та уявне і не дозволяє жодне з них сприймати як абсолютно об'єктивне. Ми розглянемо основні елементи інтертексту і поширені в Італії претексти, які впливали на інертність гетерообразу України, а також роль «Листів» П'єтро делла Валле у зрушенні звичних стереотипів і створенні нових. Делла Валле цікавий тим, що, маючи глибоку ерудицію гуманіста-мандрівника свого часу, який засвоїв звичні елементи літературної традиції, виявився здатен пристосувати їх до емпіричного досвіду спілкування з реальними представниками українського козацтва. Його твори створили основу для появи нових стійких складових образу України й козацтва у літературі XVII століття.

ТРЕТІЙ РЕЙХ СНОВИДІНЬ – ЛІТЕРАТУРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦИСТСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ (за матеріалами задокументованих та літературно оброблених сновидінь єврейського населення Німеччини у період 1933-1939)

Аліна ЛЕГЕЙДА¹

(Ньюкасл-апон-Тайн, Велика Британія; Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, науковий дослідник Ньюкаслівського університету (Ньюкасл-апон-Тайн, Велика Британія), доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (Харків, Україна), bladeofmoonstorm@gmail.com

Цей проєкт присвячений дослідженню літературної репрезентації сновидінь єврейського населення Німеччини, яке зазнало геноциду у період 1933-1939 під час становлення режиму Третього рейху, авторства Шарлотти Берадт, що були зібрані та надруковані нею в еміграції у Сполучених Штатах Америки за посередництва Ганни Арендт у 1966 році.

Проходячи еволюцію від німецької жкрналістки, активістки Веймару і колекціонерки сновидінь до літераторки і помічниці Ганни Арендт, Шарлотта Берадт у період 1933-1939 збирає і документує для подальшої літературної обробки та видання сновидіння, спричинені вкрай травматичним для єврейського населення Німеччини періодом становлення нацистського режиму і пропаганди, що згодом стануть для світу автентичними, явними доказами гітлерівської насадження диктатури.

У літературній репрезентації сновидінь Третього рейху Шарлотти Берадт - *Das Dritte Reich Des Traums* - представлено сновидіння, які є відповіддю, відображенням і підсвідомим переробленням травматичного досвіду співіснування з режимом нацистської диктатури, з яким автори снів вимушені були стикатися щоденно та чиї свободи і можливість ототожнення себе як повноцінних представників німецької нації розчинялися в період 1933-1939 років як досвітні сни.

Колективне несвідоме реагує на нацистський режим симбіозом вигаданих і реалістичних, кінематографічно- сюрреалістичних і історично автентичних літературних репрезентацій у тексті Шарлотти Берадт, що апелюють до поколінь пост-пам'яті.

EL ACCESO A LA BASE MATERIAL DEL MULTILINGÜISMO Y LA PLURICULTURA DE TODA SOCIEDAD. SUPERACIÓN DEL BINARISMO ONTOLÓGICO

Luis Alberto LÓPEZ HERRERA¹ (Montreal, Canadá)

¹ PhD ABD Literatura comparada, profesor, Division Arts et Culture de la Ville de Saint-Lambert, luislopez1953@hotmail.com

El «Tema a discutir» escogido para este trabajo es: «Amigo / Enemigo» a través del prisma de la lengua, la literatura, la cultura».

Queremos señalar los límites del binarismo o cierre ontológico practicado en la mayoría de los centros académicos del mundo. La *totalidad* que impone el binarismo oculta el espacio trans-ontológico o meta-físico, donde meta-físico (con guión, para distinguirlo de la metafísica tradicional) indica el mundo de la *exterioridad*, sector excluido del cual sabemos muy poco y que conforma la mayoría de la humanidad.

Algunas premisas epistemológicas

Nuestra perspectiva parte de una crítica al heleno-eurocentrismo. Estamos trabajando en la formulación de una *Poética de la liberación*, que parte principalmente desde las premisas formuladas por el movimiento filosófico latinoamericano la *Filosofía de la liberación*. La Poética de la liberación se hace problema sobre todo de la literatura, de la lengua y de la cultura presentes en el mundo de los no-privilegiados.

Señalaremos 3 premisas epistemológica que utilizaremos en nuestra exposición.

1ª. Premisa. Según la Filosofía de la liberación, es imprescindible hacer la crítica de las categorías binarias, tales como por ejemplo aparecen indicadas en el Tercer tema sugerido a discutir en esta Xª Conferencia Científica Internacional, se trata de las categorías propuestas por el discutido filósofo alemán Carl Schmitt (1888-1985): amigo / enemigo.

El binarismo es una proposición de la filosofía griega que en el transcurso de los siglos posteriores ha devenido una ideología hegemónica y que sustenta políticas de dominación y exclusión. El binarismo impuesto por el heleno-eurocentrismo es una ontología sectaria.

El primer filósofo que lo planteó fue Parménides para el cual «*el ser es y el no-ser no es*». Lamentablemente en su visión el ser refiere al ciudadano griego aristocrático y el no-ser al «bárbaro». Platón va a utilizarla para definir el

binarismo idealista de cuerpo-alma. Aristóteles propone, con otros términos más precisos y abstractos, que la relación primera es *sujeto-naturaleza*. Y funda el materialismo ingenuo pues si bien plantea que todo comienza con el hombre desgraciadamente diviniza la naturaleza. La sentencia siguiente parece resumir su pensamiento excluyente: «el esclavo es esclavo por naturaleza». Después, la relación deviene materia-forma, donde la idea que concibe la forma es lo más importante. Siglos después, con G. Galileo y R. Descartes la relación devendrá sujeto-objeto, principio de la ciencia moderna.

2ª. premisa. El mundo semita-hebreo-cristiano ha pensado el mundo desde otra perspectiva epistemológica. Contraria a la ética elitista –más bien una moral de valores–, su punto de partida es la relación *sujeto-sujeto*, donde lo más importante es el segundo o el-Otro o *Autrui* (en francés). Estamos frente a una ética materialista. Enrique Dussel funda la Filosofía de la liberación partiendo desde esta tradición reformulada en el siglo XX por el filósofo francés Emmanuel Levinas (1905-1995). Señala Dussel:

«Si por el contrario privilegiamos la espacialidad (proximidad o lejanía, centro o periferia) y lo político (dominador-dominado), la posición sujeto-sujeto, persona-persona, que fue la experiencia originaria del semita de la realidad como *libertad*, podremos iniciar un discurso filosófico desde otro origen.» (*Filosofía de la liberación*, 2.1.1.2)

Este discurso filosófico funda al movimiento latinoamericano Filosofía de la liberación, cuya categoría principal de análisis es la *exterioridad* meta-física opuesta a la *totalidad* ontológica.

Algunos ejemplos de binarismo y «exterioridad»

TOTALIDAD (Lo ontológico)	EXTERIORIDAD (Lo trans-ontológico o lo meta-físico)
Lo-mismo versus Lo-diferente	Lo-distinto
Identidad versus Alteridad <i>diferente</i>	Alteridad <i>distinta</i>
Varón versus Mujer	LGBTQ
Padre versus Madre	Hijo y/o Hija
Capitalista versus Asalariado	No-asalariado y/o
Desocupado	
Capital versus Trabajo-vivo objetivado	Trabajo-vivo no-objetivado
Católico versus Musulmán	Ateo (Chamán o brujo)
Hispanófono versus Anglófono	Quechuáfono
Nacional versus Emigrante	Refugiado y/o Migrante
Español versus Inca	Guamachuco
Profesor versus Alumno	Iletrado

Yo versus Tú y/o Usted	Él y/o ella
Nosotros versus Vosotros y/o Ustedes	Ellos y/o Ellas
Espíritu versus Cuerpo	Basar
[Carne/sangre]	
Amigo versus Camarada	Enemigo
etc, etc.	

3^a. Premisa. Es la propuesta por *la fenomenología materialista* del filósofo francés Michel Henry (1922-2002). Henry constata que la fenomenología de Husserl y Heidegger analizan los fenómenos exteriores al cuerpo humano. Esta fenomenología parcial no puede explicar lo que sucede en el interior del ser humano: el cuerpo, verdadero punto de partida. Se olvida lo que el hombre siente y que apenas se puede explicar. Para Henry, el cuerpo es identificado a la subjetividad, el sentir deviene la fuente de la experiencia subjetiva. Y define al *individuo*.

Para Henry, apoyándose en K. Marx, el individuo aparece como el tercer actor de la historia. Se sabe los otros son el Estado y la Sociedad civil. La subjetividad de cada individuo es única y singular y es en el arte donde se manifiesta más y mejor su mundo interior. A partir de los conceptos de cultura y unidad ontológica del cuerpo Henry parte desde una trans-ontología de la vida.

El saber de la vida auto-afectiva de cada individuo se manifiesta como discursos y si estos son trabajados de manera consciente devienen arte literario o cualquier otro tipo de arte. Esto es la poética general.

El binarismo excluye la cultura popular

Hemos señalado como el heleno-eurocentrismo es excluyente. Con el binarismo no se puede dar cuenta de la cultura popular. Llamamos cultura popular a la producida por el *pueblo*. Llamamos pueblo al conjunto conformado por el sector proletario –obreros y campesinos– y el sector marginado –etnias, artesanos, ambulantes, etc., etc.–.

Se sabe del pueblo muy poco. Los centros académicos lo estudian como un objeto más, sin importancia. Pero lo que sucede en el pueblo es sorprendente vital. Se impone romper el binarismo y plantear una nueva dinámica.

Ya no se trata solo de hablar de los no-privilegiados. Se trata de dialogar con ellos. Se trata de saber qué dicen, qué piensan, qué hacen y sobre todo cómo sobrevivieron y sobreviven dentro de dramáticas situaciones. Se trata de saber lo que pueden enseñarnos.

En una entrevista hecha al filósofo argentino-mejicano Enrique Dussel, uno de los fundadores del movimiento Filosofía de la Liberación el entrevistador le

hace las preguntas siguientes:

—«Entrevistador

¿Por qué la filosofía calló la *Vida*, el agradecimiento de la *Vida*?

—*Enrique Dussel*

Porque cayó en manos de sabios que son privilegiados en todas las culturas. En cambio, el *pueblo* no es privilegiado y piensa a partir de su pobreza.

—*Entrevistador*

Sin embargo, desde esa pobreza, el *pueblo* agradece todo el tiempo la vida.

—*Enrique Dussel*

Claro, sabe que le fue donada gratuitamente y tiene que darla gratuitamente a la *comunidad* y no comprar o vender cosas. Además, es una económica el compartir la realidad en la comunidad.»

En efecto, el pueblo americano, y no solo él, practica una filosofía de la *Vida*. Es materialista. El no privilegiado no puede dejar de sentir su cuerpo, su cuerpo tiene hambre. El hambre no es una idea. Su cuerpo está enfermo, desnutrido. La enfermedad no es una idea. En su exclusión la vida es frágil. No quiere morir. Esta vitalidad material es una esperanza de la humanidad.

El binarismo y su efecto perverso

La Filosofía de la liberación apoyada en la tradición semita supera el binarismo ontológico y nos ha revelado el mundo de la *exterioridad*, es el mundo sufriente de las víctimas. El *sector popular* o *pueblo* elabora *discursos interpelantes* que obligan a tomar decisiones éticas, políticas, teóricas —campos relacionados a la poética— para responder a sus demandas de justicia.

Veamos brevemente que se revela en la cultura popular americana.

Una poética desde la exterioridad señala la producción cultural y literaria de los sectores populares. La *Literatura* es un solo proceso mundial que va de la mano de la Historia. Así cómo no hay Historia mundial sin consideración de las víctimas, no hay historia de la Literatura sin literatura popular, por tanto, no puede haber tampoco una teoría de la literatura mundial.

La primera manifestación cultural y literaria de toda comunidad. en cualquier región del mundo es su *producción discursiva mítica*. Los mitos son discursos milenarios identitarios. Y no han desaparecido, es imposible pensar que haya una sociedad sin ellos. El caso de América es muy singular. Es el continente donde han llegado todos los discursos míticos del mundo, en dos momentos: antes y después de la instauración de la modernidad. El primero aconteció

desde hace por lo menos veinte milenios. Los amerindios son descendientes de olas de migrantes asiáticos y otras más recientes provenientes de Oceanía, en muchos momentos de la historia. Traen con ellos sus lenguajes y mitos que van a ser recontextualizarlos en territorio americano.

La segunda globalización debuta con la Invasión de América, en 1492. Los «europeos», mejor los «indoeuropeos», que provienen de los mismos lugares que los migrantes que llegan a América, «se rencuentran» después de 20 milenios. Pero no se reconocerán como «hermanos». Los habitantes de los múltiples reinos de la región que llamamos hoy Europa llegan con sus mitos «literarios» que al conjunto llaman Filosofía. Sus «éticas», «políticas», «teorías» binarias son perversas y causarán, explícita e implícitamente, millones de muertos entre los amerindios y los africanos esclavizados.

Muchos discursos quedarán registrados en la memoria colectiva de las comunidades indígenas y sus descendientes y en miles de textos administrativos, religiosos, en la literatura *tout court*. Y, es más, sobrevivieron hasta hoy. ¿Cómo sobrevivieron? Aún la comunidad amerindia más pequeña de América cuenta con cientos de mitos que son su literatura sin más donde cuentan sus memorias y hazañas. Ellos están depositados en la memoria y en los discursos orales de sus individuos, y les dan sentido a sus existencias, como a cualquier pueblo del mundo. Además, la producción discursiva que los europeos van a encontrar en América va a influenciar a todos los discursos posteriores a lo largo de toda la historia moderna. Porque son discursos apremiantes, urgentes, son discursos interpelantes, son discursos de Vida frente a discursos de muerte.

Señalemos cuatro ejemplos del pensamiento discursivo popular actual, hoy.

1. Durante la Rebelión maya de Chiapas, México, en 1994, entre los rebeldes se piensa, discute y se produce un discurso político que interpela a toda la política mundial:

«[Entre los representantes del Gobierno mejicano] vemos que son los menos que ahora mandan, y mandan sin obedecer, mandan mandando. Hay que cambiar, y que manden los que mandan obedeciendo.» (Comunicado del FZLN)

2. Hay un ciclo de mitos andinos donde se relata que los europeos fueron recibidos como «hermanos». En muchos ciclos míticos americanos, en sus estructuras semióticas hay un espacio vacío para que sea ocupado por «el extranjero» (C. Lévi-Strauss). Lo cual quizás revele que no hubo Conquista. Nos preguntamos ¿La ética amerindia es más avanzada que la europea, desde

siempre?

3. El respeto a la naturaleza de los pueblos amerindios, es una perspectiva de vida global ejemplar. Con el símbolo andino de la Pachamama, se nos invita a una reflexión ecológica profunda frente a la destrucción masiva del planeta de la parte del neoliberalismo extremo. Es otra forma de concebir la *producción*., la *cultura*.

4. El pueblo americano tiene como base de su religiosidad popular la simbología del cristianismo católico. Su estrato mítico milenario le permitió reconocer aquel estrato mítico semita hebreo, milenario también, traído por los europeos, y no tuvo problemas en acogerlo y transformarlo en su seno.

Todos estos ejemplos señalados son *théoria*, *praxis* y *poiésis* sin más, elementos constitutivos de toda poética.

La formulación de una teoría de la literatura que incluya la producción literaria del sector popular es posible superando el binarismo totalitario.

СПОГАДИ ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ГЕРОЯ У РОМАНІ БРАТІВ КАПРАНОВИХ «ЩОДЕННИК МОЄЇ СЕКРЕТАРКИ»

Наталія МАЖАРА¹ (Запоріжжя, Україна)

¹ викладач Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького, natalya_mazhara@mspu.edu.ua

У постмодерністському вимірі сучасної української літератури на увагу дослідників, з огляду на синтез ознак фікційних і нефікційних жанрів, заслуговує роман Братів Капранових «Щоденник моєї секретарки». Намагаючись переконати читацький загаль у правдивості історії бізнесмена-держслужбовця Сергія Миколайовича, письменники вдаються до імітації жанрів літератури non fiction. Спогади героя є одним із рушіїв сюжету, дозволяючи заглибитися в приватний вимір його життя, зрозуміти причини поведінки, вчинків і простежити еволюцію свідомості на тлі політичних зрушень у державі.

Із глибин пам'яті Сергія Миколайовича виринає чимало цікавих історій, що постають своєрідною авторською підказкою для розкриття причин «падіння» головного героя. Він є типовим представником «української еліти», у таємних коридорах влади «робить великі гроші» та вважає, що належить до так званих «вищих кіл», які визначають долю держави: «Великим дядям потрібні великі гроші» [1, с. 58]. Сергій Миколайович,

він же «Серьога», і його підлеглі допомагають ухилятися від податків, відмивають гроші, є рейдерами. Такою постає соціальна ідентифікація героя на сторінках роману.

Проте в мандрівках «кулуарами» він поступово починає розуміти безглуздість і «штучність» свого життя: *«світ... тиснув на душу своїм паскудством»* [1, с. 243]. Тому намагається знайти розраду в спогадах про дитинство, яке минало на *«подвір'ї української Таврії»* [1, с. 243], згадує родинні традиції. *«Наші південні варення – це цілий кулінарний світ, який не може бути повторений у жодному іншому регіоні України»* – з неприхованою гордістю зауважує герой. Він залюблений у рідний край – *«благословенний південь»*, пишається своєю родиною, і розуміє, що завжди мріяв про те, щоб його власна сім'я продовжувала б ці традиції. Натомість щодня неохоче повертається до своєї квартири, де на нього чекає нещира *«дружина Ірка – ведуча телебачення»* та син, який *«постійно за комп'ютером»*, тому, на відміну від дитинства, не відчуває затишку власного помешкання [1, с. 24].

Важливими для розгортання сюжету твору є спогади Сергія Миколайовича про розкуркуленого діда, який пережив примусову депортацію і повернувшись відроджував свій сад, демонструючи незнищенність українського народу. Герой знає свої корені, ідентифікує себе українцем, нащадком славного нескореного роду, пишається дідом і дуже часто подумки повертається у минуле, щоб пригадати спільні розмови: *«Мавпи дуже схожі на людей, а люди – на мавп. ...буває, живе собі людина як людина. І тільки коли потрапляє у складну ситуацію, з'ясовується, що воно мавпа»* [3, с. 164]. Він розуміє, що сучасна Україна дуже схожа на оте царство мавп, яке в ув'язненні зобразив на старому прес-пап'є його дід, і те, що він сам є однією з цих мавп.

Переродження головного героя роману відбувається лише на Майдані, де він несподівано для себе зустрічає сина Богдана і розуміє свою національну приналежність та не має права на байдужість: *«В одну мить душа повернулася на належне їй місце...»* [1, с. 394].

Таким чином, використання Братами Капрановими спогадів героя підсилює впевненість читача в тому, що перед ним розгортаються справжні події, а вигадані персонажі є реальними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брати Капранови. Щоденник моєї секретарки. К.: Гамазин, 2017. 400 с.

ПРОБЛЕМА ОПОЗИЦІЇ МІСТА / СЕЛА ЯК «ЧУЖОГО» / «СВОГО» ПРОСТОРУ В ПРОЗІ ПАНАСА МИРНОГО

Ольга МАТВЄЄВА¹ (Київ, Україна)

*¹ кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу класичної української літератури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України,
o.a.matveeva@ukr.net*

У незавершених прозових творах («Міщани», «Народолюбець», «Хома Боровик», фрагменту «Місто Мирне» та ін.), нарисі «Подоріжжя од Полтави до Гадячого», драмі «Згуба» Панас Мирний досліджує проблему опозиції села й міста як «свого» / «чужого» середовищ, нещадної боротьби між автентичною сільською стихією та чужою міською цивілізацією, що становить віддзеркалення «простору колонії від побутового до метафізичного виміру» (Л. Ушкалов). Слід акцентувати, що вороже ставлення Мирного до міста, передусім, пов'язано з його народницькими поглядами. В цьому контексті слід визначити засадничі маркери, які в художній творчості письменника відрізняють міських мешканців та сільських жителів, зокрема йдеться про мораль, виховання, освіту, мову, працю, одяг, дозвілля та ін. Симптоматично, що прозаїк осмислює явище зародження народницького руху, аналізує його значення для міського та сільського середовищ, зокрема вплив на розвиток освіти. У творчості Мирний змальовує світ морально скалічених містом людей – зросіщене панство, службовців, ремісників, крамарів, робітників, наймитів, покоївок, охоплених розпустою, ледарством, моральним нігілізмом й безпробудним пияцтвом. Як народолюбець і прибічник народницьких ідей Мирний ідентифікував «городян» «ненародніми елементами», які почали втрачати народні типові ознаки, що спричинилося до девіантної поведінки й позначилося на народній освіті, національній мові, національному одязі. Варто сфокусувати увагу на тому, що в незавершеній прозі в контексті осмислення міста як осередку моральної згуби Мирний актуалізував засадничу в своїй творчості тему «пропащі сили», осмисливши життя «людей дна», «людей ночі», тобто представників власне «городянського» типу – «всесвітніх волоцюг», халамидників-перевертнів та босок-повій («Халамидник», «Українофіл»). Відтак міське середовище становить резиденцію бюрократії, простір експлуатації, комерції, домінування суцільних меркантильних інтересів, тоді як сільська праця репрезентована як планомірна, чесна, пов'язана передусім із землею.

Зокрема під час мандрівок, своєрідної форми «ходіння в народ», письменник студіював особливості народного життя, побуту, традицій і звичаїв в українських селах, про що писав у подорожніх нарисах. У цьому контексті письменник документує демографічні проблеми сільського населення, робить соціальний зріз мешканців, репрезентує українські соціальні типи (колишні кріпаки – «маштаки», вільні козаки, «шалапуди-розкольники» (люди іншої віри) та ін.), фокусується на історії походження окремих сіл, репрезентує легенди для пояснення назв населених пунктів, зосереджується на кліматичних особливостях місцевості, звертає увагу на розвиток ремесел в різних етнографічних регіонах. У своїй творчості Мирний актуалізує засадничий образ «недотепи», моделює тип українського сільського господаря (таких суб'єктів в різних художніх варіаціях письменник номінував «телепнями», «лихими людьми», «пропащою силою»), який ототожнюється з праведником, чесною, щирою й працьовитою, хоча й дуже безталанною людиною. На думку Мирного, на відміну від міських мешканців, сільські жителі мають глибокий органічний зв'язок з природою, тому письменник осмислює в прозових творах гармонійний вплив природного середовища на формування особистості селянина. Отже, автор трактує сільське середовище як автентичний, «рідний», «свій» простір з «білими хатками» й «вишневими садками», що пов'язано з народницькими ідеалами Мирного й позначено національним колоритом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Панас, Мирний. Зібрання творів: У 7 т. Київ: Наукова думка, 1968–1971.
2. Ушкалов Л. Реалізм – це есхатологія: Панас Мирний. Харків: Майдан, 2012. 180 с.

ПОДОРОЖ ІСТОРІЯМИ ЯК ШЛЯХ ПІЗНАННЯ СЕБЕ ТА ІНШОГО (НА МАТЕРІАЛІ С. АНДРУХОВИЧ «СТАРІ ЛЮДИ»)

Ілля МОКРЯКОВ¹ (Кривий Ріг, Україна)

¹ аспірант II року навчання у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка, i.mokriakov.asp@kubg.edu.ua

Актуальність. В сучасному світі подорож стала важливим – як не сказати невід'ємним – елементом життя сучасної людини. Світ

глобалізується та розвивається дуже швидко, єднання та спільний підхід до вирішення проблем або ж пошуку нових, кращих рішень, можливий тільки через взаємопорозуміння, діалог. Звісно, мова йде як про буквальну якісну та ефективну комунікацію, так і певний діалог між культурами, між нематеріальним. Актуальність обумовлює те, що подорож щільно увійшла у наше життя і стала способом пізнання світу, та, у зв'язку з цим, стала розумітися набагато ширше, ніж це було раніше.

Мета – теоретично обґрунтувати, що подорож як шлях пізнання себе та Іншого може реалізуватися безпосередньо у історіях, тексті.

Методологія. У нашому дослідженні ми спираємось на методологію, запропоновану українськими дослідниками Г. Каратеєвою, М. Ющенко, М. Шульгун, а також на іноземних дослідників: З. Баумана, Дж. Кліффорда, Е. Саїда, на концепцію «героя-туриста», «героя-фланера», про яку зазвичай говорять у контексті творів О. Токарчук, П. Модіано, Ж. Леклезіо та інших.

Виклад основного матеріалу. Подорож у повісті С. Андрухович «Старі люди» (2003) постає перед нами не зовсім у традиційному розумінні, скоріш – у текстуальному, підкреслено текстуальному. Під традиційним розумінням подорожі ми розуміємо те, що подорож тісно пов'язується з простором: простір тексту організується лише під час того чи іншого «руху», як влучно пише про це дослідниця Г. Каратеєва – «мандрівник пізнає та переживає певний простір» [1, с. 160]. Ми ж розширюємо цей погляд: з героєм-мандрівником у тексті насамперед відбувається не подорож, а *історія*. Наприклад, у повісті «Старі люди» це стає дуже помітним під час того, коли на зміну традиційному руху приходять досить статичні сцени: чи то посиденьки героїв за столом, чи лежання в ліжку, чи перебування у певній компанії і т.д. Здавалося б в такі моменти подорож мала припинятися, здавалося б це не є частиною подорожі, але насправді ситуація геть протилежна, бо, трапляється, ці статичні сцени стають не менш значущими за інші, а буває що стають і більш значущими – самим сенсом подорожі.

Так, вони протиставлені за принципом статика/динаміка, проте і статичні, і динамічні сцени для подорожі є *історіями*. І сукупність різних історій, які трапляються з героями твору, і надає їх подорожі цілісності, запускає процес пізнання: себе та/або Іншого. Історії, які розповідають люди, які їх цікавлять і відгукуються в них, якщо це не їх особиста історія, можуть розповісти багато про людину, можуть допомогти створити, чи принаймні доповнити, її *портрет*. Читач або слухач історії вимушений

проходити цей шлях, цю подорож, мета якої це пізнання та засвоєння нового досвіду.

Висновки. Історія і подорож у сучасній літературі тісно пов'язані між собою, і природа пізнання в них має багато спільного: так, як і у випадку подорожі, так і у випадку історії варіантів отриманих знань, інформації, може бути безліч, і ми, як різні читачі, можемо отримати абсолютно різні уроки, висновки і т.д. зі здавалося одного і того ж. Подорож, як і історія, не є універсальним способом пізнання і звідси не дає непохитні єдині для всіх знання, такий спосіб пізнання навпаки стимулює творчість, закликає до рефлексії, до переосмислення чогось під впливом нового, набутого досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каратєєва Г.М. Текстовий концепт-константа Подорож: просторові параметри (на матеріалі творів Ле Клезіо) / Г.М. Каратєєва // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. – Луцьк, 2013. – № 19 (268). – С. 159–164.

INSTANTIATION OF TEXTS IN RETELLING: ECOLINGUISTIC AND NARRATOLOGICAL PERSPECTIVES

Olena NEFYODOVA¹ (Kharkiv, Ukraine)

¹ *PhD in Philology, associate professor of the Department of English Philology and TEFL,
School of Foreign Languages, V.N. Karazin Kharkiv National University,
olena.nefyodova@karazin.ua*

Instantiation of a text in retelling is a complex process mediated by cognitive, communicative and cultural constraints, which results in an emergent textual transform shaped by the framing discourse. An interiorized text would be restored into verballity together with the instilled cultural meanings/ideologies/significance and the emerging transform will be commonly stapled by the original salient structures: verbal rudiments, surviving the perception and conceptualization of the tangible original.

The ecolinguistic perspective on story components [2], adopted for the analysis of summaries of the short story “The Lumber Room” by Saki, suggests that a reproduced text mutates in its interrelated aspects of ideology, framing, metaphor, evaluation, character identity, conviction, erasure and salience.

The analysis reveals that the major transformation of the original story in

retelling concerns the underpinning original ideology, which results in the erasure of the antagonist, substituted with a negative mask. Another major transformation concerns rendering of the original framing formed by the reversed “reward::punishment” opposition and the archetype of the unlikely hero. In retelling the original short story, failure to perceive and account for the sustained metaphors and Biblical allusions warps the characters’ identities and the original story.

Failure to render the underlying ideology, framing, metaphor and characters’ identities in retelling is commonly compensated by faithful reproduction of the original marked verbal structures, like proper names and clichés. Yet, in the adopted narratological perspective of W. Labov [1, p. 363 onwards], it results in the ultimate failure to reconstruct the original’s initial and final borders: the orientation and the coda. Such narrative transformations strongly affect the underlying ecology and significance of the original text.

REFERENCES

1. Labov W. (1972). Language in the Inner City. University of Pennsylvania Press.
2. Stories We Live By: a free online course in ecolinguistics. University of Gloucestershire and the International Ecolinguistics Foundation. Retrieved from: <https://www.storiesweliveby.org.uk/>

ПОВСЯКДЕННІСТЬ У «НОТАТКАХ ПРО ПАЛАЮЧУ ЄВРОПУ» ВАСИЛЯ ДОБРЯНСЬКОГО

Ольга НОВИК¹ (Бердянськ, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет, novior@gmail.com

Твори Василя Добрянського, поєднані циклом «Нотатки про палаючу Європу», є спробою відтворити не просто атмосферу епохи початку ХІХ ст. в різних країнах Європи, зокрема й в Україні. Романи за допомогою пригодницької складової в сюжетах створюють колоритні характери персонажів, повсякдення яких є частиною національних картин світу різних країн одного періоду історії. Про повсякденність першого роману цього циклу «Вибір капітана Котляревського» вже писали раніше [3], а ось другий роман «Убий мене, коли я упаду» поки що потребує детального вивчення в аспекті творення повсякденності.

Зміна топосів у романах продукується розгортанням пригодницького, почасти авантюрного сюжету на історичному тлі. Задіяні численні історичні постаті доби наполеонівських воєн не завжди виходять на перший план в переосмисленні подій, що відбулися. Карколомні зміни в долі головних героїв описані в кількох різних локаціях, а щоб окреслити картину світу низки персонажів, автор вводить низку пригодницьких елементів, детективну складову і любовні пригоди.

Назва циклу окреслює час і місце подій, проте, якщо в першому романі є два часові пласти (початок XIX і кінець XX ст.), то в романі «Убий мене, коли я упаду» часопростір не такий складний, Письменник розподіляє простір на кілька частин, відповідно до сюжетних ліній роману, подій у житті головних героїв. Буденність зламу віків, початку XIX ст. описано згідно зі суспільним статусом персонажів, а їх мрії і переживання створюють строкату картину неречового повсякдення художнього твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добрянський В. Вибір капітана Котляревського. Нотатки про палаючу Європу. Харків: Фоліо. 347 с.
2. Добрянський В.В. Убий мене, коли я упаду («Нотатки про палаючу Європу»). Харків: Фоліо, 2023. 382 с.
3. Новик О.П. Повсякденність у романі Василя Добрянського «Вибір капітана Котляревського». *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: зб. наук. праць. 2021, Вип. 21. Ч. 1. С. 86–90.

REPRÄSENTATION DES KONZEPTS *KRIEG* IN DEN DEUTSCHSPRACHIGEN EPTONYMEN: FRAME-ANSATZ

Nataliia ONISHCHENKO¹, Oleksandra BASHA² (Charkiw, Ukraine)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, n.a.onishchenko@karazin.ua

² учитель німецької мови Харківського навчально-виховного комплексу № 45 «Академічна гімназія» Харківської міської ради, alyabasha@hotmail.de

Das Konzept *KRIEG* ist historisch gesehen eine der kulturell bedeutsamsten mentalen Konstruktionen, die in vielen Sprachkulturen eine breite Verbalisierung aufweist. Zitate prominenter Persönlichkeiten zum Thema Krieg sind auch in der deutschsprachigen Eponymik weit verbreitet (z. B. auf der größten Online-Ressource für Eponyme, *Aphorismen.de*, sind mehr als

800 Sprüche mit dem Schlagwort „*Krieg*“ und mehr als 200 mit seinen Synonymen und Hyponymen aufgelistet). Eine solch hohe eponymische Dichte des Begriffs resultiert sowohl aus dem historischen Hintergrund Deutschlands (30-jähriger Krieg, zwei Weltkriege) als auch aus der aktuellen internationalen Situation (Russlands Krieg gegen die Ukraine, der Konflikt im Nahen Osten usw.).

Aus genetischer Sicht dominieren unter den im modernen deutschsprachigen Medienraum gebräuchlichen Zitaten die Aussagen siegreicher Militärführer (Clausewitz, Napoleon), prominenter Politiker (Kennedy, Gandhi) und Philosophen (Platon, Goethe). Zitate moderner Politiker (z. B. der Ausdruck von Olaf Scholz „*Wir erleben eine Zeitenwende*“ über die russische Aggression wurde sofort populär und das Wort „*Zeitenwende*“ wurde in Deutschland zum Wort des Jahres erklärt) sind nur potenzielle Eptonyme, weil sie noch nicht den Bezug zur sprachlichen Persönlichkeit des Autors verloren haben.

Als Ergebnis der Frame-Modellierung des durch deutschsprachige Eponyme verbalisierten Konzepts KRIEG wurden 3 Arten assoziativer Verbindungen unterschieden – partonymische, transnominale und hyponymische. Partonymische werden durch subjektive (*Militär, Truppen*), instrumentelle (*Waffen, Munition*), aktionale (*Gefecht, Kampf*), kausale (*Angst, Tod, Ruine*) und audiovisuelle Beziehungen (*Explosion, Blut, schwarz*) repräsentiert. Transnominale Verbindungen werden durch Euphemismen (*Fortsetzung der Politik, Friedensbruch*) und Poetismen (*Waffengang, Feldzug*) dargestellt. Hyponymische Verbindungen werden fast nie durch Eptonyme realisiert, mit der Ausnahme „*Weltkrieg*“, zum Beispiel: *Ich bin nicht sicher, mit welchen Waffen der dritte Weltkrieg ausgetragen wird, aber im vierten Weltkrieg werden sie mit Stöcken und Steinen kämpfen* (Albert Einstein)

Durch die Einbeziehung der Frame-Modellierung lässt sich genauer beschreiben, welche Rolle bestimmte Sprach- und Redeeinheiten (hier Eptonyme) bei der Verbalisierung des Begriffs spielen und welche Merkmale des Begriffs sich dementsprechend auf die Funktionalität der Spracheinheit auswirken.

BUSCANDO EN ESPAÑOL SOBRE UCRANIA: ENIGMAS Y LABERINTOS

Ígor ÓRZHITSKIY¹ (Járkiv, Ucrania)

¹ доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, orzhitskiy@karazin.ua

A primera vista parece que estamos casi totalmente perdidos en lo que se refiere a la presencia ucraniana en el mundo literario hispanoamericano, por lo menos hasta el comienzo de la agresión rusa desde el año 2014.

Y, tal vez, se me pregunta: ¿y qué? ¿hubo algo antes? Entonces contesto: sí que hubo, pero nadie sabe cómo buscar y casi a nadie le interesa buscar excepto a nosotros quienes no sabemos cómo...

Es que que ni siquiera nos damos cuenta hasta qué grado hubieran podido ser desfigurados nuestros apellidos y nombres propios. Por lo tanto, cuando buscamos a *Shevchenko* no nos imaginamos que puede ser, por ejemplo, *Cheotchenko* (en una revista española del siglo XIX), o cuando buscamos *Zaporizhia* a nadie le puede venir a mente, que es *Cacuriso* (en una pieza de Lope de Vega).

Y tampoco (y esta es la culpa nuestra) no tomamos, mayormente, en consideración la presencia en el mudo hispano- o, más amplio, latinoamericano – de los judíos emigrados de Ucrania. Una obra de relevancia es la del clásico argentino Alberto Gerchunoff *Los gauchos judíos* (1910) en que encontramos muchas referencias ucranianas.

Un ejemplo que acabo de descubrir es la publicación en 1930 del ensayo del más famoso poeta uruguayo de la segunda mitad del siglo XIX – el primer tercio del XX, clásico de la literatura hispanoamericana Juan Zorrilla de San Martín (1855–1931). *Signo de vida y paz* dedicado a Ucrania, a su lucha contra Rusia y especialmente a la vida y obra de Tarás Shevchenko.

Si la grafía del nombre de nuestro país es habitual para aquel entonces – *Ukrania* – la grafía del apellido de nuestro clásico es poco menos que irreconocible e imposibilita todo intento de buscar en internet este artículo, porque Zorrilla de San Martín lo deformó en *Scewerenko*. Y hasta se afirma que fue “hijo de unos campesinos *servios*” (¡!), creo que es un error ortográfico (¿a quién echar la culpa: al autor o a la editorial?), porque está claro que se trata de *siervos*.

Por lo demás este artículo del clásico uruguayo merece nuestra atención y, posiblemente, la traducción por la gran simpatía con que el autor escribe sobre

nuestra trágica historia y cultura.

LITERATURA

1. Zorrilla de San Martín J. El sermón de la paz: Pensamientos – Ensayos. Montevideo: Imprenta Nacional Colorada Juan Carlos Gómez, MCMXXX.

RETREAT AS A WAY OF FINDING SELF ON THE EXAMPLE OF FREDERIC BEGBEDER'S LATEST WORKS

Bohdan PARAMONOV¹ (Kharkiv, Ukraine)

¹ аспірант кафедри романо-германської філології, викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, paramonovbogdan@ukr.net

Frédéric Beigbeder is a French writer, literary critic, and television presenter, known for his provocative and innovative literary works.

However, having analyzed the latest novels, we can conclude that the works of Frédéric Beigbeder have become more autobiographical due to the existential crisis. The last novel of the trilogy about Octave Parango released in 2020 «L'Homme qui pleure de rire» demonstrated a change in the writer's vector. In comparison with other works of this trilogy, the identity of the image of the author and Octave Parango has become more obvious.

The writer's latest novels are completely autobiographical: «Un barrage contre l'Atlantique» (2022) and «Confessions d'un hétérosexuel légèrement dépassé» (2023). These works represent a search for answers to questions of his own memory and identity, including through retreats, which represent a change in one's usual habitat for the purpose of spiritual development.

«Un barrage contre l'Atlantique» as a continuation of «Un roman français» (2009) demonstrates Frédéric Beigbeder's retreat to Cap-Ferret as a response to his isolation and presents an opportunity for the restoration of his lost memories. In the midst of a global pandemic, where the world finds itself at a critical juncture, Beigbeder recognizes the potential of the past to provide salvation. The pandemic acts as a catalyst for introspection, compelling the author to confront the precarious nature of human existence and the transient nature of societal frameworks.

In «Confessions d'un hétérosexuel légèrement dépassé» Frédéric Beigbeder uses a retreat at the Abbaye Sainte-Marie de Lagrasse and an unconventional retreat at the Fréjus military barracks. These travels helped Frédéric Beigbeder

find his lost memories as well as understand issues of modern identity as cancel culture and globalization.

REFERENCES

1. Beigbeder, F. 2009. Un roman français. Paris: Grasset.
2. Beigbeder, F. 2020. L'Homme qui pleure de rire. Paris: Grasset.
3. Beigbeder, F. 2022. Un barrage contre l'Atlantique. Paris: Grasset.
4. Beigbeder, F. 2023. Confessions d'un hétérosexuel légèrement dépassé. Paris: Albin Michel.

ФЛАМЕНКО, ЯК НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСПАНСЬКИЙ СТЕРЕОТИП У ЛІТЕРАТУРІ

Аліна ПАШКОВА¹ (Харків, Україна)

*¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
alina.pashkova@karazin.ua*

Багато з нас асоціюють Іспанію з сієстою, фієстою, корридою, веселим характером та відкритістю іспанців та з фламенко. У цій роботі ми говоримо саме про фламенко – південноіспанський музичний, пісенний і танцювальний стиль, який склався в Андалусії наприкінці XVII сторіччя.

Точно невідомо, коли саме почали згадувати фламенко на письмі, але, мабуть ще з давніх часів. “Канте хондо” – глибокий спів, починає з'являтися в романах Сервантеса, наприклад, в «Циганка» (1613), де описується циганка Пресіоса, яка танцює з кастаньєтами. Але багато дослідників вважають одним із перших згадувань фламенко саме у романі «Листи з Марроко» Хосе де Кадальсо-і-Васкеса (1774). В одному з цих листів (VII) Кадальсо описує, як у андалузькому суспільстві вже існували вечірки фламенко, майже завжди нічні, що супроводжувалися оплесками, гітарами, кастаньєтами та танцями.

Говоря про письменників, що знаходилися під повним впливом фламенко, необхідно згадати перопрохідника: Серафіна Естебанеса Кальдерона, його книга “Андалузьки сцени” (1847) була одним із перших літературних творів, присвячених жанру фламенко, хоча, звичайно, слово “фламенко” ніколи не було написане саме їм. Фактично перша згадка про жанр із цією назвою “фламенко” відбувається в тому ж році, що й публікація вищезгаданої книги. Потім з'являються твори Густаво Адольфо Беккера, який знайомить нас із «Севільським ярмарком»,

книгою про південноіспанські звичаї, яка завершується одним із найзворушливіших описів події фламенко, які колись були дані.

Наступними авторами які були під чарами цього музичного стилю та відобразили це в своїх творах, були Антоніо Мачадо Альварес “Колекція пісень Фламенко” (1881), ця робота продовжує залишатися еталоном вивчення фламенко, Мануель Мачадо “Глибока пісня” (1916) і звичайно ж Федеріко Гарсія Лорка “Поема про глибоку пісню” (1931), який разом з Мануелем де Фалья організували перший Гранадський конкурс канте Хондо, який відбувся 13 червня 1922 року на площі Пласа-де-лос-Альхібес у Альгамбрі у Гранаді, і став першим фламандським співочим конкурсом. Під впливом Лорки можна говорити про «Покоління 27» як про покоління авторів, які співчують фламенко, оскільки більшість цих авторів були андалузцями і вірні своїм культурним корінням. Лорку приваблювала популярність фламенко, і це було продемонстровано у його найпопулярніших творах: “Циганський Романс” (1928), а також у його знаменитих театральних роботах, таких як “Криваве весілля” (1933), “Єрма” (1934) та «Будинок Бернарди Альби» (1939).

ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ «LE NORD PERDU» НЕНСІ Г'ЮСТОН

Софія ПЕРЕХРЕСТ¹ (Харків, Україна)

*¹ студентка бакалаврату ОП «Французька мова та література і переклад та англійська мова» кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
perekhrest.sofia2002@gmail.com*

Темою «свій» / «чужий» завжди цікавилися літератори, філософи, соціологи та психологи: Вірджинія Вульф, Джеймс Джойс, Ерік Еріксон, Жак Лакан, Джордж Орвелл, Анрі Тешфел, Зигмунд Фройд, Еріх Фромм та інші.

Письменниця, есеїстка й філософиня Ненсі Г'юстон, народжена в канадському місті Калгарі та натхненна власним переселенням з Північної Америки до Франції, досліджує проблеми ідентичності, пов'язані з досвідом відокремлення від рідної країни та будівництвом нового життя в іншій та іншою мовою. Навчання в університеті привело її на східне узбережжя США, а потім у 1973 році до Парижу, де вона залишилася і зробила собі ім'я [1]. Іронічно, що після тридцятирічного проживання у «місті вогнів», пишучи французькою та отримуючи

літературні нагороди, Ненсі Г'юстон все ще відчуває себе у невідомому становищі. Зокрема, у романі «Le Nord perdu» письменниця часто називає себе «іншоземкою» або «чужою» у французькому середовищі Парижа.

Через власні тексти Ненсі Г'юстон досліджує процес впровадження в прийнятну культуру, переймаючись питаннями наскільки інші сприймають її як французьку, чи вона сама відчуває себе французькою, як її культурна та мовна ідентичність проявляється в письменницькій діяльності та як це впливає на її положення в французькому літературному каноні [2]. У творі «Le Nord perdu» такі питання ведуть до постійної переоцінки відносин між різними аспектами її ідентичності: як французької, як канадської, як жінка-письменниці та як вигнанки. У центрі цього постійного переосмислення своєї суб'єктивності лежить глибоке прагнення відчувати себе автентичною та бути сприйнятою іншими як автентичний суб'єкт [4].

Протягом роману Ненсі Г'юстон підкреслює зв'язок між мовою та ідентичністю, стверджуючи, що сама є однією з «faux bilingues» («фальшивих білінгвів») [3]. Справжні, за словами письменниці, це ті, хто вивчає дві мови з дитинства й здійснює перехід між ними без особливих труднощів. Письменниця зазначає, що у «фальшивих білінгвів» постійно виникає відчуття двоїстості та нещирості під час вибору мови в процесі мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Alison Rice. Making the Familiar Foreign. Exile and Identity in Nancy Huston's *Lettres parisiennes* and *Nord perdu*. *Essays in French Literature and Culture*, 45, 2008. Pp. 105–123.
2. Kate Averis. Le «vrai» moi: Nancy Huston's Concern for Authenticity. *Essays in French Literature and Culture*, 45, 2008. Pp. 1–18.
3. L'auto traduction chez Nancy Huston Analyse du roman *Nord Perdu*. URL: https://www.academia.edu/29792396/Lauto_traduction_chez_Nancy_Huston_Analyse_du_roman_Nord_Perdus (дата звернення: 15.01.2024).
4. Nancy Huston. *Nord perdu suivi de Douze France*. Paris : Arles, Actes Sud, 1999. 130 p.

ТЕМА ПОДОРОЖІ У ЖІНОЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Діана ПЕСОЦЬКА¹, Жанна КУЩЕНКО² (Харків, Україна)

¹ кандидат філософських наук, доцент кафедри романо-германської філології
факультету іноземних мов Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна, diana.pessotska@karazin.ua

² старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та іноземної мови,
Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Тема подорожі у літературі традиційно завжди була темою письменників-чоловіків. Однак жінки-письменниці також зробили свій внесок у збагачення літературного жанру подорожей протягом століть. Незважаючи на перешкоди, з якими вони стикалися на своєму шляху, їм вдалося використати свій досвід, щоб створити унікальні та захоплюючі твори. Жіночий погляд на ландшафти, звичаї та різні культури дають читачам оригінальні та цінні ідеї. Жіночі подорожі можна розглядати як форму звільнення жінок від соціальних і культурних обмежень свого часу. Жінки-письменниці можуть розглядати конкретні проблеми, з якими стикаються жінки-мандрівниці, такі як гендерні упередження, соціальні обмеження чи культурні бар'єри. Окрім того, подорожі дають можливість відкривати нові горизонти, пізнавати різні культури та досліджувати іншу ментальність. Жінки-письменниці використовують цей досвід, ставлячи під сумнів культурні та соціальні норми та виробляючи критичний погляд на навколишній світ.

Завдяки подорожам у жіночій літературі можливо деконструювати гендерні стереотипи, показуючи, що жінки так само здатні на сміливі пригоди та інтелектуальні відкриття, як і чоловіки. Такі твори стають підґрунтям для роздумів про традиційні ролі жінок. Крім опису відвіданих місць, жіночі романи про подорожі часто демонструють внутрішні думки автора, стаючи каталізатором самоаналізу, самозанурення та особистісного зростання.

Серед франкомовних жінок-письменниць, які зверталися до теми подорожей, можна назвати Жорж Санд, яка була зачарована Італією та поділилася своїми враженнями у книзі «Подорожні листи», романах «Лелія», «Валентина», Колет з її романом «Егоїстична подорож», Клодін Жакмен, яка у своїх творах, (наприклад, роман "Під південним сонцем"), торкається теми подорожей та відкриття нових місць, М. Дюрас, у якої подорожі стають багатозначними метафорами, що сприяє складності та глибині літературних творів (романи «Літній дощ» та «Коханець»).

СИНЕРГЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЇ

Лідія ПІХТОВНІКОВА¹ (Харків, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, lpichtov@gmail.com

Застосування основних понять та інструментарію синергетики в філології є відносно новою тенденцією, що потребує обґрунтування. Синергетика є наукою про самоорганізацію складних систем, про механізми і наслідки такої самоорганізації.

У якому сенсі мова і мовлення є самоорганізованими системами? Відповідь на це питання є очевидною в межах нашого життєвого досвіду. У кожній національній мові немає персонального творця. Всі інновації у мовленні, а також відкидання застарілих форм виникають децентралізовано у повсякденному та в інших видах спілкування за участі багатьох безіменних авторів. Мова сама по собі корегує все нове у відповідності з граматичними правилами, семантичним співіснуванням слів тощо. Дилема між докладним описом певної думки у мовленні та економією мовних ресурсів також вирішується стихійним залученням до мовлення нових метафор, метонімії, стислих образних виразів. Стихійно виникають нові незвичайні, але влучні поєднання слів. Як правило, терміни у мові і мовленні також еволюціонують, оновлюються за змістом на протязі епох.

Атрибути та механізми розвитку будь-якої самоорганізованої системи добре відомі ще з середини 20-го століття завдяки роботам Г. Хакена, І. Пригожина [2, с. 36-38]. Передусім, самоорганізована система має непередбачувану поведінку і розвиток. В історії багато разів «на очах у всіх» в літературі і мистецтві за короткий час непередбачено змінюються смаки, тематика, пріоритети і техніка їх вираження у мові й семіотиці. Відбувається зміна цілей мовної, літературної та інших семіотичних систем. У синергетиці цілі самоорганізованої системи називаються аттракторами. Але досить вільна поведінка самоорганізованої системи в її оточенні не є довільною: існують певні обмеження, які у синергетиці названо репелерами системи. Характерним є також прагнення самоорганізованої системи досягати свої цілі-аттрактори оптимально, з найменшими витратами ресурсів. Такі прагнення реалізуються завдяки існуванню в системі так званих параметрів порядку, які забезпечують оптимальну поведінку системи і запобігання пасток репелерів [2, с. 453;

1]. Такими параметрами порядку можуть бути, наприклад, тенденція заміни в мовленні багатослів'я на короткі метафори, образні вирази; параметром порядку в будь-якому тексті із завершеним змістом є членування цього тексту на теми і реми, що впорядковує подачу змісту [2, с. 448-457].

Ще одне важливе поняття розвитку самоорганізованої системи – точка біфуркації. У цьому положенні система перебуває у нестійкому стані, а подальший напрямок її розвитку, зазвичай, непередбачуваний, залежить в точці біфуркації від випадкового впливу на систему. Наприклад, в останній час українська мова збагатилась словом БАВОВНА, а саме, конотативним значенням цього слова.

«Конотація є додатковим компонентом значення мовної одиниці, що доповнює її предметно-логічний зміст суб'єктивними відтінками оцінки, відтінками, що зумовлені соціальними, ідеологічними, культурними ситуативними аспектами комунікації» [4, с. 249].

Нове ситуаційно-іронічне значення слова БАВОВНА означає тепер вибух у тилу ворога, а походження цього нового змісту – у випадково невірному перекладі комп'ютером на українську мову російського слова хлопОк (в комп'ютері перекладено як хлОпок, тобто, БАВОВНА). Спостерігаємо, як стрімко цей термін стає уніфікованою лексичною одиницею в українському суспільному дискурсі.

У 2015 році уперше було представлено модель самоорганізації того чи іншого поняття (більш широко – концепту) в свідомості людини або в актуальній пам'яті штучного інтелекту [2, с. 381, 407- 417]. Модель використовує поняття нейронної мережі, яка є матеріальним носієм мислення людини, а в штучному інтелекті ця мережа творить дива самоорганізації. Опис процедур у нейронній мережі пояснює, яким чином там з'являється і самоорганізується «смысл», його позиціонування та обростання словесними виразами. Цікавими у цих дослідженнях є обмеження на роботу нейронної мережі: зациклення; фрактальні обмеження; так звана математична катастрофа у мережі.

З 90-х років ХХ століття в Україні розгорнуто масштабні дослідження синергетичних явищ у мові, дискурсі, художніх творах різних жанрів. Вивчається синергетика дискурсу малих жанрів, роману, новели, драматургії, синергетика метафори, синергія стилю тощо (Піхтовнікова Л.С.), самоорганізація англійської мови (Домброван Т.І., Єнікеєва С. М.), синергія поезики (Семенець О.А.), взаємодія семіотичних систем – мови, літератури, живопису (Силантьєва В.І.), синергетичні процеси перекладу

(Дорофеева М.С.) та багато інших; видано змістовний підручник синергетики в філології [3].

Синергетика має надзвичайно широкі перспективи для оновлення точних і гуманітарних наук, тому до неї в наукових колах проявляється великий інтерес. Її експансії в філології активно сприяє тісне співробітництво вчених-філологів Харкова, Києва, Запоріжжя, Одеси, Сум, Чернівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Піхтовнікова Л.С. Витоки, основні положення, напрями і перспективи сучасної лінгвосинергетики (у науково-популярному викладі). *Нова філологія. Збірник наукових праць. Вип. 73.* Запоріжжя, 2018. С. 95–101.
2. Піхтовнікова Л.С. Еволюція німецької віршованої байки (XIII–XXI століття): стилістико-синергетичний та зіставний аспекти: монографія. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 504 с.
3. Піхтовнікова Л.С., Домброван Т.І., Єнікеєва С.М., Семенець О.О. Лінгвосинергетика: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. За заг. ред. проф. Л.С. Піхтовнікової. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 296 с.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К., 2006. 716 с.

METÁFORA COMO LA REFLEXIÓN DEL ESTADO DE LA SOCIEDAD EN LA LITERATURA LATINOAMERICANA. NUEVO GÉNERO. NOVELA-METÁFORA. JUAN MANUEL MARCOS «EL INVIERNO DE GUNTER»

Igor PROTSSENKO¹ (Asunción, Paraguay)

¹ PhD, Profesor de Investigación en la Universidad Norte UniNorte (Asunción, Paraguay), protsenk2002@gmail.com

El análisis de la metáfora se aborda a partir del período de Aristóteles. Cada periodo de la historia de la literatura y del arte en general lo interpreta a lo suyo, dependiendo del nivel del desarrollo del arte y de las necesidades actuales.

A partir del final del siglo XX metáfora se entiende como el fenómeno más complicado e importante. Se interpreta como la herramienta del aprendizaje del mundo. Las metáforas consideramos como las universalizas de la

conciencia. Sin metáfora no se puede describir y explicar las realidades de la vida cotidiana por ser la herramienta de la creación de los nuevos conceptos de la Humanidad y la forma de reflexión del conocimiento del mundo u autoconocimiento. ES decir, la función principal de la metáfora en el arte de hoy es gnoseológica.

Así, en América Latina aparece el nuevo género de la novela. Novela-metáfora en la que los tropos de varios tipos cumplen funciones de la creación de la trama, conceptual (cognitiva) y mnemónica. Son las principales.

Uno de los ejemplos más representativo desde ese punto de vista es la novela “El invierno de Gunter” del escritor paraguayo Juan Manuel Marcos.

Al tener carácter intercultural la novela enseña las realidades primeramente del Paraguay u otras naciones. Así, consideramos la obra como la enciclopedia de la vida paraguaya, guía en la adaptación de varias culturas y las formas de coexistencia en el mundo moderno tan cruel.

En la novela un misterioso sistema de metáforas inesperadas; saltos en el tiempo; oposiciones agudas, listas para las increíbles transformaciones, etc., son solamente unas de las técnicas que utiliza el autor de su enorme arsenal.

En el uso de las metáforas se refleja la magia de la novela en la que, parece, no hay nada imposible y, por lo tanto, lógico: no solo una decisión aguda de cambiar el destino, comenzar la vida desde el cero, abandonar todo, liberarse de las cadenas, eliminar para siempre algo, inclusive cariñoso, vengarse cruelmente hasta, matar, pero también la resurrección de los muertos no parece sorprendente.

La novela aprueba: cualesquiera que sean los acontecimientos, incluso los más terribles, que sucedan con nosotros, con nuestros queridos, con el país... el mundo se rige por el optimismo. E incluso la muerte, en sus peores manifestaciones, puede convertirse en un inicio que afirma la vida de algo nuevo, aunque todavía desconocido, pero en un futuro cercano.

Así, a través de la literatura se logra aprendizaje de la historia y cultura del país. Están presentes unos ejemplos de lo que sería útil usar para enseñar y propagandizar la cultura propia de su país, educar el respeto a su Patria, a su pueblo.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Juan Manuel Marcos (2013). *El invierno de Gunter*. Edición crítica por Tracy K. Lewis, Servilolibro, Asunción.

Mario Rubén Álvarez (1995). *El Yvymparae'ỹ, la Tierra sin Mal*. Recuperado

de: <https://www.musicaparaguaya.org.py/latierrasinmal.htm>

Avdeenko A.V. (2013). *Metáfora y símbolo*. Recuperado de: <https://www.musicaparaguaya.org.py/latierrasinmal.htm>

Melià B. (2013). *La tercera lengua del Paraguay*. Servilibro, Asunción.

Tatiana Mukhortikova (2018). La metáfora del siglo XX. Dos maneras de interpretar el concepto. *Lingüística y Literatura*, núm. 74, pp. 130-143, Universidad de Valencia.

ВЛАСНІ НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Ірина РУДНЄВА¹ (Харків, Україна),

Сімона МЕРКАНТІНІ² (Харків, Україна; Палермо, Італія)

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, iryna.rudnieva@karazin.ua

² доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, співробітник міжнародного відділу Палермського університету, s.mercantini@karazin.ua

Загально відомим є факт, що навчальні матеріали – це сфера, в якій підтверджуються та матеріалізуються всі теоретичні гіпотези щодо самої мови та комунікації, а також викладання/вивчення мови.

Дійсно, технічний прогрес, а також сучасні педагогічні тенденції в галузі дидактики іноземної мови (далі - ІМ) вже не дозволяють нам уявляти викладача ІМ як простого виконавця підручника, а скоріше, як ми побачимо в наступних розділах, як своєрідного архітектора. Більше того, сувора фіксація викладача на підручнику і розгляд його як "Євангелія" курсу призводить до нудьги, створює непродуктивні умови навчання і видається утопією.

Існує багато причин, чому викладач французької мови як іноземної може вирішити створити власні навчальні матеріали. Найпоширеніші з них: перевірити, чи набувають учні необхідних навичок, замінити нудний розділ у використовуваному підручнику, розважити учнів, винагородити учнів, урізноманітнити методи викладання тощо.

Наразі велика кількість доступних документів може спантеличити вчителів, і питання, які найчастіше виникають, звучать так: Як ми можемо найкращим чином використати все, що існує? Як зробити правильний вибір? Відбір (як вибрати) і дидактизація (як

використовувати) матеріалів - це два основні етапи.

Конкретно кажучи, відбір матеріалу передбачає розгляд форм матеріалу, його джерел і критеріїв його відбору. Що стосується процедури викладання матеріалу, то вона повинна включати попередній педагогічний аналіз, підготовку вправ, розгляд типології вправ, їх придатності для медіа, розробку інструкцій і, нарешті, презентацію та остаточну форму викладу матеріалу.

Перший етап - відбір матеріалів - квінтесенцією розробки навчальних матеріалів, безсумнівно, є їх відбір. Параметрами, що визначають цей відбір, є :

- Форма навчального матеріалу: документ може бути функціональним, культурним, автентичним або сфабрикованим і може використовувати різні коди: біблійні, усні або звукові, іконічні, телевізійні або електронні. Що стосується автентичних документів, то вони не тільки представляють безперечно величезне розмаїття, оскільки походять з повсякденного життя, але й викликають великий інтерес з боку вчителів. Що стосується сфабрикованих документів, то їхня типологія збігається з типологією автентичних документів, оскільки вони відтворюють реалістичне використання мови. До цієї типології можна додати структурні вправи, представлені на паперових або електронних носіях (DVD, CD).

- Джерела навчальних матеріалів: перелік документів – автентичних чи сфабрикованих - які можна використовувати на заняттях з французької мови, є нескінченним, а отже, ані креативності, ані доброї волі викладача недостатньо, щоб усунути розгубленість, яка може виникнути, коли він стикається з цим нескінченним спектром.

- Критерії відбору: велика кількість і різноманітність матеріалів означає, що необхідно враховувати критерії, щоб забезпечити відповідність відбору характеристикам навчального підрозділу. Ці критерії мають, з одного боку, ситуативний характер, тобто не залежать від волі та особистого вибору викладача, а з іншого - педагогічний характер, оскільки визначають педагогічні рамки курсу.

РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ІТАЛІЇ

Oleg RUMYANTSEV¹ (Palermo, Italia)

¹ PhD, Professore associato, dipartimento di scienze umanistiche, Università degli Studi di Palermo, oleg.rumyantsev@unipa.it

В італійській колективній уяві Україна як суверенне політичне утворення постає після Першої світової війни, коли після розпаду Російської імперії було створено Українську Народну Республіку. У період між двома світовими війнами в Італії інформацію щодо України як окремої нації популяризували активісти, публіцисти та колишні дипломати, зокрема Є. Онацький. Ставлення до українців у тодішній Італії залежало від численних чинників, зокрема від новітніх соціально-політичних цінностей італійців, а також від впливу інших діаспор на території Італії (зокрема російської та польської). Загравання з українською ідентичністю з боку тодішнього режиму значно вплинуть на сприйняття української ідентичності у повоєнній Італії — це ставлення зазнає змін лише зі зникненням СРСР та відновленням української державності.

Як і в 20-30 роки ХХ століття, сьогодні ідентичність та система цінностей української нації знов перебувають під загрозою. В умовах російської агресії спостерігається консолідація індивідуальних та групових ідентичностей українців — не лише на території української держави, але й у діаспорі, зокрема в Італії. Ступінь залученості та відчуженості від загальних проблем України, як і загострене почуття власної ідентичності за межами держави походження, є суто індивідуальними та залежать від численних соціально-політичних чинників. Утім, специфіка сприйняття української проблематики у межах тієї нації, що приймає біженців (у нашому випадку — Італії) значно впливає на відчуття власної ідентичності. Міжкультурна взаємодія, протистояння та конфлікт цінностей у новому середовищі, як і захист фундаментальних цінностей власної нації в умовах певних культурно-історичних бар'єрів, є основними темами нашого дослідження.

BIBLIOGRAFIA

1. Barbara Faccenda, *Identità in conflitto. La trasformazione della guerra nel mondo globalizzato*, Morlacchi Editore, Perugia, 2020.
2. Oleg Rumyantsev, *Таємниці пансіону Онацьких на російський фактор (за документами МВС Італії, 1930-1941)*, “Сумська старовина”, LIX, 2021: 40-52.
3. Oleg Rumyantsev, *L'identità degli esuli ucraini nei documenti del Ministero*

dell'Interno nel periodo interbellico, in: *Border-Crossing through Interdisciplinary and Media Studies*, F. Di Gesù, S. Licata, A. Pinello, A. Polizzi (eds.), *Memoria&Identità Cultural&Linguistic Heritage* - 12, 2023: 19-35.

ЕТНІЧНИЙ СТЕРЕОТИП ЯК СКЛАДОВА НАРАЦІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ АВТОРА ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ

Тетяна САВРАСОВА-В'ЮН¹ (Київ, Україна)

¹ кандидат психологічних наук, доцент кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, t.savrasova-viun@kubg.edu.ua

У сучасних умовах глобалізації проблема етнічних стереотипів була і залишається на кожному етапі життя народу. Існуючи в культурі, етнічні стереотипи відбиваються в літературних казках, написаних авторами крізь призму нараційної ідентичності, впливаючи на сприйняття творів читачами, зумовлюючи характер міжетнічних взаємовідносин із іншими.

Етнічні стереотипи розглянуто Н. Семенів як стійкі уявлення про моральні, фізичні якості, характерні представникам певної нації. До структури етнічного стереотипу дослідник відносить: систему уявлень про зовнішність, історичне минуле етнічної групи; мінливі судження про характер комунікації з іншими [1].

Літературна казка як жанр авторського твору, що розкриває оригінальні способи вирішення проблем за допомогою алегоричного відображення подій [3], відтворює авторську суб'єктивну дійсність, характер історичної епохи, крізь призму нараційної ідентичності віддзеркалює світогляд автора, його національну приналежність [2]. Завдяки нараційній ідентичності автора, як процесу створення життя як історії, що поєднує реконструйоване минуле, очікуване майбутнє [4], в літературній казці можливо виокремити етнічні стереотипи, які відтворюють образ етнічної групи.

Наприклад, у казці К. Климчука «Казка про козака Степана, його пригоди і кохання» відображено хороброго, відважного воїна, який захищає рідну землю від ворога, відтворюючи стереотип про українців. У казці Б. Грінченка «Дівчина Леся», в якій окреслено образ красивої, розумної, працьовитої, вірної, чуйної до інших дівчини з непростю долею, стереотип відповідає традиційному уявленню про українську жінку.

Розуміння етнічних стереотипів у літературній казці завдяки вияву

нараційної ідентичності автора сприяє відтворенню національної культури народу, осмисленню самотності етносів, налагодження взаємодії між ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семенів Н. М. Сучасні методи дослідження етностереотипів у структурі міжетнічної взаємодії. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Вип. 27. С. 486-500.
2. Кизилова В. В. Динаміка української літературної прозової казки: монографія. Київ, 2020. 211 с.
3. Ярмиш Ю. У світі казки: Літературно-критичний нарис. Київ, 1975. 144 с.
4. McAdams D. P., Pals J. L. A new Big Five: Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*. 2006. № 61. P.204-217.

INITIATION STAGE OF THE MONOMYTH IN THE CHRONOTOPE OF NOVEL «MEMOIRS OF HADRIAN» BY MARGUERITE YOURCENAR

Hanna SATANOVSKA¹, Mariia BIELIAVSKA² (Kharkiv, Ukraine)

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, annasatanovska@karazin.ua

² кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, m.bieliavska@karazin.ua

The novel «Memoirs of Hadrian» (1951) [2] occupies a special place in M. Yourcenar's creative work. The novel is given the form of a message of the Roman emperor Hadrian to his pupil Marcus Aurelius, in which memories of the key events of the ruler's life are supplemented by his philosophical reflections.

The chronotope organization of the novel distinguishes the chronotope of the road as one of its characteristic features. The road is the point of combining time with space and the unfolding of events that connect the space-time lines of the fate of different people, while it can acquire a metaphorical meaning of life path, personality evolution, etc. Among the chronotope characteristics of the novel, the metamorphosis of the protagonist of the work stands out as a key event in his life path. J. Campbell [1] analyzes the initiation stage of monomyth

and focuses his research on the forms of expression of the two main events of individual and collective life, the creation of the world and the formation of the individual.

According to the plot of the novel, the future emperor Hadrian was sent to Rome at the age of twelve. After the appointment of the hero as a tribune of the fifth legion of the Roman army, the period of his traveling through different lands within the military campaigns of the empire begins; at that time he acquires the knowledge and qualities that will lead him to rule in the future. He continues to travel with his beloved Antinous, who later commits suicide. This heavy blow marked the beginning of a new period in the hero's life, during which he travels less and thinks more about the end of his life, including starting the construction of his own mausoleum.

As a result of our research, we can conclude that the external chronotope of the novel «Memoirs of Hadrian» is realized in the internal chronotope of the protagonist of the work, that is, traveling through different lands is a metaphor for the formation of his personality, finding his individuality. The perspective of this study is the further study of the mythopoetic features of novels by M. Yourcenar, which will complement the general concept of the writer's work.

ЛІТЕРАТУРА

1. Campbell J. Le héros aux mille et un visages. P. : J'ai lu, 2023. 640 p.
2. Yourcenar M. Mémoires d'Hadrien. P. : Éditions Gallimard, 1977. 319 p.

ТЕМА ПОДОРОЖІ В РОМАНІ ХУЛІО КОРТАСАРА «ВИГРАШІ»

Марина СВІТЛИЧНА¹ (Харків, Україна)

*¹ викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
maryna.svitlychna@karazin.ua*

Перший опублікований роман Хуліо Флоренсіо Кортасара "Виграші", написаний в 1960 році, описує подорож, яку група аргентинців, виграла в лотерею. Через напружену загадкову атмосферу роман сприймається як фантастичний твір, хоча в ньому нема ніяких фантастичних елементів, як таких.

Пасажири – чоловіки, жінки, діти різного віку та різних професій, майже не знайомі між собою. Вони не знають ані маршруту, ані деталей подорожі, але кожний пов'язує з нею великі надії. Хтось сподівається

віддалитись від проблем, або набридлих людей, розірвати стосунки або почати нове життя, пізнати себе або стати кимось іншим. Сама ж подорож триває не довго та фактично завершується, не почавшись.

На борту відбуваються дивні речі, яким ніхто так і не знаходить пояснень. А висадившись на сушу, люди розумяють, що не зможуть розповісти нікому про події, свідками яких вони стали, бо ніхто їм не повірить. Дехто з пасажирів навіть сумнівається в тому, що події справді мали місце.

Оскільки пасажирів виявляють, що на кораблі нема капітана, маршрут не відомий, а сам корабель вже декілька днів не рухається, їм спадають на думку найнеймовірніші пояснення ситуації. За однією з версій, вони всі померли і тепер вічно знаходитимуться на кораблі, бо на суші серед живих їм не місце.

Примарна подорож закінчується нічим там, де вона і починалась, в Буенос Айресі. Читач не отримує ніяких пояснень. Роман, який напочатку виглядає цілком реалістичним, набуває алегоричності та фантастичності.

Одним з найцікавіших героїв роману є Персіо, який придається філософським роздумам і часто озвучує несподівані ідеї щодо будови всесвіту або смислу буття.

В романі можна знайти вічні мотиви та символи, як то: пекло, корабель смерті, боротьба з Мінотавром, пошук Дао або шляху всіх речей, Йона та кит.

ЛІТЕРАТУРА

1. Cortázar J. Los premios/ J. Cortázar – Madrid: Catedra Ediciones, 2012. – 536 р.

КОНФЛІКТ НЕПІЗНАНОГО СВОГО З ІЛЮЗОРНИМ ЧУЖИМ У РОМАНІ М. ЛЕВИЦЬКОЇ «ДВА ФУРГОНІ»

Оксана СИДОРЕНКО¹ (Запоріжжя, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології та українознавства Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, oksana_sydorenko@ukr.net

Антиномія понять свій / чужий є обумовленою цілими спектром чинників, зокрема соціальних, культурних, ментальних тощо. Парадигма трактувань цих категорій є вкрай мінливою: «За умов надто швидкої зміни ціннісних матриць суспільства актуалізується порубіжний стан ідентифікаційних систем, ментальний простір з переплетенням маркерів

«свій»/ «чужий»» [1, с. 197]. Попри все залишається їх базове сприйняття, так дефініція поняття «свій» як правило зводиться до чогось логічного, систематизованого, а категорія «чужий» інтерпретується як щось незбагненне, інколи загрозливе, проте саме через порівняльні маркери себе з протилежним, чужим і здійснюється глибше пізнання тожсамості.

За суспільно-історичних умов сьогодення порубіжжя між своїм і чужим простором сприймається доволі відносно, як наслідок, семантика цих категорій зазнає нівеляції, зокрема це наочно спостерігається в художніх текстах про таке злободенне явище, як заробітчанство.

Ці тексти об'єднує характерна для героїв проблема бінарного, травматичного зіткнення свого й чужого в умовах чужого простору, наприклад, це яскраво продемонстровано в романі М. Левицької «Два фургони».

Інтеріоризований досвід головних героїв твору штовхає їх до зміни свого простору на чужий. Проте властива їм соціальна незрілість, життєва недосвідченість обертається неспроможністю досягнути бажаного в чужому просторі, натомість герої пізнають протилежну, до цього завуальовану, непривабливу сторону ідеалізованого зарубіжжя.

Попри оприямлення ілюзорності чужого простору досвід персонажів не є негативним. Для Андрія та Ірини заробітчанство виявилось помежів'ям. Категоричність переконань при оцінюванні соціального походження, політичних поглядів поступається місцем захопливому відкриттю один одного.

М. Левицька підсвідомо провокує читача вдаватися до паралелей між життєвими колізіями персонажів роману з політичними трансформаціями України. Попервах дитячо-наївний характер персонажів, безапеляційність їх суспільно-політичних переконань суголосні становищу післяреволюційної України. Герої, власне як і країна, стоять на порозі дорослішання, яке для них проявиться в конкретних вчинках, і, перш за все, у поверненні на Батьківщину, яка має, у свою чергу, теж змінитися, щоб у подальшому не відпускати героїв за межі свого простору.

Література

- 1.Кривицька О. Дихотомія «свій» / «чужий» у контексті теорій кордонів та порубіжжя. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 2. С. 196-208.

SELF-OTHER BINARY IN TWITTER COMMUNICATION OF ÉRIC ZEMMOUR ON THE WAR IN UKRAINE

Olena SIDEN¹ (Mykolaiv, Ukraine)

¹ *PhD Researcher, Department of Romano-Germanic Philology and Translation from German, Petro Mohyla Black Sea National University, olena.siden@gmail.com*

In the ever-evolving landscape of digital communication, social media platforms have become arenas for public figures to disseminate their perspectives on global events. This study delves into the implications of Éric Zemmour's self-other binary construction in shaping perceptions of group identities during a geopolitical crisis. By employing Critical Discourse Analysis, the research aims to investigate the Twitter communication of the politician during the first year of the Russian full-scale invasion of Ukraine, focusing on the self-other binary within his discourse.

Zemmour, a prominent figure in French media and politics, exhibits a nuanced approach to group identification, aligning himself with specific in-groups while distancing from various out-groups. Tweets of Éric Zemmour reveal a distinctive pattern in self-identification, predominantly utilizing first-person singular pronouns, positioning himself outside established groups. This strategic distancing is evident in his discussions about multiple out-groups, including the USA, NATO, and an elusive "foreign ruler" or "the hands of a foreign country," suggesting a perception of himself as a representative rather than a member. Within his in-group affiliations, Zemmour primarily aligns with the French, using first-person plural pronouns to emphasize a shared identity. Furthermore, he situates himself as part of the broader European community, emphasizing his connection to the European Union. This dual alignment serves to underscore his national and continental affiliations.

In the context of the Russian full-scale invasion of Ukraine, Zemmour adopts a unique stance. While positioning the French, and consequently himself, as European and Christian brothers to the Ukrainians, he predominantly categorizes Ukrainians as out-groups. The terminology used varies from direct labels like "Ukrainians" to more abstract terms such as "refugees," "victim populations," "migrant victims," and "civilian populations."

LE ATTIVITÀ EDUCATIVE ED I PROGETTI PLURILINGUE DELL'INSEGNAMENTO DELLE LINGUE STRANIERE NELLE SCUOLE DELL'INFANZIA E NELLE SCUOLE PRIMARIE DEL NORD D'ITALIA

Maryna TROFYMENKO¹ (Charkiv, Ucraina)

¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
maryna.trofymenko@karazin.ua

«Quando rifiutiamo la lingua o il dialetto di un bambino, rifiutiamo il bambino stesso; quando apriamo la pratica didattica affinché le lingue e le idoneità dei bambini si esprimano, collaboriamo a creare consapevolezza nei bambini e nei docenti» (J.Cummins)

L'AltRoparlante è un progetto di ricerca-azione trasformativa del Centro CLUSS e del Centro Bilinguismo Conta - Nuovi Cittadini, inaugurato nel 2016, sotto la supervisione scientifica della Prof.ssa Carla Bagna e con la gestione operativa degli assegnisti di ricerca Valentina Carbonara e Andrea Scibetta presso Università per gli stranieri di Siena.

Il termine deriva da due parole «altro» e «parlante» e vuole dire «dare voce» a tutte le lingue presenti nella scuola, rendendo visibili le voci degli altri.

Il progetto mira a promuovere e diffondere pratiche didattiche di translanguaging per la valorizzazione e l'uso di tutte le lingue in classe. Il progetto ha l'obiettivo di integrare le lingue e i dialetti degli studenti nella didattica quotidiana coinvolgendo docenti, alunni e genitori, di diffondere pratiche didattiche inclusive nel rispetto dei diritti linguistici di tutti.

Tra le varie definizioni di translanguaging, abbiamo deciso di adottare quella elaborata da Ofelia García (City University, New York) e Li Wei (Birkbeck College, University of London), pubblicata nel manuale: “Translanguaging”, in cui con translanguaging si intende un «[...] processo tramite il quale studenti e docenti intraprendono attività discorsive complesse che includono tutte le pratiche linguistiche degli studenti, in modo da svilupparne di nuove, sostenere quelle «vecchie» a dare voce alle nuove realtà socio-politiche interrogando le ineguaglianze linguistiche e di potere». A livello didattico, attuare una pedagogia orientata al translanguaging implica adottare una lente multilingue affinché l'intero repertorio linguistico degli studenti venga coinvolto, riconosciuto e accettato [3, p. 317-321].

Lavorando in contesto europeo, sono stati di grande ispirazione i numerosi documenti prodotti dall'European Centre for Modern Languages e dal

Consiglio d'Europa per promuovere il plurilinguismo in classe, come il FREPA/CARAP [1, p.56-65], la «Guida per lo sviluppo e l'attuazione di curricoli per una educazione plurilingue e interculturale» e il recente PlurCur [4, 5].

Obiettivi del progetto «L'AltRoparlante»:

1. Promuovere pratiche didattiche basate sul translanguaging, al fine di valorizzare l'importanza dei repertori linguistici dei bambini e la dimensione plurilingue delle classi coinvolte nel progetto.
2. Verificare l'impatto che tali pratiche didattiche esercitano su insegnanti, alunni e genitori.
3. Incoraggiare lo sviluppo delle competenze di alfabetizzazione multilingue e le strategie per agevolare processi di empowerment delle lingue di origine degli alunni coinvolti, con l'ulteriore scopo di arginare fenomeni di marginalizzazione e stigmatizzazione [2, p. 71-83].
4. Promuovere competenze della consapevolezza linguistica e riflessione metalinguistica, unitamente a supportare la creazione di un'identità di cittadinanza globale.

Le scuole coinvolte

- *Istituto Comprensivo «Martiri della Benedicta» di Serravalle Scrivia*

La scuola fa parte del progetto dall'anno scolastico 2016-2017. Grazie al supporto dell'ex Dirigente Paolo Modena e della vicepresidente Federica Cucinella, attualmente, oltre a quasi tutte le classi della scuola primaria (2 prime, 2 seconde, 3 terze, e 3 quinte elementari) hanno aderito alla sperimentazione anche la scuola dell'infanzia e due classi prime classi della scuola secondaria di primo grado, per garantire la continuità durante tutto il ciclo scolastico.

La provincia di Alessandria si colloca al primo posto in Piemonte per percentuale di residenti stranieri (10,4% dei cittadini), superiore alla media nazionale che ammonta all'8,3% (Centro Studi e Ricerche Idos, 2017). Anche a livello di popolazione studentesca, la provincia di Alessandria ha la percentuale più alta in Piemonte di studenti con formazione migratoria (20,5%), più del doppio di quella nazionale (9,2%) (MIUR 2017). Il caso di Serravalle Scrivia è, poi, un unicum.

- *I.C. «Martiri della Benedicta» - L'AltRoparlante*

L'Istituto Comprensivo «Martiri della Benedicta» nell'anno scolastico 2016-2017 conta 875 studenti, di cui 259 stranieri, senza conteggiare i figli di coppie miste con cittadinanza italiana. La maggioranza degli studenti è nata in Italia,

ma le famiglie sono originarie di Marocco, Tunisia, Albania, Romania, Polonia, Ucraina, Ecuador, India, Cina e Kenya. Una dirigenza illuminata e azioni individuali di docenti e associazioni di volontariato hanno reso l'istituto un modello educativo di accoglienza e dialogo. Nonostante alcune criticità, e al contempo grazie a queste, la scuola di Serravalle rappresenta un perfetto laboratorio di ricerca e sperimentazione didattica.

- L'Istituto Comprensivo «G. Bertolotti» di Gavardo

L'Istituto Comprensivo «G. Bertolotti» di Gavardo in provincia di Brescia ha aderito al progetto per l'anno scolastico 2018/2019 con due dei sei plessi: la scuola primaria e la scuola secondaria di primo grado della sede di Gavardo. L'istituto è costituito da cinque plessi di scuola primaria e un plesso di scuola secondaria su tre comuni dislocati nelle colline moreniche del Garda: Gavardo, Muscoline e Vallio. Gli alunni stranieri nell'istituto rappresentano il 18%, concentrati principalmente nella scuola primaria e secondaria di primo grado del comune di Gavardo, dove i residenti di nazionalità non italiana rappresentano il 13,6% della popolazione totale (1.657 abitanti su 12.197); le comunità straniere più numerose provengono da Pakistan, Marocco e Romania. Nell'istituto sono presenti alunni neoarrivati, alunni di seconda generazione, nati e cresciuti in Italia, in bilico tra due culture, alunni con ottime competenze linguistico-comunicative in italiano e nella lingua d'origine, alunni con scarse competenze in italiano e altri anche nella lingua d'origine. In questo contesto il confronto con lingue e culture diverse diventa una necessità, come la riflessione sui temi dell'accoglienza, della multiculturalità e del plurilinguismo.

- L'Istituto Comprensivo «R. Gasparini» di Novi di Modena

L'Istituto Comprensivo «Renzo Gasparini» ha sede a Novi di Modena, una piccola città posta geograficamente, insieme alle 2 frazioni di Rovereto e S. Antonio, nella Pianura Padana in provincia di Modena.

Il territorio ha visto la presenza di numerose aziende agricole, di artigiani e aziende di piccole medie dimensioni. Questa ricchezza e varietà delle attività produttive ha richiamato in particolare nel capoluogo, Novi, molti immigrati.

Le nazionalità maggiormente presenti sono quella cinese, pachistana, marocchina, indiana e alcune dell'Europa dell'est.

Nella scuola la presenza di alunni non italofoeni raggiunge il 39%, per questo l'I.C. «Gasparini» da anni ha investito nell'accoglienza e nella facilitazione linguistica rivolta agli alunni non italofoeni attraverso il "Progetto Intercultura", per rispondere ai bisogni di una utenza sempre più diversificata. Si attiene ad

un protocollo che costituisce un'occasione di ricerca pedagogica e didattica atta al miglioramento costante dell'offerta formativa e alla garanzia di condizioni di uguali opportunità, rivolta a tutti gli alunni frequentanti le scuole di ogni ordine e grado.

In quest'ottica, dall' a.s. 2019/2020 ben 13 classi appartenenti a tutti e tre i gradi scolastici di questo Istituto hanno aderito al progetto «L'AltRoparlante». Per l'Istituto è importante offrire una formazione innovativa e specifica ai suoi docenti e un'opportunità di didattica plurilingue ai suoi alunni.

Nel 2018 il progetto «L'AltRoparlante» ha vinto un riconoscimento europeo: Il Label Europeo delle Lingue. Il 28 settembre 2020 in occasione delle celebrazioni per la Giornata Europea delle Lingue il progetto è stato presentato nella conferenza della Commissione Europea, scelto come progetto rappresentativo dell'Italia, poiché promuove una didattica inclusiva e plurilingue (obiettivi europei nell'apprendimento delle lingue).

Quanto riguarda delle attività educative dell'asilo e della scuola primaria, vorrei presentarvi il progetto «*90 pagine ... più o meno*» della Scuola dell'infanzia di Soprazocco di Gavardo, nella provincia di Brescia, la regione di Lombardia.

L'obiettivo che si pone il progetto non è necessariamente quello di invitare a leggere «di più» ma di caricare di valore ciò che si legge con l'auspicio che questo possa con naturalezza portare ad una maggiore lettura o alla lettura di libri con più pagine.

Progetto per i bambini in età prescolare, che prosegue quello già presentato lo scorso anno «Leggere Storie Raccontare Culture» attraverso il quale un gruppo di mamma straniere si rendono disponibili a leggere libri nella propria lingua madre (nel nostro caso è stata la lingua ucraina).

Facendo la conclusione, possiamo dire che i progetti come «AltRoparlante» e «90 pagine... più o meno» si incentrano sulle premesse metodologiche e sulle strategie operative utili a garantire continuità nel progetto di formazione rivolto a bambini e bambine plurilingui a partire dal loro ingresso nel sistema scolastico con la scuola dell'infanzia fino alla scuola secondaria di I grado, quindi durante tutto il percorso che si svolge all'interno degli Istituti Comprensivi. Gli Istituti Comprensivi, come quelli in cui ha avuto luogo l'attività di ricerca, trovano la loro ragione costitutiva nell'offerta di *un percorso formativo* verticale che garantisca *continuità educativa* nei passaggi tra i vari gradi scolastici. Allo stesso tempo hanno dimostrato, grazie alle loro modalità organizzative, di poter *garantire flessibilità* nella programmazione individuale e relazioni produttive con famiglie e territorio. Gli Istituti

Comprensivi, pertanto, rappresentano il contesto ideale per l'articolazione di un percorso formativo efficace per *gli allievi plurilingui* provenienti da famiglie con una storia di migrazione.

BIBLIOGRAFIA

1. Candelier M., Camilleri-Grima A., Castellotti V., de Pietro J.-F., Lőrincz I., Meißner F. J., Noguerol A., Schröder-Sura A. (2011), A framework of reference for pluralistic approaches to languages and cultures – Competences and resources (FREPA), Council of Europe (European Centre for Modern Languages), Graz, 104p.

URL: [CARAP-EN.pdf \(ecml.at\)](#)

2. Cummins, Jim (2008). «BICS and CALP: Empirical and theoretical status of the distinction». Street, Brian V.; Hornberger, Nancy H. (eds.), Encyclopedia of Language and Education. New York: Springer Science, 71-83.

3. Byram, M. (2010). “Linguistic and intercultural education for Building and citizenship”. The Modern, Language Journal 94(ii), 317-321.

4. Guide pour le développement et la mise en oeuvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle. Prima edizione 2010. Seconda edizione agosto 2016, riveduta e arricchita dopo la fase di sperimentazione condotta negli anni 2011-2014.

URL: [16805a028d \(coe.int\)](#)

5. Elisabeth Allgäuer-Hackl, Kristin Brogan, Ute Henning, Britta Hufeisen, Joachim Schlabach. European Centre for Modern Languages of the Council of Europe, Nikolaiplatz 4, AT-8020 Graz, Austria. ISBN: 978-92-871-8152-7

URL: <https://www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-2015/PlurCur/tabid/1750/language/en-GB/Default.aspx>; [PlurCur-EN-final_25072019_012004.pdf \(ecml.at\)](#)

PROMOTING ECOLOGICAL AWARENESS THROUGH TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Galina OUTKINA¹, Iuliia SHAMAIEVA² (Kharkiv, Ukraine)

¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
galinautkina@karazin.ua

² кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, *iuliashamaieva@karazin.ua*

The focus of the present linguodidactic research is enhancing global environmental awareness within the framework of teaching foreign languages (English and French in our case) in terms of the paradigm of Critical Language Awareness. The corresponding aim is to lay a special emphasis on social justice issues by means of explicitly drawing students' attention to ecological sustainability concerns in the context of developing their foreign language skills, socio-emotional competence and linguocultural literacy.

Our experience has proved that nowadays practices of teaching foreign languages should necessarily shape and encourage proper attitudes and actions to contribute to the advancement of ecological protection and wellbeing both locally and globally. With this taken into account, we have methodologically substantiated, developed and implemented an ecolinguistically oriented multimodal approach to English and French language instruction by integrating principles of ecolinguistics and critical language awareness into linguodidactics for the sake of social, linguistic, and ecological sustainability, demonstrating the way its key principles can be operationalized through teaching the above foreign languages in ecologically-friendly instructional activities.

Thus, as language educators, we have been concentrating on engaging our learners' personal concerns, experience, and values as tools for promoting sustainability by motivating them to reflect on how environmental issues are directly connected with them and their immediate communities through specifically designed listening, reading, writing, and speaking activities, developed by us. The highlight in this respect is involving students into crafting topical multimodal projects on the basis of their favorite social media and podcasts of ecological relevance, identifying environmental issues and sharing possible solutions, which gets students multi-dimensionally engaged with various issues of environmental awareness, being their opportunity to explore them more meaningfully and to react to them more efficiently.

ХУДОЖНІЙ СВІТ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ

ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА

Ольга ФЕДОРЕНКО¹ (Кривий Ріг, Україна),

Ірина ДАНИЛЕНКО² (Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, викладач української мови та літератури, Центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів № 1, м. Кривий Ріг, *olgafedorenko7@gmail.com*

² Харківська гімназія № 163 Харківської міської ради Харківської області, *olenadanil78@gmail.com*

Добрі та захоплюючі книги Всеволода Нестайка – популярні серед дітей і дорослих, адже твори митця викликають відчуття, ніби зустрічаєш друзів дитинства, знову переживаєш радісні, незабутні моменти дитячих років. Твори В. Нестайка розважають і водночас вчать дітей бути добрими та відважними, розвивають уміння фантазувати та мислити.

Книги Всеволода Нестайка сповнені дитячої щирості й мудрості, їх можна відкривати для себе на будь-якому етапі життя. Митець розповідає про найбільш важливе в усі часи – дружбу, любов, справедливість і добро. Його твори різнопланові, різножанрові, розраховані на читачів різних вікових категорій, формують цілісну картину світу, тому найбільш прийнятні для набуття дитячого досвіду. У цьому, мабуть, і криється таємниця популярності й актуальності його книг.

Роман В. Нестайка «Тореадори з Васюківки» включено до «Особливого почесного списку Ганса Крістіана Андерсона» (1979) як один із найкращих творів світової літератури для дітей, його було перекладено 20 мовами, а фільм, знятий за «Тореадорами...», здобув гран-прі на кінофестивалі в Мюнхені.

Трилогія «Тореадори з Васюківки» насичена гумористичними епізодами. Ось хлоп'ята, одержимі ідеєю прославитися і прославити рідне село, вирішують влаштувати кориду, на яку в майбутньому мають з'їхатися гості з усієї України і яку обов'язково покажуть по телебаченню. За відсутністю бика на його роль вирішили взяти Явину корову Контрибуцію. Хлопці погнали корову на вигін для тренування [2, с. 13 – 14]. Звертаючись до юних читачів, В. Нестайко щиро радить: «Не поспішайте, як я колись, швидше вирости. Бо дитячі роки неповторні. І якщо Ява і Павлуша допоможуть вам на якісь хвилини гостріше відчувати радість веселого, щедрого на пригоди й витівки дитинства, я буду щасливий» [3, с. 4].

У повісті «Загадка старого клоуна» митець доносить до свідомості юних читачів загальнолюдські цінності. Опосередковано, через діалог хлопчика Стьопа з його мудрим дідусем, письменник розкриває ідею гуманного ставлення до людей: «Будь завжди з людьми. Старайся, щоб вони тебе любили. А для цього їх любити треба. Будь вартий людської уваги й поваги» [1, с. 266].

Людяний, світлий, дотепний – такий Всеволод Нестайко людина і письменник. І головному твору свого життя автор дав життєдайну назву: «В Країні Сонячних Зайчиків». Цю повість-трилогію В. Нестайко писав упродовж 40 років, адже діти постійно спонукали його продовжувати сюжет. Митець показав світло як джерело життя, його хоч і казковий, але реальний вплив і важливість.

Герої повістей Всеволода Нестайка – звичайні українські діти, а поруч з ними діють персонажі-помічники – дорослі (батьки та вчителі). Повісті В. Нестайка захоплюють своїм сюжетом та вчать із гумором долати труднощі. Письменник стверджує, що веселі люди – водночас і сильні духом, а добрий гумор – запорука гарного настрою і довголіття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нестайко В. Загадка старого клоуна. Київ : Країна Мрій, 2010. 272 с.
2. Нестайко В. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів. Київ : Абабагаламага, 2015. 544 с.
3. Нестайко В. Чому я пишу для дітей. *Література. Діти. Час*. Київ, 1989. С. 121–126.

AXIOLOGICAL ISSUES IN THOMAS NASHE'S PAMPHLET “PIERCE PENNILESS”: THE IMAGE OF PRIDE AS “A EUROPEAN” VICE

Liudmyla FEDORIAKA¹ (Kryvyi Rih, Ukraine)

¹ PhD in Philology, Assistant Professor of Translation and Slavic Philology Department,
Kryvyi Rih State Pedagogical University, fedoryaka.lyudmila@gmail.com

Like many Elizabethan writers, the famous satirist Thomas Nashe (1567-1601?) focused his professional awareness on the fictional exploration of axiological themes, which was realized through the interpretation of his contemporaries' vices. Having discovered characteristic features of the European people, Nashe was able to create the image of a typical late Renaissance representative of a particular country. As a satirist, he tried for the first turn to depict disgraceful

features by severely criticizing “those vices that are simultaneously Deadly Sins people will have to answer on Judgement Day” [1, c. 88]. In the pamphlet “Pierce Penniless” (1592), the author’s ultimate goal was to structuralize total satire on the Seven Deadly Sins.

Much of the author’s attention is concentrated on describing Pride, which goes first in his list of sins. Th. Nashe tries to demonstrate how it appears and is expressed in the natures of some Europeans – a Spaniard, a Frenchman, an Italian, a Dane, and an Englishman. Such textual components as judgemental narration, descriptions, details, and impressive situations are helpful not only to create the negative image of the vice but to intensify the author’s critical vision of it to persuade readers they are disgusting indeed.

Nashe shows some proud Europeans’ behavior. He begins to criticize with the statement that “...*pride* is the disease of *the Spaniard*”, and calls him a fellow “... who is born a braggart in his mother’s womb, for if he be but 17 years old, and hath come to the place where a field was fought (though half a year before), he then talks like one of the giants that made war against heaven, and stands upon his honour as much as if he were one of Augustus’ soldiers of whom he first instituted the order of heralds...” [2, c. 14]. A Spaniard’s pride originated from his honor he doesn’t deserve as he pretends to be a hero like his predecessors, but himself is known as a person with “no courage”. Nashe goes on speaking about an *Italian*, who is “a more cunning *proud* fellow, that hides his humour far cleaner, and indeed seems to take a pride in humility, and will proffer a stranger more courtesy than he means to perform” [2, c. 14]. So an Italian proud man is rather cunning and hypocritical, and these features allow him to reflect his trick masterfully. Nashe says, “*The Frenchman* is wholly compact of deceivable courtship, and for the most part loves none but himself and his pleasure [2, c. 4]. So a Frenchman’s pride is built on his egoism.

To Nashe’s mind, the most “gross and senseless *proud* dolts” are *the Danes*, “who stand so much upon their unwieldy burly-boned soldiery that they account of no man that hath not a battle-ax at his girdle to hough dogs with, or wears not a cock’s feather in a red-thrummed hat like a cavalier; briefly, he is the best fool braggart under heaven” [2, c. 14]. A good reason for Nashe to say so is that “... they are arrogant ass-headed people who hate learning and all them that love it; yea, and for they would utterly root it out from among them, they have withdrawn all rewards from the professors thereof” [2, c. 15]. Nashe’s straightforward accusatory verdict of being proud is directed at absent-minded persons’, and the most deplorable fact for the author is they don’t understand their stupidity.

Th. Nashe concluded that pride is the disease of people from many continental countries. Finally, he writes in despair: "I need not fetch colours from other countries to paint the ugly visage of pride, since her picture is set forth in so many painted faces here at home". To be convincing, he exemplified *the pride of English dames*: What drugs, what sorceries, what oils, what waters, what ointments, do our curious dames use to enlarge their withered beauties. Their lips are as lavishly red as if they used to kiss an ochreman every morning, and their cheeks sugar-candied and cherry-blushed so sweetly, after the colour of a new Lord Mayor's posts, as if the pageant of their wedlock holiday were hard at the door..." [2, c. 16]. In Nashe's opinion, excessive affection for beauty routines can also cause pride in women's nature.

In the pamphlet "Pierce Penniless", Th. Nashe managed to vividly describe the essence of pride and the ways it is demonstrated by Europeans. He generalizes the idea that pride is a vice widely spread over continental countries and its appearance doesn't depend on the gender of a person or other factors. Pride can hide cowardice (like in a Spaniard's character), can be accompanied by cunning (like in the character of an Italian), can go along with the absence of gratitude and respect (like in a Frenchman's character), can substitute the brain (like in a character of a Dane), can arise extra care about appearance (like English women). The author of the pamphlet powerfully and skillfully condemns this vice, and his detailed passages are aimed at accentuating the readers' attention on how ugly it may be, and to stimulate them to struggle with it using familiar examples, otherwise, as Nashe warns, they will be punished in the Day of Judgement. The fragments quoted in this paper state for functioning axiological issues in Th. Nashe's works.

REFERENCES

1. Федоряка Л.Д. Творчі пошуки Томаса Неша-сатирика в культурному контексті англійського Ренесансу: дис. ... канд. філол. наук. 10.01.04. Запоріжжя, 2009. 238 с.
2. Nashe Th. Pierce Penniless, His Supplication to the Devil. *The Works of Thomas Nashe*: in 5 vol. Oxford: Basil Blackwell. Vol. 1. 1958. P. 3-111.

ДІАЛЕКТИКА ПОНЯТЬ «СВІЙ» / «ЧУЖИЙ» У ПОВІСТІ Ю. БАТКІЛІНОЇ «ПЕРЕХІД»

Ольга ФЕДЬКО¹ (Запоріжжя, Україна)

*¹ кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри культурології та
українознавства Запорізького державного медико-фармацевтичного
університету, fedko_olga@ukr.net*

Бінарні категорії «свій»/«чужий» оприявнюються у текстах культури на різних рівнях і звертають на себе увагу багатьох дослідників, зокрема Є. Бартмінського, О. Дубчак, О. Калити, К. Леві-Строса, Ю. Лотмана, Т. Семашко В. Степанова, Т. Цив'ян та ін. У процесі самоусвідомлення і рефлексії поняття «свій» / «чужий» відіграють важливу роль, протиставляючи сферу усього рідного, подібного, зрозумілого до невідомого, інакшого і часто ворожого.

Стрижневою ланкою сюжету у повісті Ю. Баткіліної є перехід на українську, тобто мова постає розпізнавальним маркером у системі «свій-чужий». Показовими є взаємини Сашка і Любки, які відчують духовну близькість у російськомовному колективі: «Мені було приємно свого побачити» [1, с. 117]. Однак приналежність до спільноти визначається не лише використанням однієї мови, а й подібними цінностями і життєвими орієнтирами, тому персонажі глибоко переживають роз'єднаність суспільства: «я знаю, як бути самотнім україномовним. І просто самотнім у цьому гармидері» [1, с. 84]. Навіть члени розмовного клубу, попри протистояння з російськомовним оточенням, постійно конфліктують між собою, мають різні погляди на суспільно-політичні процеси і тому відчують себе «іншими» («Всі ми нормальні [...] Ну от такі вони, а ми не такі» [1, с. 46]).

Однак розв'язка повісті показує зміну у внутрішній динаміці українського суспільства: всі дрібні конфлікти і різниці у поглядах втрачають значення при появі справжнього ворога і агресора. Для усіх персонажів «чужим» і ненависним різко стає «русский мир».

У повісті Ю. Баткіліної відображена складна діалектика «свого» і «чужого», адже персонажі переосмислюють власну ідентичність у буремний час напередодні і на початку повномасштабної війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баткіліна Ю. Перехід. Київ: Комора. 2023. 168 с.

ПІЗНАННЯ ІНШОГО В ПОДОРОЖНІХ НАРИСАХ 1920–1930-х рр. (М. ТРУБЛАЇНІ, О. МАР'ЯМОВ)

Ольга ХАРЛАН¹ (Бердянськ-Запоріжжя, Україна)

*¹ доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет (тимчасово переміщений у Запоріжжя),
olgakharlan09@gmail.com*

Період 1920–1930-х років позначений активним розвитком жанру подорожнього нарису. Однією з причин такого явища стали геополітичні зміни, викликані більшовицьким переворотом та утвердженням нової держави. Саме бажання створити культурний простір особливого порядку спричинило численні подорожі письменників у європейські та північноамериканські країни, найвіддаленіші куточки СРСР, а потім описи своїх вражень від побаченого.

Однією із найбільш цікавих подорожей стала експедиція на криголамі «Літке» на північний острів Врангеля, у якій взяли участь троє представників української культури: письменники й журналісти Микола Трублаїні та Олександр Мар'ямов і кінооператор Павло Радзіховський. Внаслідок цієї мандрівки були написані дві збірки подорожніх нарисів – «До Арктики через тропіки» (1931) М. Трублаїні та «Береги дванадцяти вод» О. Мар'ямова (книга була видана в 1931 р., але майже весь наклад знищений, перевидана в 2017 р.).

Текст Мар'ямова описує події, пов'язані з рейсом криголама із Севастополя у Владивосток, а у Трублаїні подорож і розповідь продовжується ще з Владивостока на острів Врангеля. У цих подорожніх нарисах змальовуються різноманітні країни, у портах яких довелося побувати авторам, несподівані зустрічі з представниками багатьох культур, фіксуються авто(гетеро)образи на різних рівнях (взаємостосунки на кораблі, знайомство в портах, мандрівки в міста). Образ морського шляху важливий з погляду формування універсальної моделі світу, позначеної ідеологією, яка була важливою для авторів.

БІНАРНА ОПОЗИЦІЯ У САТИРИЧНИХ РОМАНАХ Т. ПРАТЧЕТТА

Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА¹ (Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, в.о. завідуючої кафедрою романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, I.s.kholmogortseva@karazin.ua

Карнавал – це криве дзеркало, що відображає соціально-культурний компонент мовленнєвої групи, а його головною рисою є бінарна природа реальності. Оскільки реальність відображається виключно через перцепцію людини, вона зазвичай є суб'єктивною, тобто будь-яка людина сприймає реальність через проєкцію власного досвіду і картини світу, що була сформована в результаті впливу соціуму. Саме тому індивід характеризує світ як бінарну опозицію правильного і неправильного, життя і смерті, чоловічого і жіночого початку, тощо. Сатиричний цикл Т. Пратчетта “Дискосвіт” є яскравим відображенням бінарності сприйняття як у своїй формі, так і у контексті, що висміює бажання людей представляти навколишній світ, підмінюючи його поняття, гіперболізуючи його якості.

Використовуючи підміну широко прийнятих понять, які мають властиві їм характеристики, Т. Пратчетт переносить якості сторонніх об'єктів на цільові і створює “нове” уявлення про нього. “Нове” означає те, що існує імпліцитно, про яке не прийнято говорити відкрито. Так, центральним концептом роману “Маскарад” є опера як будівля і інститут. Загальноприйнятий образ опери відповідає уявленню аудиторії і пов'язаний із мистецтвом та задоволенням (або нудьгою). Проте, Т. Пратчетт вип'ячує інший бік – особливості курування оперою як організацією.

“What you artistic types don't realize is this is the Century of the Fruitbat,” said Bucket. “Opera is a production, not just a lot of songs” (“Maskarade”, p. 21). Таким чином, автор підкреслює перехід умовно середньовічного суспільства Дискосвіту до ринкової економіки і, одночасно, висміює тенденцію сучасності комерціалізувати кожну людську діяльність.

Іншим способом зробити акцент на прихованих характеристиках поняття – це їх гіперболізація, наприклад, *“But Greebo traveled well, purely because he took it for granted that the whole world was his dirt box” (“Maskarade”, p. 77).* Т. Пратчетт використовує образ кота Грібо як персоніфікацію всіх найгірших рис, що можуть бути притаманними людині. Так, оскільки він є частиною світу, що описується як котячий лоток, кіт наділяє світ такими рисами як “брудний”, “той, що має неприємний запах”, або “огидний”, і

відчуваю право на неправомірні дії. Така гіпербола відповідає трагічному елементу, що притаманний карнавалу, і одночасно – комічному, висміюючи ставлення людей до своїх прав.

Карнавал представлений у романах Т. Пратчетта як криве дзеркало дійсності, що оточувала автора протягом його творчого шляху. Висміюючи людей і суспільство Т. Пратчетт поєднує у своїх романах трагічність “неідеальності” людства і комічність її прояву, що надалі пропонується висвітлити в аспектах абсурдності й гротеску.

ЛІТЕРАТУРА

1. Pratchett T. Maskerade. NY: HarperPrism, 1998. 384 p.

ВЕРБАЛЬНІ АПОТРОПЕЇ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ

Олена ХОМІК¹ (Україна, Харків)

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови філологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, khomik@gmail.com

В українській народній традиції для забезпечення благополуччя родини, захисту вагітної жінки, новонародженої дитини існує чимало оберегових заходів і ритуалів, в основі яких лежить магічна функція слова. За нашими спостереженнями, чи не найбільше вербальних апотропеїв супроводжує вагітну жінку та немовля. Найбільшу евфемістичну силу мають номінації, виражені особовими та вказівними займенниками («воно», «те, що скоро з'явиться»). В їх основі можуть лежати такі семантичні моделі: 1) «ознака зовнішнього вигляду» → «носій цієї ознаки» («дідуган», «зубань» на позначення дитини, «з келюхом» на позначення вагітної жінки); 2) «типові дії» → «виконавець цих дій» («плазуха», «гудун» на позначення дитини, «упала в кут» на позначення породіллі); 3) «спосіб появи на світ» → «носій цього способу» («аїст приніс», «Бог скинув», «Марія дала»); 4) «місце знаходження» → «носій цієї ознаки» («у гнізді сидів», «з колодязя витягли», «на дорозі знайшли»); 5) «емоції, які викликає дитина» – «носій цієї ознаки»: «утіха», «головняк»; 6) назви із затемненою внутрішньою формою «голопуцьок», «цибуха».

Крім апотропеїчної лексики, поширеними є оберегові та продукувальні примовки, кожна з яких характеризується особливими умовами виконання, структурною організацією та функціями: ілокутивне

значення наказу («Мое дитя хай спить, гуляє до тілечка прибуває»), прохання («Вода, водице, прошу очисти породіллю Марію»), побажання («Хай тобі Бог дає щастя, здоров'я і многая літа»), нейтралізації безпеки («Один хрест, один мир, одне помазання. Штоб не шкодило ни тебе, ни мне»), прокльону («Сіль тобі в вічі, печина в зуби, а камінь на груди»), відсилення («Куди дим, туди й ляк»), неможливості («Хто того кола вкусить, той мое дитя спокусить»).

У колискових піснях апотропеїчна семантика може передаватися як усією піснею, так і обереговими образами (кіт, гулі, Сон, Дрімота, янголи, Господь та святі, які допомагають матері приспати дитину, а також виконують захисну функцію від потойбічних сил або хвороб). Апотропеїчні замовляння спрямовані лише на уберігання дитини від інтенцій чужого світу та хвороб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ви, зорі-зориці: Українська народна магічна поезія [Замовляння]. К.: Молодь, 1991. 334 с.
2. Українські традиції і звичаї: укр. етнографія, народ. вірування, традиції, звичаї, обряд. календар, свята, обереги / [авт.-упоряд. : Скляренко В. М. та ін.]. Х.: Фоліо, 2008. 954 с.

ОПОЗИЦІЯ «СВІЙ» / «ЧУЖИЙ» У ДЕТЕКТИВАХ АГАТИ КРІСТІ

Сергій ЦИПАНОВ¹ (Київ, Україна)

¹ аспірант Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
s.tsypanov.asp@kubg.edu.ua

1. Метою розвідки є дослідження протиставлення образів «свого» і «чужого» у детективних романах Агати Крісті. Останні 33 роки (рахуючи від розпаду СРСР) світ живе у постколоніальну епоху. Це виключне явище, оскільки протягом усієї достовірної історії світ так чи інакше жив за принципами колоніалізму (навіть до появи цього визначення), і саме виключністю даного явища зумовлена актуальність розвідки. Творчість Агати Крісті є зручним об'єктом дослідження, оскільки письменниця жила в найбільшій імперії світу у добу переходу від колоніалізму до постколоніалізму, а також є найпопулярнішим автором детективної прози. У центрі уваги постколоніальних студій переважно високі зразки культури, однак масова література є зручним об'єктом для дослідження переходу від колоніалізму до постколоніалізму, оскільки вона з одного

боку є дзеркалом суспільних норм та уявлень (автор орієнтується на широку аудиторію), а з іншого – є певним способом встановлення і закріплення норм та уявлень. Жанр детективу одночасно фіксує домінуючі погляди як на суперечні соціальні, так і приватні теми.

2. Перехід до постколоніальних реалій знаходить своє відображення в культурі, впливаючи через них на масову свідомість. Так Бенедикт Андерсон визначає націю як уявлену спільноту: «Вона уявлена тому, що представники навіть найменшої нації ніколи не знатимуть більшості зі своїх співвітчизників, не зустрічатимуть і навіть не чутимуть нічого про них, і все ж в уяві кожного житиме образ їх співпричетності». [1] Таким чином, існує певне *уявлення* про себе як частину більшої спільноти, що складається в т. ч. на відокремленні і порівнянні себе з іншими, отже самосвідомість не в останню чергу визначається тим, як член спільноти бачить членів інших спільнот. Опозиція «свій»/«чужий» у постколоніальних студіях стає двомірною: у колоніальну епоху голос мали лише колонізатори, за постколоніалізму голосу набувають ті, кого колонізують. Відбувається вирівнювання їх позицій та цінності. Опозиція «West»/«the rest» перестає бути синонімом протиставлення цивілізації та варварства, що автоматично виключає дегуманізацію незахідного світу. Саїд в своїй класичній праці «Орієнталізм», говорячи про орієнтальний дискурс, зазначав його зосередженість на протиставленні «західної» людини «орієнтальній». Далі ми побачимо, як у детективах т. з. «східного» циклу Агати Крісті поглиблює це уявлення та як воно розмивається у сучасних інтерпретаціях. [2]

3. Творчість Агати Крісті з постколоніальних позицій досліджував зокрема Мевлюд Зенгін в своїй праці «Western Image Of The Orient And Oriental In Agatha Christie's Death On The Nile: A Postcolonial Reading» [5], дійшовши до висновку, що хоча вказаний твір не є пригодницькою або «східною» прозою, авторка успадкувала притаманні кліше та стереотипи, попри всі недоліки зображаючи західних людей в позитивному ключі, а незахідних – у негативному. Крістофер Прайор у праці «An Empire Gone Bad: Agatha Christie, Anglocentrism and Decolonization» [3] доходить до висновку, що хоча творчість Агати Крісті до 1960-х років і не містить прямої пропаганди британського імперіалізму, вона все одно є зосередженою на досягненнях білих чоловіків і навіть курс на деколонізацію не змінив розстановки акцентів. Фінська дослідниця Тііна Туомінен у магістерській роботі ««Down into the Valley of Death»: The Portrayal of the Orient in the Interwar Fiction of Agatha Christie» [4] з'ясувала, що характерною особливістю т. з. «східного циклу» Крісті є

зображення Сходу як порожнього місця, де відбуваються події, в яких приймають участь виключно люди Заходу.

4. Розглядаючи тексти Агати Крісті зокрема «Вбивство у Східному Експресі» та «Смерть на Нилі» бачимо в них два основні виміри опозиції «свій»-«чужий»:

- 1) протиставлення британців та інших європейців
- 2) протиставлення європейців і ширше людей західного світу та всіх інших

У тексті «Вбивства у Східному Експресі» яскраво виражений перший вимір і повністю відсутній другий (хоча він показаний в екранізації 2010 року). На початку роману Еркюль Пуаро знаходиться у вагоні-ресторані з англійською парою і спіймавши на собі байдужий погляд військового відтворює його думку «Ще один дивакуватий іноземець» (в оригіналі «Only some damned foreigner»). Одна з героїнь дізнається, що поїзд застряг у сніжному заносі на території Югославії, і реагує на цю звістку фразою «Чого ще очікувати від цих балканських держав?» («The Balkans. What would you expect»).

5. Говорячи про сучасні трактовки, можемо відмітити екранізації Кеннета Брана («Вбивство в «Східному Експресі», «Смерть на Нилі», «Привиди у Венеції») як приклад постколоніального прочитання творчої спадщини письменниці. В них вводяться персонажі інших рас, що в оригінальних текстах та екранізаціях попередніх років були білими (зокрема в епізоді «Вбивство в «Східному Експресі»» (2010 рік) серіалу «Пуаро Агати Крісті», що вважається класичною екранізацією, а також в екранізації 1974 року). Цікаво, що між екранізацією з Девідом Суше та стрічкою Кеннета Брана пройшло всього 7 років, проте маємо разючий контраст між зображенням «іншого». Якщо стрічка 2010 року починається варварською сценою побиття камінням невірної дружини (що відсутня в оригінальному тексті Агати Крісті), то в 2017 році навпаки маємо чорношкірих персонажів серед головних героїв (також відсутніх в тексті оригіналу). В «Смерті на Нилі» 1978 року режисер також додав сцени, що відсутні в першопочатковому тексті: так упродовж плавання єгипетські діти дражнять пасажирів «Карнака», демонструючи свої оголені сідниці. Помічник капітана пароходу – відверто карикатурний та придуркуватий уродженець Індії, стюарт на ім'я Ахмед кудись зникає під час виконання своїх обов'язків щодо розміщення пасажирів. В інших сценах іноземці виконують допоміжні або розважальні функції: наливають каву, катають мандрівників на верблюдах та вісликах.

Таким чином бачимо, що навіть відносно новітні британські екранізації (на відміну від американських) успадкували погляди на Схід, характерні для минулого сторіччя.

6. У творчості Агати Крісті протиставлення «свій»/«чужий» виражене настільки яскраво, що в сучасних реаліях публікація оригінальних текстів та відтворення діалогів у кінематографі/комп'ютерних іграх є неприйнятним. У сучасному літературному мистецтві, а також в адаптаціях класики опозиція «свій»/«чужий» не є настільки чіткою і навіть у разі її присутності «чужий» не зображується у яскраво-негативному ключі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. К.: КРИТИКА, 2001. 271 с.
2. Саїд, Едвард В. Орієнталізм / Пер. з англ. В. Шовкун. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 511 с.
3. Prior C. An Empire Gone Bad: Agatha Christie, Anglocentrism and Decolonization [Електронний ресурс]. Cultural and Social History 15(2). 2017. Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/319272014_An_Empire_Gone_Bad_Agatha_Christie_Anglocentrism_and_Decolonization.
4. Tuominen T. "Down into the Valley of Death": The Portrayal of the Orient in the Interwar Fiction of Agatha Christie [Електронний ресурс]. University of Tampere, 2013. Режим доступу до ресурсу: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84235/gradu06437.pdf>.
5. Zengin M. Western Image of the Orient and Oriental in Agatha Christie's Death on the Nile: A Postcolonial Reading [Електронний ресурс]. Gaziantep University Journal of Social Sciences 15(24216). 2016. Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/311211927_Western_Image_of_the_Orient_and_Oriental_in_Agatha_Christie's_Death_on_the_Nile_A_Postcolonial_Reading.

РЕЦЕПЦІЯ СХОДУ В «IL MILIONE» МАРКА ПОЛО І «МАНДРАХ ПО СВЯТИХ МІСЦЯХ СХОДУ З 1723 ПО 1747 РІК» ВАСИЛЯ ГРИГОРОВИЧА-БАРСЬКОГО: КОМПАРАТИВНИЙ ВИМІР

Тетяна ЧЕРКАШИНА¹ (Харків, Україна; Падуя, Італія)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Visiting Scholar Падуанського університету, tetiana.cherkashyna@karazin.ua

«Il Milione» Марка Поло і «Мандри по Святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік» Василя Григоровича-Барського є яскравими зразками літератури мандрів, автори яких тривалий час знаходилися за межами рідних земель і надалі письмово зафіксували все побачене і почуте.

«Il Milione» є розповіддю про перебування сина венеціанського купця Марко Поло при дворі хана Кублая протягом 1271–1295 років. Текст було записано 1298 року зі слів Марко Поло Рустікелло з Пізи, з яким мандрівник перебував разом у в'язниці Сан-Джорджіо в Генуї. Текст був написаний франко-венеціанською говіркою і згодом був перекладений іншими мовами. На сьогодні він існує в численних версіях, оскільки первісний текст, записаний в генуезькій в'язниці, не зберігся до наших днів. «Il Milione» складається з 209 розділів і є, по суті, географічною та етнографічною енциклопедією, яка охоплює всі доступні на кінець XIII століття знання про Азію та Африку, передусім про Близький Схід, Центральну Азію, Китай, Південно-Східну Азію, східне узбережжя Африки, місця, які особисто відвідав Марко Поло чи мав про них уявлення зі слів інших людей.

«Мандри по Святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік» Василя Григоровича-Барського є поєднанням подорожнього, географічного, архітектурного, побутово-етнографічного, портретного нарисів, автобіографії, щоденника, етюду. Текст був написаний самим автором давньоукраїнською мовою і в ньому було відтворено опис подорожі автора святими місцями, що тривала протягом двадцяти чотирьох років. Топографічно текст охоплює Україну, Словаччину, Угорщину, Австрію, Італію, Грецію, Кіпр, Єгипет, Близький Схід, Румунію і містить численні авторські малюнки, схеми, креслення для якнайточнішого відтворення здійснених мандрів. Авторський текст був літературно необроблений, оскільки автор помер через місяць після повернення з подорожі, й уперше текст був виданий мовою оригіналу 1778 року, 2001 року уперше вийшов українською мовою.

Обидві книги є відтворенням особистих вражень авторів від їх тривалих мандрівок, нефікційними за своєю суттю, вони дають важливу інформацію щодо життя, побуту, вірувань тогочасних народів Сходу. Питанню віри було надано великої ваги, адже обидва автори були християнами, які мандрували землями відмінних від їхньої релігій. Обидва автори вірили в те, що їх веде невидима сила, яка завжди в усьому оберігає їх, які б перешкоди та неприємності не траплялися б на їхньому шляху, щоразу акцентуючи увагу на Божественних дивах, які траплялися з ними та іншими людьми протягом їх мандрів. При цьому, автори з повагою ставилися до інших релігій, описуючи особливості їх ритуалів та переповідаючи історії, з цим пов'язані.

Марко Поло докладно описує географію, клімат, суспільний устрій, економіку, зовнішній вигляд, характер, зайнятість, релігію людей кожної місцевості Сходу, де він бував по справах хана Кублая, час од часу робить екскурси в історію цих земель, тим самим даючи різнопланову інформацію про різні території Сходу та народи, що їх населяють.

Опис народів Сходу є і в «Мандрах» Василя Григоровича-Барського, який під час своєї тривалої подорожі дійшов з Європи через Єгипет до країн Східного Середземномор'я. Так само як і Марко Поло, він зосередив свою увагу на докладному описові відвіданих території та народів, показуючи їх різноманіття, мудрість та хоробрість. На відміну від докладних інформативно, проте сухих емоційно, описів Марка Поло, розповіді Василя Григоровича-Барського про Схід та східні народи відтворювали більше авторських вражень і почуттів, які часто залежали від внутрішньо-психологічного стану мандрівника, який незатишно почував себе в інонаціональному та інорелігійному середовищі. Подолати внутрішній дискомфорт мандрівникові допомагало споглядання красивого екзотичного – незвичної східної природи, красивих східних людей.

ШЛЯХТА НОСТАЛЬГУЄ: РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІДЕЇ ПОВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСТВА СПОЛОНІЗОВАНОЇ АРИСТОКРАТІЇ В ГАЛИЧИНІ ЧАСІВ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У РОМАНІ «ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР» Б. ЛЕПКОГО

Денис ЧИК¹ (Кременець, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і методик їх навчання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, chykden@gmail.com

У романі «Під тихий вечір: Повість-казка» (1923) Б. Лепкого розгортається мелодраматична історія повернення однієї зі сполонізованих шляхетських родин до українства в повоєнний час Другої Речі Посполитої. Давній шляхетський рід із Галичини перебуває в нестабільній ситуації національної самоідентифікації, яка призводить до конфлікту з традиційним оточенням, але водночас і знаходить підтримку серед української інтелігенції.

Б. Лепкий представляє щонайменше три ідеологічних позиції шляхетської родини. Перша позиція пов'язана з бажанням графині Христини втілити в життя задум її батька та повернутися до українських витоків; друга – з потужним опором потенційному поверненню до українства в середовищі польської шляхти; третя – це мелодраматична складова, яка додатково передбачає відкидання станових стереотипів і одруження «нерівних» шляхтянки та поповича. Б. Лепкий послідовно окреслює ті настрої, які панували в середовищі польської шляхти в другій половині ХІХ ст. та у перші десятиліття ХХ ст.

У попередніх публікаціях про роман «Під тихий вечір...» автори вдавалися до узагальнених тверджень щодо впливу історико-політичних ідей політолога та історика В. Липинського на Б. Лепкого. Текст роману надається і до більш чіткіших зіставлень, які дають змогу говорити про конкретні втілення ідей В. Липинського. Мова йде насамперед про його ранній польськомовний нарис «Szlachta na Ukrainie...» (1909) та монографію «Україна на переломі 1657-1659...» (1920).

В історії польсько-українських взаємин відомі подібні постаті аристократів, які були непримиренними борцями за українську ідентичність, принаймні, так як її собі уявляли – у сув'язі з чіткою релігійною приналежністю.

Б. Лепкий підкреслює перебування у подвійній осі координат

шляхетської родини: з одного боку, вона ще залишається в усталеній становій ієрархії «молодої» Польської Республіки, з іншого боку – активно і не на словах прагне допомоги українству, насамперед селянам.

ВИНОСКА

Публікацію підготовлено завдяки отриманому автором гранту the Remeza Family Research and Publications Grant від Канадського інституту українських студій Університету Альберти (Канада).

ІМАГОЛОГІЧНА ВІЗІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНЦІВ У РОМАНІ МАРКА ЛЕВІ «СИМФОНІЯ МОНСТРІВ»

Вікторія ЧУБ¹ (Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, victoria.chub@karazin.ua

Актуальні події в Україні зумовлюють великий інтерес з боку європейських спільнот до українського контексту, відзеркалений і в літературному дискурсі, прикладом чому є французький роман «Симфонія монстрів» (2023) Марка Леві. Прослідкувати еволюцію українського етнообразу та національних стереотипів дозволяє імагологічний аналіз твору на теоретичних засадах, викладених О. Бровко [1], Д. Наливайко [2], В. Якимович [3] та ін.

М. Леві береться за художнє осмислення викрадення дітей з окупованих територій як елементу геноциду української нації, бо *«Не можливо закривати очі на те, що відбувається (...) Усі мають знати, що робиться»* [4, с. 358]. Твір є результатом збору документальної інформації, яку письменник у метатекстуальний спосіб (післямова, ілюстраційні матеріали, включення пропагандистських тез у текст тощо) інтегрує в роман, що стає продовженням «Серії 9», присвяченої викриттю злочинів можновладців проти людства. Гостру актуальність підсилює використання у хронотопі реальних локусів (Рикове, Херсонська область, Чонгар, Київ) та подій (початок війни, оточення Києва, теракт у Кременчуці).

Ключовим персонажем є викрадений окупантами до «центру перевиховання» [4, с. 249] дев'ятирічний хлопчик, що не розмовляє, але наділений неабияким розумом, внутрішньою силою та сміливістю – як метафора українського народу, що має відстоювати своє право голосу та

існування великою ціною. Інші образи роману мають низку повторюваних мотивів, які оновлюють історично сталий гетерообраз українців у європейських літературах: у М. Леві він набуває ідеалізованих рис як-то хоробрість і відчайдушність (Ліля), гуманність, готовність до безумовної підтримки та допомоги (Вероніка, Стефан), освіченість і відданість спільній справі (Віталь, Данило), оптимізм і впевненість у своїй правоті та перемозі (Дімітрій, Артьом). Зберігаючи низку стереотипних мотивів (пострадянські реалії, корумпованість та злочинність), у репрезентації українського суспільства, М. Леві акцентує такі імаготеми як єднання і національна боротьба (партизани в Криму), технологічна розвинутість (ІТ-армія), європейські побутові традиції (кава з булками та конфітюром на сніданок) тощо.

Французький автообраз письменник утілює в наскрізному для «Серії 9» персонажі Майї з ключовим мотивом емпатії та допомоги (*«те, що вона дізналася, переходить всі межі жаху»* [4, с. 411]), що ще більше акцентує розвиток українського гетерообразу, «іншість» якого не сприймається як «чужість», а національні риси репрезентовані як близькі європейському світобаченню.

Відтак, роман «Симфонія монстрів» не лише розповідає історію української родини, викриває національну трагедію, геноцид та антигуманність війни, а й демонструє еволюцію художнього образу України та українців у французькому романі, а отже й зміни в ідеологічному сприйнятті нашої країни в світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бровко О. Основи компаративістики. Луганськ, 2012. 214 с.
2. Наливайко Д. Літературознавча імагологія: предмет і стратегії // Літературна компаративістика. Київ, 2005. Вип. 1. С. 27–44.
3. Якимович В. Літературна етноімагологія, літературні образи та етнообрази: проблеми термінології // Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest, 2018. VI (52). Issue 177, Sept. P. 73–77.
4. Levy M. La symphonie des monstres. Paris, 2023. 400 p.

ВАСИЛЬ МАХНО: ЖИТТЯ ЯК ПОДОРОЖ

Тетяна ШАДРИНА¹ (Запоріжжя, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології та українознавства Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, shadrina414@ukr.net

Антиномічна пара «свій/чужий» у сучасній літературознавчій науці належить до імагологічного дискурсу, який вивчається в руслі компаративістики. Категорії «свій/чужий» доцільно розглядати крізь призму постколоніальних (Е. Саїд, Г. Бгабга, Т. Гундорова), феміністичних (Ю. Кристева, С. де Бовуар,), постмодерністських (Ж. Ліотар, Т. Гундорова) студій.

Український поет В. Махно, котрий багато подорожує, а з 2000 р. мешкає в Нью-Йорку, своєю творчістю утверджує становлення своєрідного типу номадичного поета. Слушною є думка О. Демчук, що він перебуває в постійному пошуку себе, «його вибором стали мандри як шлях до самоідентифікації та саморозуміння, пізнання свого за допомогою відкриттів культур *інших*»[1; 208]. У своїх текстах Махно розширює як географічні, так і культурні горизонти. Мандруючи всередині своїх поезій (як стверджує Б. Рубчак), поглиблює межі пізнання свого в порівнянні з *чужим*, переосмислює й переоцінює екзистенційні сенси, формує безмір культурно різнорідних типажів, закріплюючи за собою статус «поета світу»[2; 19].

Нью-Йорк відкриває абсолютно незвіданий простір – океан. Атлантика – це межа, яка відділяє нове життя від старого, досягнути цей досвід – означає пройти своєрідну ініціацію, розпочати нове буття в іншій іпостасі. І це докорінно змінює не тільки світовідчуття, локуси й ландшафти, але разом з тим і стилістику, образність, тематику поетичних творів. Океан асоціюється з холодом, пронизливими вітрами, незахищеністю, що визначає *чужий*, ще не обжитий простір.

Поступово цей *інший* простір стає затишнішим, набуває обрисів свого. Відтак з'являється відчуття захищеності, осілості, дому. Нью-Йорк вже «в теплому хутрі», і хоч в «зимі нью-йоркській» так само холодно і вітряно, але життя починає налагоджуватися і «шум океану все частіше висить у просторі твоїх слів»[3].

Поезія Нью-Йорка наочно демонструє прагнення поета «вжитися» в нове місце мешкання: з одного боку, він опирається все ще притягальній силі покинутої батьківщини, а з другого – бореться з не менш потужними

принадами нового міста. Це період інтеграції в нове соціокультурне середовище, й одночасно – трансгресії на нову територію своєї творчості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демчук О. Український етнотип як самообраз у поетичних текстах Василя Махна // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 33 (72). № 1. Т. 2 2022. С. 208.
2. Рубчак Б. Мандрівник, іноді риба // Махно В. Cornelia Street Café. Нові та вибрані вірші. Київ: Видавництво «Факт», 2007. С. 19.
3. Поет, океан і риба: вибрані вірші: (1993-2018). Харків: Фоліо, 2019. 512 с.

МОДЕЛЮВАННЯ ТРАВМИ У АВТОРЕФЛЕКСИВНОМУ ВИМІРІ: НАРАТИВ ПРО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСКІ СТОСУНКИ У РОМАНІ ОКСАНИ ЗАБУЖКО «МУЗЕЙ ПОКИНУТИХ СЕКРЕТІВ»

Олександра ШТЕПЕНКО¹ (Київ, Україна; Торунь, Польща)

¹ доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики Міжрегіональної Академії Управління Персоналом (Київ, Україна), Fellowship IIE-SRF, Університет Миколая Коперніка (Торунь, Польща), alexshtep69@gmail.com

Наративізація травматичного досвіду у постмодерністському сприйнятті потребує вивчення механізму взаємодії травми та наративу у художньому тексті. У процесі моделювання нарації про поляків у романі Оксани Забужко «Музей покинутих секретів» конструюється авторський наратологічний комплекс, у структурі якого міститься наратологічна інтрига, яка перетворює фрагменти оповіді про поляків на наративні епізоди та об'єднує їх у єдине травматичне поле в оніричному дискурсі.

Особливість наративізації травми в оніричному дискурсі полягає у подвоєнні наратологічної події та наратологічної перспективи. Редуплікація цих ознак актуалізує проявлення авторефлексії на метарівні та підкреслює важливість авторефлексивних стратегій як інструменту для продукування, моделювання та репрезентації наративу про травматичність українсько-польських стосунків.

Задіяні у постмодерністському романі авторефлексивні стратегії - іншування Свого як Чужого, конструювання образу колективної Жертви та побудови Горизонту Майбутнього, набувають специфічного значення

та виконують важливі функції: перевертають центральну бінарну опозицію, змінюють оптику наративу та транслують прогностичний сенс.

Складність аналізу наративного дискурсу про польсько-українські стосунки полягає у невизначеності важливих травматичних питань в історії ХХ століття, які кардинально різняться у свідомості сусідніх спільнот. Проговорення травми мотивує відшукати спільні точки її осмислення, тому літературна версія травматичного минулого українсько-польських стосунків, зреалізована Оксаною Забужко у романі «Музей покинутих секретів», дозволяє більш поглиблено та виважено відрефлексувати закладені письменницею смисли та інтенції.

Це актуалізує осмислення літературного наративу про травму, який різниться з історичним наративом своїм поєднанням з фікціональністю.

У процесі моделювання нарації про поляків у романі Оксани Забужко «Музей покинутих секретів» конструюється авторський наратологічний комплекс, у структурі якого міститься наратологічна інтрига, яка пов'язує «уламки-фрагменти» нарації про поляків у єдине травматичне поле, яке розгортається у рамках дискурсу сновидіння.

Особливість наративізації травми в оніричному дискурсі полягає у редуплікації наратологічної події та наратологічної перспективи. Подвоєння цих ознак актуалізує проявлення авторефлексивності на мета рівні та підкреслює важливість авторефлексивних стратегій як особливого ресурсу у продукуванні, моделюванні та репрезентації наративу про українсько-польські стосунки.

Задіяні у романі авторефлексивні стратегії: іншування Свого як Чужого, конструювання образу колективної Жертви та побудови Горизонту Майбутнього у постмодерністському художньому творі набувають специфічного значення та виконують певні функції: перевертають центральну бінарну опозицію, змінюють оптику наративу та транслують прогностичні сенси.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГРУЗІЇ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ВІТЧИЗНА» в 2000-Х РР.

Марина ШТОЛЬКО¹ (Київ, Україна)

¹ завідувача науково-інформаційного відділу Інституту літератури
ім. Т. Г. Шевченка НАН України, shtolko@ukr.net

Образ Грузії на сторінках журналу «Вітчизна» розкривається двопланово: текстуально (художня література – поезія, проза; шкіци з історії літератури) та візуально (приклади творів образотворчого мистецтва, світлини).

2005 р. було проголошено роком Грузії в Україні. На цей період запланували багато мистецьких подій, які презентували класичне та сучасне мистецтво Грузії. Номер 5 журналу «Вітчизна» знайомив читачів з грузинською літературою, міфологією, образотворчим мистецтвом, зв'язками між грузинськими та українськими митцями.

Кожен з авторів фокусує увагу читача на певних ознаках Грузії, зображає рідну країну в різних художніх аспектах. На сторінках зустрічаються імена грузинських письменників (Ілля Чавчавадзе, Таріел Чантурія, Нодар Хундадзе, Гіві Сіхарулідзе), перекладачів (Рауль Чілачава, Олександр Мушкудіані), художників (Ніко Піросмані), посла Республіки Грузії в Україні (Грігол Катамадзе).

Грузинський класик Ілля Чавчавадзе в публіцистичному нарисі «Нотатки подорожнього: від Владикавказа до Тифліса» змальовує Грузію 60-х рр. XIX ст. І. Чавчавадзе занотував образ Грузії через призму сприймання росіянина підпоручика. У цьому образі відчувається нерозуміння, зневажливе ставлення до іншої нації.

Прикметною ознакою образу Грузії в спецномері «Вітчизні» є топоніми (Тбілісі, Терек, Степанцмінда, Мкінварі, Гайботні, Колхіда, Гантіаді, Леселідзе). Топоніми одночасно можуть бути й геоконцептами.

Образ Грузії моделюється через посередництво побутових речей (*хурджін* – перекидна (через плече або сидло) торба, *каламані* – селянське взуття з невичиненої шкіри тварини, *квеврі* – глиняні дзбани з вином, *тоне* – грузинська піч, *ода* – грузинський дерев'яний будинок на палях та ін.).

В текстах відчувається протиставлення минулого та сучасного. Якщо минуле характеризувалося як звитяжне, гідне, активно-бойове («Ми належали самим собі» [1, с. 13]), то сучасність асоціюється з пасивністю, несвободою.

Ще одна специфіка репрезентації Грузії на сторінках спецномеру журналу «Вітчизна» – неоднорідність та розмаїття грузинів як народу. Так, зустрічаються згадки таких субетнічних груп як свани, мегрели, моховці.

Прикметно, що доля частини грузинських авторів, твори яких опубліковані у «Вітчизні», відзначена примусовим або добровільним від'їздом з рідного краю. Так, Ілля Чавчавадзе з 1857 по 1861рр. навчався на юридичному факультеті Петербурзького університету. Нодар Хундазе змушений був залишити село Колхіду після абхазько-грузинського протистояння 90-х рр. ХХ ст. Відповідно одним з домінантних мотив художніх творів є мотив біженства.

Таким чином, Грузія на сторінках журналу «Вітчизна» в 2000-х рр. постає в різних художніх ракурсах. Поєднання реалістичного й міфопоетичного, текстуального та візуального планів дозволяє митцям створити узагальнений та багатогранний образ країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чавчавадзе І. Нотатки подорожнього: від Владикавказа до Тифліса // Вітчизна. 2005. № 11–12. С. 4–13.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОІГОР У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анастасія ШТУЧЕНКО¹ (Краматорськ, Україна)

*¹ студентка магістратури ОП «Французька мова та література і переклад та англійська мова» кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
yevshanapotion@gmail.com*

Цифрове навчання іноземних мов на основі відеоігор (Digital game-based language learning, скорочено DGBLL) це метод, який полягає у використанні відеоігор для подання навчального матеріалу. Можливості вивчення мови за допомогою відеоігор досліджують вже давно, але цей підхід до навчання був завжди більше спрямований на молодших учнів. Але завдяки цьому цікавому й захопливому підходу можна не лише урізноманітнити традиційну навчальну програму, але й залучити дорослих учнів до активного опанування мови.

Однією з переваг DGBLL є можливість поєднати частого повторення нового лексичного матеріалу з використання різноманітних стратегій для його закріплення. Наприклад, учні мають здогадатися про значення

слова з контексту або використати словник. Можливість побачити слово в автентичному контексті (зокрема завдяки тексту на екрані, бачення його візуальної моделі, прослуховування вимови слова актором озвучування тощо) та негайно його застосувати для виконання певного завдання сприяє запам'ятовуванню.

Експерименти з використанням відеоігор у навчанні іноземних мов проводилися вже багато разів, однак на цей день так і не існує повних та вірогідних досліджень цього підходу. Одними з головних проблем цих дослідів називають обмеженість вибірки та нестачу часу й фінансування.

Наприклад, в одному дослідженні розглянули приклад навчання юридичної лексики завдяки серії гри Ace Attorney. Вибір цих ігор обґрунтований декількома факторами:

- 1) Гра має простий ігровий режим, тому є ідеальним вибором навіть для новачків.
- 2) Це гра на юридичну тему й містить численні приклади вживання юридичного жаргону, але структура речень залишається відносно розмовною.
- 3) Проходження гри прямо залежить від рівня розуміння гравця, що сприяє активному сприйняттю учня.

Перед тим, як проходити епізод гри, студенти мали ознайомитися з базовим словниковим запасом, в якому пояснювали складні терміни. У ході гри студенти мали виконувати обов'язкові вправи у зошитах для закріплення матеріалу. Зокрема вправи на використання нових слів у реченні та здогадки щодо значення слова через контекст. Ігровий досвід завжди має супроводжуватися допомогою викладача для консультації та обговорення пройденого матеріалу.

«ІНШІ» ТА «ІНШІСТЬ» В АВТОБІОГРАФІЧНОМУ РОМАНІ Е.-Е. ШМІТТА «НІЧ ВОГНЮ»

Валерія ЮРЧЕНКО¹ (Харків, Україна)

¹ кандидат економічних наук, студентка магістратури ОП «Французька мова та література і переклад та англійська мова» кафедри романо-германської філології, старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, v.v.yurchenko@karazin.ua

Бінарні опозиції «свій» – «чужий», «я» – «інший» є предметом вивчення імагології – відносно нового напрямку літературної компаративістики,

який набув свого розвитку в другій половині ХХ століття в працях таких вчених, як М.-Ф. Гюйяр та Ж.-М. Карре, Г. Дизерінк, Дж. Лірсен, Д.-А. Пажо та ін. [1, с. 256] Автобіографічні твори, написані в жанрі травелогу, неодноразово потрапляли у фокус уваги фахівців з етноімагології як такі, що надають унікальний матеріал та створюють безліч можливостей для вивчення окремих етнообразів, соціально-історичного та природного середовища як факторів формування етноідентичності. Не є виключенням і «Ніч вогню» Е.-Е. Шмітта [2], тому метою нашого дослідження є виявлення явищ та персонажів, які сприймаються автором як «чужі» та «інші» та фіксація стилістичних і літературних прийомів зображення «іншості» у творі.

Опозиція етнообразів «сучасні європейці» – «сучасні туареги» зумовлена сюжетом та хронотопом твору, в якому група європейців наприкінці ХХ століття прибуває до Алжиру з метою здійснити подорож Сахарою в районі Ахаггару. Вдаючись до чисельних протиставлень, автор підкреслює різницю в побуті (осілий спосіб життя європейців та кочовий – таурегів; «чистота», «охайність», «матеріальний статок» як характеристики європейців та «антисанітарія», «бідність» як характеристики місцевого населення), світогляді (європейці постають як «люди науки та цивілізації», тауреги – як «люди природи»), вірі (більшість європейців в творі – атеїсти, сам автор – агностик, тоді як центральний персонаж-таурег є практикуючим мусульманином), традиціях (зокрема, ставленні до шлюбу).

Опозиція образів «віряни» – «атеїсти» є ще однією центральною опозицією твору, оскільки шлях до віри є головною темою роману, що підкреслює і його назва. Протиставлення вказаних груп персонажів у творі висвітлено завдяки опозиційним діалогам, що приводять до потенційно конфліктних ситуацій або відкритих конфліктів.

Цікавим є те, що сам автор подає себе як «іншого» і підкреслює свою «іншість» у порівнянні з усіма, без винятку, персонажами роману, а також те, що наприкінці твору, переживши зустріч з «Іншим» з великої літери (на думку самого автора, з Богом), він сам зазнає зміни, і стає «іншим» відносно себе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колошук Н. Порівняльне літературознавство: посібник для вищих навчальних закладів. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 424 с.
2. Schmitt E.-E. La nuit de feu: roman. Paris: Albin Michel, 2015. 192 p.

СВОЯ ДОРОГА ТА ЧУЖИЙ ШЛЯХ ДО ПРОГРЕСУ. ПОДОРОЖНІ ВІЗІЇ ДЖ. Н. ДАРЛІНГА

Олена ЮФЕРЕВА¹ (Київ, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну, elena.yufereva@gmail.com

Дж. Н Дарлінг – американський карикатурист, який здійснив подорожі радянським союзом та Сполученими Штатами Америки у 1930-х рр. Враження від поїздок стали основою двох тревелогів: «Ding Goes to Russia» (1932) та «The Cruise of the Bouncing Betsy» (1937). Цей матеріал дає можливість простежити відмінності у репрезентації свого та чужого простору на жанровому та образному рівнях, що становить мету дослідження.

Обидва твори не привернули увагу дослідників. Цей факт можна пояснити маргінальним характером письменницького доробку художника, адже аналізовані зразки є певною мірою вторинними щодо магістральних ліній американського тревелогу періоду 30-х рр. ХХ ст.: подорожі до СРСР, типологічні ознаки яких зближались з паломництвами, утопічним баченням іншого простору, та наративом дороги (road narrative genre), одного з найвиразніших національних жанрів, що саме в цей час почав набувати чітких ознак. Популярність двох жанрів та стрімке формування засвідчує масив текстів, що створювався як визнаними письменниками, так і аматорами.

Безумовно, тревелоги Дарлінга не можна назвати визначальними або поворотними у розвитку традиції американської подорожньої літератури. Автор трансліював вже сформовані моделі, закріплені образи для висловлення своєї позиції. Водночас, Дарлінгу вдалося розширити синтетичний потенціал жанру. Мається на увазі не тільки інтермедіальна природа його текстів, а й спосіб синтезу різновидів подорожньої літератури. Специфічними також видаються способи та функції фікціоналізації нон-фікшн тексту за допомогою карикатури.

Отже, з одного боку, Дарлінг створив абсолютно різні типи тревелогів, з відмінними образами наратора-подорожнього та власне подорожування, що відбивається у сюжетно-композиційній організації, структурі простору, візуальних репрезентаціях. В американському просторі дорога периферійними маршрутами, новими трасами веде від засніжених краєвидів до пасторальних теплих країв Флориди. У чужому – шлях пробивається крізь ідеологічну мапу, рухається ніби східчастим

лабіринтом радянських міфологем. Розірваність цілісності географічного простору СРСР контрастує з плавкістю мандрівки Америкою, що підсилюється поєднанням рис наративу дороги з елементами морської мандрівки.

З іншого боку, в обох текстах автор розглядає тотожні проблеми: цивілізація та її розвиток, роль новацій для людини. Прагнення «відкривача» у чужому просторі реалізуються у викритті декларованої «новизни» радянського ладу, а в своєму – у долученні до нової «trailer civilization», яка незабаром змінить обличчя Америки. Отже, опозиція нове/старе є провідною у двох текстах, і саме вона маркує межу між своїм та іншим. Образ іншого в обох просторах визначається як відсталий, дикуватий. У радянському просторі інший візуально зображується як розумово неповноцінна людина, у своєму – у вигляді агресивно налаштованого ковбоя зі зброєю.

Актуалізовані моделі реалізують функцію соціальної критики та антропологічного спостереження. Тема бідності є однією з ключових для подорожі радянським союзом, але виникає вона і в подорожі США, позаяк вплив Великої Депресії досі був відчутним. Прикметно, що американську бідність наратор підкреслює у змалюванні напівзруйнованих хат, занепалих ферм. Бідність у СРСР набуває тотального характеру, охоплює усі сфери життя та побуту. Поняття комфорту як показника прогресу осмислюється у перспективах двох просторів, виявляючи сутність американського світобачення та самоусвідомлення карикатуриста-подорожнього.

Опозиція дім/дорога у подорожі радянським союзом представлена через зіставлення соціально-політичного устрою країн. Однак у паломництвах американської інтелігенції вона не розгорталася настільки ж широко і систематизовано, адже натуралізація концепції «нового світу» і «нової людини» анулювала смислову значущість «свого» простору. У дорожньому наративі, як зазначають дослідники, «дім» теж є структурно відсутнім. Але у Дарлінга «трейлер» символізує дім, що мандрує, нагадуючи архетип човна у морських пригодах. Дорога і дім інтегруються в образ мобільності, як національного образу життя.

Візуальні репрезентації чужим простором є більш різноманітними, деталізованими та сатиричними, проявляючи зацікавлений та напружений погляд на деталі повсякдення, людську поведінку. Карикатури на радянський союз є продовженням полеміки, у якій наратор зіштовхує дві картини світу. Його увагу приковують

пропагандистські плакати, на яких він з обуренням помічає спотворення образу західного світу.

Такої гострої поляризації свій/чужий, закономірно, не можна простежити у тревелозі «The Cruise of the Bouncing Betsy». Протиставленню нового/старого притаманна іронічність, без заглиблення в аналіз проблеми, історичної ретроспективи, що можна побачити в «Ding Goes to Russia». Це зовсім не означає, що наратор відмовляється від критичного ставлення до свого простору. Перш за все, у карикатурах відображається критика опору новому в американській провінції. У «домашньому» тревелозі переважають оптимістичні інтонації, зокрема, у переконаності, що прагнення незалежності є засадничими для американців і мають докорінно змінити ситуацію. Зрозуміло, що проблема індивідуальної свободи порушується і в межах чужого простору, тільки тут розглядаються різні прояви її відсутності.

ГОЛОСОВИЙ СНАТGPT ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНОГО ІСПИТУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Інга ЯЦЕНКО¹ (Харків, Україна)

*¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
inga.iatsenko@karazin.ua*

Безкоштовна функція мобільного застосунку chatGPT заслуговує уваги як інструмент, здатний частково замінити викладача або носія мови у підготовці користувача до розмовних ситуацій на конкретну тему, наприклад, до міжнародного іспиту DELF A1–B1 з французької мови.

На початку сеансу потрібно чітко пояснити боту свою ситуацію та запропонувати розіграти одну з типових тем певного рівня володіння іноземною мовою. Штучний інтелект здатний самостійно конфігурувати сценарій, наприклад, відвідування французької булочної, а також поставити низку запитань щодо преференцій клієнта, запропонувати вибір, відповісти на запитання користувача, а також оформити розмову у відповідності до соціокультурних вимог франкомовного суспільства. Корисним доповненням наприкінці сеансу є виправлення помилок користувача, припущених під час діалогу, а також можливість перечитати діалог з ботом, транскрипція якого також надається в застосунку.

Перевагами інструменту є тренування мовних навичок зі

співрозмовником, завжди доступним, невтомним та безкоштовним, який не осудить за помилки та підтримає розмову на будь-які теми, що особливо важливо для несміливих мовців.

До недоліків можна віднести невеликий акцент штучного голосу, обмаль часу для обдумування відповіді (бот сприймає паузу як кінець повідомлення), періодичну відмову боту виправляти помилки, і головне – відсутність ефекту живого контакту зі справжньою людиною, що може з часом зробити вправи нудуватими.

Вправи можна виконувати як в режимі самопідготовки, так і в якості домашнього завдання, відправляючи викладачу скрипти виконаних діалогів, які застосунок пропонує користувачу одразу після розмови. Таким чином викладач контролює та оцінює роботу над аспектом усного мовлення, не витрачаючи власного часу на індивідуальне спілкування. Невеличкі розмови можна практикувати щоденно по 5-10 хвилин, урізноманітнюючи способи роботи.

Майже безсумнівно, що з часом штучний інтелект навчиться виконувати більше функцій учбового тьютора або викладача, і хоча поки що він не дуже досконало замінює живе спілкування з емпатичною людиною, варто вже зараз використовувати цей інструмент для навчання та не боятися експериментувати.

Accents and Paradoxes of Modern Philology

ISSN 2521-6481

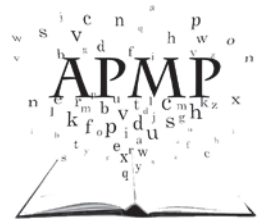
Міжнародний науковий електронний журнал

<http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

Email: editor.accents@karazin.ua

Facebook: _

<https://www.facebook.com/AccentsandParadoxesModernPhilology>

Видавець – кафедра романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Місія журналу – об'єднати пошуки науковців навколо культурологічного ракурсу дослідження літературних текстів.

Мова публікацій – англійська, іспанська, італійська, німецька, французька.

До складу міжнародної редколегії входять 8 іноземних докторів (Італія, Іспанія, Мексика, Польща, Словаччина, Угорщина), 8 докторів наук та 4 кандидати наук з України.

Статті проходять подвійне сліпе рецензування, перевірку на наявність текстових запозичень з інших джерел й публікуються у відкритому доступі лише в електронному варіанті.

Періодичність видання – 1-2 рази на рік. У поточний номер статті приймаються до 15 вересня кожного календарного року.

Вимоги до оформлення статей розміщено на сайті журналу <http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

З усіх питань щодо публікації статті в журналі «Accents and Paradoxes of Modern Philology» можна звертатися до випускового редактора за електронною адресою: editor.accents@karazin.ua

Щиро запрошуємо до співпраці!

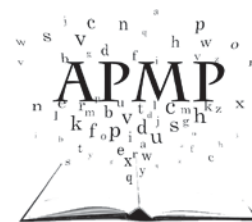
ACCENTS AND PARADOXES OF MODERN PHILOLOGY

ISSN 2521-6481

[DOI: 10.26565/2521-6481-XX-X](https://doi.org/10.26565/2521-6481-XX-X)

International Scientific Peer Reviewed

Open Access Electronic Journal

<http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

Email: editor.accents@karazin.ua

Facebook: _

<https://www.facebook.com/AccentsandParadoxesModernPhilology>

Founder and Publisher: V. N. Karazin Kharkiv National University, School of Foreign Languages, Department of Roman and German Philology.

Journal's mission is to consolidate the scientific efforts interested in accentuating the culturological aspect in philological research.

Languages – English, German, French, Italian, Spanish.

Frequency – 1-2 issues per year.

The international editorial board consists of 8 foreign Doctors of Science (Italy, Hungary, Mexico, Poland, Slovakia, Spain) 8 Doctors of Science and 4 Doctors of Philosophy from Ukraine.

Every article undergoes a double-blind peer-review in terms of two months after its submission to the Editorial Board. All articles undergo the mandatory plagiarism check using the plagiarism online detector Strikeplagiarism.com. The journal 'Accents and Paradoxes of Modern Philology' practices a policy of open access to published content according to the principles of the *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities*. The end user is granted access to the journal content for free.

In the current issue, articles are accepted until September 1 of each calendar year.

Requirements for articles are posted on the journal's website <http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

For all questions about the publication in the journal «Accents and Paradoxes of Modern Philology», please contact the editor by e-mail: editor.accents@karazin.ua

We sincerely invite you to cooperate!

Наукове видання

Художні феномени в історії та сучасності
(«Етноімагологічний вимір»)

Тези доповідей
Х Міжнародної наукової конференції
(12 квітня, 2024 року, м. Харків, Україна)

Англійською, іспанською, італійською, німецькою, українською,
французькою мовами

Відповідальні за випуск:

Ігор ОРЖИЦЬКИЙ

Тетяна ЧЕРКАШИНА

Вікторія ЧУБ

Технічний редактор:

Анастасія ЛУБЕНЦЕВА

Підписано до друку 04.04.2024. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 8,31. Тираж 200 прим. Зам. № 123/2024

Видавець і виготовлювач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна